

DE SCHRIJFHEREN

Roman

Stef Vancaeneghem

Madame Rachel van 'Le Petit Bruxelles' liet mijn schrijftafel vollopen met wat ze 'haar hangende tuinen van Libanon' noemde. Ze oogde als een heavyversie van Mamie Van Doren. Volgens Ciné-Revue stond Mamie op vier in de top vijf van de door mannen meest begeerde vrouwelijke lichamen. Marilyn Monroe, Jayne Mansfield en Raquel Welch gingen Mamie daarin voor. Op vijf volgde Nathalie Wood. Zij diende haar plaats te delen met Kim Novak. Nathalie Wood was mijn persoonlijke geliefde. . In de versie van Madame Rachel was het goudblonde haar van Mamie geworden tot mayonaisegele knikker. Terwijl de vlezige lippen van Mamie als wulpse trekijzers om een frisse french kiss smeekten tegen onze Blaupunkt, reten de megamondbumpers van Madame Rachel als vettige rupsen haar harde gezicht brutaal middendoor. Mijn grootvader had de Blaupunkttelevisie overhandigd gekregen op een feest uit dank vanwege zijn inzet voor ons Volk en onze Taal. Namens verenigingen voor volksontwikkeling hadden één van mijn broers en ik hem in de concertzaal van de Muziekacademie een foto geschonken van hemzelf. Mijn broer vond het idee compleet klote.

'Wat heeft peepee aan zo'n portret van zijn eigen wezen ? Geen zak toch.'

Anders dan op de foto, strenge blik vol culturele verheffing, had grootvader bij de overhandiging scheef naar zichzelf gekeken en gezegd dat het echt heel mooi was. Bij het afdalen der treden betwistte mijn broer dat volkomen.

'Hoe kunt ge nu uw eigen schoon vinden als ge eruit ziet als Johannes de XXIIIste ?'

Volgens diegenen die het beweerden te weten was 'Le Petit Bruxelles' langs de steenweg naar Brussel een bordeel. De schande van onze stad. De ware reden waarom onze beminde koning Boudewijn een omweg had verkozen langs het bosrijke gehucht Louise Marie toen hij de historische evocatie over zijn voormoeder Louise- Marie d'Orléans kwam bijwonen. Je hoorde weg te blijven uit de buurt van 'Le Petit Bruxelles'. Niet alleen als godvrezende koning ook en des te meer als weduwnaar, vrijgezel of rentenier met kasbons bij de Raiffeisenkas. Je naam werd er door

Madame Rachel opgetekend in een register voor de geheime politie. De wet op de zedenverwildering verplichtte haar tot deze daad van civiele bescherming. Na meervoudig bezoek stond je bij de Dienst Burgerlijke Stand officieel te boek als erkend hoerenbok. Administratief gezien was je dan 'potentieel gecontamineerd'. Geen fatsoenlijke vrouw, een beetje proper op haar eigen, zou ooit nog met je willen omgaan. Dit vanwege de schandelijke ziektekiemen waarvan je de vermoedelijke drager was. Je betekende een gevaar voor de bevolkingsexplosie van België. Volgens Madame Rachel waren die ziektekiemen echter niet nooit jamais never niemals afkomstig van 'Le Petit Bruxelles'. De oorzaak van alle kwaad lag volgens haar in het zo al onbetrouwbare Cuba van Fidel Castro. Via de sigarenindustrie doken de kiemen recht vanop de dijnen van de Cubaanse vrouwen in de longen van rokende notabelen. Die draaiden met hun tongen driftig de kiemen verder de wereld in.

'Mijn meisjes krijgen er de mononucleomatose van.'

Haar meisjes wisten zichzelf vele malen per dag met de beste Franse zepen.

'Bij ons ligt het vol Savon de Marseille. Ge moogt het zelf komen controleren.'

Alle heren werden verzocht vooraf hun regenwulp te reinigen. Als de incubatie van het Castroregime erop zat, zou je als gecontamineerde van binnenuit verteren bij wijze van straf voor je schandelijk gedrag. Een melaatse zou je worden. Had pater Damiaan nog geleefd, hij nam je mee op de stoomboot naar Molokai. Daar kon je het leed van anderen lenigen, in afwachting van je eigen verbrokkeling. Zo deed je tenminste nog iets nuttigs met de vaste bestanddelen van je lichaam. Hier was je toch totaal verloren voor de westerse maatschappij door je eigen gebrek aan goede zeden. Een beetje serieuze burger met toekomstperspectieven diende overal zijn goede zeden op tafel te kunnen leggen. Bijvoorbeeld om korporaal te worden bij de vrijwillige brandweer. Zelfs als beginnend klerkje bij de Regie voor Telegrafie en Telefonie kon je het schudden zonder goed gedrag en zeden. Als geïncubeerde kon je geen kant meer op. Tenzij je Italiaanse Vaporetto-stofzuigers wou verkopen van deur tot deur. Al wie op de Expo'58 was geweest had echter al zijn multifunctionele stofzuiger in huis. Om de verdwijning van meiden te counteren met de nieuwste technologie van de moderne huisvrouw.

Madame Rachel gooide haar rechterlaars in nepzebra tot tegen het snaveltje van de Zwitserse koekoek. Rachel kocht haar laarzen bij Shoe Post. Dat was de schoenwinkel van Omer Van Oudenhove. Omer probeerde de Belgische eendracht te redden met zijn Partij voor Vrijheid en Vooruitgang. Hij zat altijd netjes in het pak. Woolmark from England. Kasjmir from Kasjmir. Zijde from de rups. Hij droeg dezelfde bril als de sologitarist van The Shadows. Zijn haar zat achterover in grijze slierten, wat wees op levenservaring. Het glimde van de Brylcream zoals dat van preacher man Billy Graham die schreeuwde dat god de oplossing is voor al uw problemen. Van Oudenhove zei dat het niet uitmaakte of je in god geloofde of niet. Iedereen was welkom. De katholieke partij had niet langer het exclusieve verkooprecht op god. De naaldhakzebra's van Madame Rachel hadden zwaar afgeprijsd gestaan in het weekblad De Wakkere Toeter, als Superpromotie Van De Maand. De koekoek negeerde de beweging van Madame Rachel met de waardigheid eigen aan de neutraliteit van alles wat Zwitsers is. Klokslag drie proestte hij de verloren tijd de eeuwigheid in. De Zwitsers stonden bekend als goed volk. Het was voor het partnership van Sabena met Swissair. Zwitsers beschikten over nationale monumenten als de Jungfrau met als je goed keek tussen de rotskloven her en der een Edelweiss. Deze zeldzame bloem snakte ernaar om geplukt te worden door romantische jodelaars in grijslederen korte broek en op hun rooie kop een gifgroen vilthoedje met bruingevlekte fazantenpluim. Vrolijke vrienden die zich voorthielpen met wandelstokken vol beren uit Bern, wolven uit Andermatt, bergbokken uit Engelberg. Het Vierwoudstedenmeer bood mogelijkheden voor boottochtjes. Château d'Oex was een vluchtoord voor luchtkuren. Het Palace Hotel van Montreux bood een onderkomen voor vlinderverzamelaars en verboden schrijvers. Vera en Vladimir Nabokov hadden er hun vaste stek. Zo slecht kon het daar dus niet zijn. Anders waren ze toch wel meteen teruggekeerd naar Sint-Petersburg, of niet soms? De Zwitsers zorgden ervoor dat het Rode Kruis uitrukte waar ter wereld er ook maar één druppel bloed vloeide. De Zwitserse vlag is de Rode Kruis-vlag maar omgekeerd. Dat zegt genoeg. Dank zij de Zwitsers zat de wereldbevolking nooit één dag zonder Toblerone met amandelnootjes. In Bazél werden geavanceerde geneesmiddelen ontwikkeld. Wie bij de Crédit Suisse de geheime code van een genummerde rekening uit het hoofd kon opzeggen, zat op rozen. De Belgische bevolking had een bie-zon-de-re band met het Zwitserse volk door de ziekenfondstreinen naar Melchtal. En ook door de tragische slippartij van Leopold III met koningin Astrid, onze gevallen engel uit het noorden. De Zwitsers waren zoals hun horloges, volkomen betrouwbaar. De Nederlander wielrenner Wim Van Est was in de Tour de France eens zevenhonderd meter diep op

zijn amandelnoten gestort. Zijn velo zag eruit als een geplooid nagel na een demonstratie van John Massis op ons schoolfeest. Wim Van Est:

Zijn hart stond stil.

Zijn Pontiac tikte nog

Zo loyaal waren de Zwitsers, dat zij alleen de paus mochten beschermen tegen de loge van het Grootoosten. Zij dienden tevens de Heilige Stoel overeind te houden tegenover mil-ie-joe-nen soldaten die tegen het Ijzeren Gordijn aandrumden, klaar om het hele christelijke westen te verpletteren. De Zwitsere Gardes werden geacht met gift van hun eigen leven in hun prachtige uniformen van veertien kilo de Heilige Vader te beschermen tegen diverse duistere satanische krachten die de Civitas Dei van de Heilige kerkvader Augustinus bedreigden. Tegen goddelozen die beweerden dat god niet bestond. Als god al ooit bestaan had in de prehistorie, dan was hij volgens de onchristenen uitgevonden door de rijken en machtigen om de schamelen van geest ongeletterd en arm te houden. Nu was hij hoe dan ook morsdood, God. Ergens tussen Bergamo en Verona doodgeslagen met één slag van de mokerhamer door een zotte filosoof die in Torino een paard omhelsde en zei dat de mens dan maar zelf voor mooie blonde jonge god moest spelen. De Zwitserse koekoek boven mijn hoofd was zich ten volle bewust van al deze verdiensten van zijn volk. Hij presteerde het om eenieder rondom hem straal te negeren en te doen waarvoor hij gemaakt was. Madame Rachel, door kenners bijgenaamd Madame Pijp, plukte een bundeltje blauwe brieven uit haar 'betalende parkeerzone', smeed die op mijn desk.

'Voilà , dolleke! Catch. Madame Rachel betaalt catch. Altijd.'

Ik mikte mijn leeswijzer halverwege De vanger in het graan, op de pagina waar Holden Caulfield zegt dat hij The Great Gatsby een fantastisch boek vindt en graaide naar het Orderboek Kleine Annoncen. In mijn achteloosheid stootte ik de stempelhouder om met eronder bengelend mooie gravures in Pruisisch blauw spiegelschrift:

'LAATSTE VERWITTIGING !'

'AANGETEKEND !'

'RAPPEL !'

'IN GEBREKE STELLING !'

‘SEBIET TE VEREFFENEN !’

‘OVER NAAR DEURWAARDER !’

Brocanteurs waren de beste betalers van aankondigingen in De Wakkere Toeter. Het populaire streekblad ging toen van de toonbank als ovenverse chocoladecroissants. De ware oorsprong van hun spullen bleef gehuld in dichte mist. Kastelen en landhuizen in de heuvels rond de vallei werden ‘s winters vakkundig door hun handlangers geplunderd. Je vroeg je af wie hun rommel kocht. Ze hadden de mond vol over art deco en art nouveau. In werkelijkheid ging het om waardeloze prullen. Een tot antiek verheven wankel houten wastobbe. Een lang verteerde trog. Een tot minibar omgetimmerd verkoperd biervat. Nepkristallen luchters. Beelden van lang vergeten heiligen. Schelpen waarin je de oceaan kon horen. Een glazen bol die je kon doen sneeuwen. Pleisterwerk met de mededeling dat iedereen hier altijd welgekomen is, doch vloek niet want God ziet je. Altijd hadden ze hopen baar geld op zak. Ook de boeren betaalden met direct gereed geld voor de volle vaarzen, jonge geiten, piepkuikens en konijnen die ze kwijt wilden in De Wakker Toeter. Op een dag als deze kwamen ze net als Madame Rachel allemaal bij mij terecht voor een ‘annonceke of vier’.

Voor wie de advertentiewereld niet kende, leek het orderboek ‘Grote Aankondigingen’ van De Wakkere Toeter belachelijk klein. Vergeleken bij het volumineus register voor ‘Kleine Annoncen’. Van grote advertenties werden de cliché’s in lood echter door de reclamebureaus drukklaar toegestuurd. In omslagen, met erop mooi in reliëf :

‘D’Houwaert D’Hollander & De Neef’. Advertising.

‘Young and Rubicam’. Publicity.

‘Lintas’. Brussels Communications.

‘Agence Havas’. Publicité.

Als ik de inhoud van deze cliché’s tegen de spiegel hield, vernam ik wat de lezer ter kennis zou worden gebracht :

‘BONUX. NU MET SURPRISEN!

‘ENLEBERT VOOR ALLE WEDERS’

‘COLGATE KOPEN.UW MOND VALT ERVAN OPEN’

De prijs per millimeterruimte hadden ze in hun Brusselse kantoortorens ook al voorgerekend. Doorgaans ging het om een stevige 270 mm x 4 kolommer. Dit zou de radeloze drukker van De Wakkere Toeter ertoe verplichten de resterende ruimte vol te smijten met overlijdensberichten, wachtdiensten 'en andere broel'. Ongelooflijk hoeveel geld klanten als General Motors, Fiat Belgio en Ford mikten in een blaadje als De Wakkere Toeter. Doelgroepgerichte reclame gaf echter een nieuw elan aan het bedrijfsleven. Meneer Waldo Vastepan, nieuwbakken president van de Union Belge Des Entreprises, was dit komen beklemtonen op een debatavond van de Handelskamer. Vastepan kwam de succesformule toelichten die hem weelde had gebracht. Die boodschap wenste hij over te brengen aan alle dynamische Belgische ondernemers:

‘Savoir!’

‘Savoir-faire!’

‘Faire savoir!’

De voertaal van succes in België was Frans. Wie het als Vlaming maken wou, kon het proberen als tabaksplanter in Canada. Of als boer in die ouw Transvaal. Daar waar me Sarie Marijs woon. De sleutel van alle succes heette voortaan hoe dan ook : reclame. De spinazie van Frima. De fish-sticks van Findus. De garnaalkroketjes van Igloo. De snijbonen van Marie Thumas. De bosbessenconfituur van De Betuwe. De melkchocolade van Banania. De poets wederom poets van Negrita. Waar hadden ze gestaan zonder reclame? In de rekken van de Grand Bazar waren ze blijven staan. En dus niet bij de ‘consommator’, aldus meneer Vastepan.

Op blauwe maandagen werd ik geprikkeld door een zwellend verlangen om de brocanteurs en de boeren, Madame Rachel en de Zwitserse koekoek vaarwel te zeggen en het zelf te wagen in de reclame. Dat kon nu net bij Pub&Partners, een agentschap dat copywriters zocht ‘vanwege opstijgend succes’:

Kunt u zoals Jacques Prévert een hele wereld imagineren vanop een feuille morte?

Misschien bent u dan de Creatieve kracht die we zoeken!

Onze honorificaties zijn excellent.

Laat uw imaginatie omhoog borrelen.

Spring op deze occasie!

Redigeer een origineel concept rond de Bonhommes Michelin.

Stuur ons vandaag nog uw originele Creatie.

Misschien engageren we u met immediate ingang.

Ik droomde mezelf al weg in dat nieuwe bestaan. Je vertoefde de hele week bij die meneer Prévert op de twintigste verdieping van de Martinibuilding. Je leunde er aan tegen een Italiaans bureau van plexi en mica. Je zat er hele middagen creatief na te denken onder een exclusieve designlamp met kleurrijke vrouwentongen die je naar believen in alle richtingen draaien kon. (De uitdrukking 'een tong draaien' komt uit de designwereld). Plotseling zag je het licht. Het volgende moment noteerde je driftig met je blauwe Bic in je rood Atomicschriftje:

Lieverd beetje koud in het hart?

Vlug 'n onderlijveke van Damart!

Meneer Prévert zei je dan 'Charlie jongen, daar zit wat in. Mogelijks doen we er een kleinschalige campagne mee. Op de buiten voor de landelijken. Maar in het francone landgedeelte marcheert het dus niet uw rijmpke. Daar zeggen ze Damààr en niet Damart.'

Ze zouden me een salaris betalen dat een veelvoud was van wat ik verdiende bij De Wakkere Toeter. Ik zou gratis hun events meemaken met alle wereldsterren. La Loren by Sunlight. La Lollobrigida by Lux. La Cardinale by Max Factor. La Esterella by Poeders Mann. Mij wachtte rechtstreeks contact met Jacky Brichant, Jacky Ickx, Jacky Stockman, Jacky Stewart, Jacky van Petits Suisses. Ik zou op mijn Vespa rond het Collosseum toeren, dan in de Trevifontijn te duiken, tenslotte Anita Ekberg in de armen drukken. Ik zou bij Yves Montand fluisterend informeren of Marilyn echt zo'n hete was dat ze de twee Kennedy's zot maakte. Ik zou de vertrouwensman worden van Ray Coniff, Ray Ventura, Ray Goethals, Ray Ceulemans, Jean Ray, Ray Ban, Raimu en Rainier.

Waarop wachtte ik? Ik moest meer durven. Zoals Marilyn gedurfd had toen ze in opwaaiende zomerjurk over de vloer ventilatie van de Hollywoodstudio liep en schokgolven veroorzaakte tot diep in de binnenlanden van Tijuana, alwaar Herp Albert zijn schuiftrambone inslikte: het definitieve einde van Herb Alpert's Tijuana Brass. Ik moest mijn leven kneden zoals Jack Kerouac, mijn beatheld die papierrollen

vol pende over de drang van 't leven. Ik moest verse stierenkloten nuttigen in Granada, op Kodiacberen jagen in Alaska, slangenbloed slurpen in Mongolië. Ik moest Jayne Mansfield meegraaien op mijn Harley Fat Boy voor een rondje Beverly Hills, daarover dan een onverbiddelijke bestseller schrijven : 'Ik Charlie Puis.'

Ik moest de minnaar worden van Marina Vlady, Virna Lisi, Laura Antonelli. Ik moest de memoires optekenen van Greta Garbo en Marlène Dietrich, naar Skorprios vliegen bij Jacky Kennedy Onassis. Ik moest met de Che rondtoeren in Bolivië, de kerker van Papillon bezoeken in Frans Guyana, net als Albert Camus in de Facel Vega van mijn uitgever Gallimard tegen een plataan knallen op de weg van Lourmarin naar Villeblevin. Daarbij als wonderboy het manuscript van mijn magnum opus achterlatend, middenin de zonnebloemen:

'Nagelaten Notities. Door Charlie Puis.'

In afwachting van dat succes in de reclame, verdiende ik bij het weekblad De Wakkere Toeter amper het zout op de patatten. Opslag zat er zo te horen ook al niet in. Nog in geen tien jaar.

'Dat 'n zal niet gaan, Charlie.'

'Opslag ? Goed gij.'

'Onze Raad Van Beheer ...

'...gaat dat nooit accepteren.'

'De omstandigheden zijn...

'... van moeilijke aard.'

'Daarbij, onze verkoop...

'... loopt achteruit.'

'Probeer daar eerst iets aan te doen.'

'De abonnementen zijn gezakt.'

'Een chance dat we de Gancia houden.'

'De Tide kunnen we op onze buik schrijven.'

'De Vim waren we al kwijt.'

'Vanwege de Drecht.'

'Om te zwijgen van Samdam.'

'Butch Tailors.'

'Het heeft niks gegeven zeggen ze.'

'Ze lopen over naar de concurrentie.'

'Naar die nieuwe gratis bladen.'

‘Die steken ze in alle bussen’.
‘Verkochte gazetten zijn passé’.
‘Behalve in West-Vlaanderen’
‘De Weekbode.’
‘De Zeewacht’.
‘West-Vlaanderen jongen dat leeft.’
‘Na ‘t vlas de tapieten.’
‘Wie koopt er nog gazetten?’
‘We zijn uitgetoeterd’.

Opslag, waar haalde ik het ? Kreeg ik al grootse manieren misschien ?

‘Die jonge gasten...’
‘Alles direct en op een schotelke.’
‘Maar traag van onderaan beginnen...’
‘Kijk naar Maurice Fâché.’
‘Onze stichter zaliger.’
‘Zelf met lood staan smijten.’
‘Zelf de persen doen draaien.’
‘Twee vingers afgerukt en megedrukt.’
‘Het had erger kunnen zijn.’
‘Hadden ze hem toen niet weggetrokken...’
‘Hij heette Maurice Mâché.’
‘En overal nog zelf zijn gazetten gaan leveren .’
‘Jaren van zwarte sneeuw.’
‘Dan eindelijk een beetje profijt.’
‘Sebiet weer investeren. ‘
‘In een grote hangar .’
‘In een Mannheim-pers.’
‘Plus snijmachine.’
‘In een trieer-rupsband.’
‘Gewaagd voor die tijd.’
‘Niemand kende dat hier.’
‘Grote courage.’

En ik Charlie Puis, ik werkte hier wel-ge-teld negen maanden. Verdiende ik dan niet

genoeg ? Ik kon altijd mijn inkomen aandikken na mijn uren, als verslaggever.

‘Aan het geldend tarief voor al onze correspondenten.’
‘We betalen u per geschreven regel.’
‘Maar dan geen poëemkes die niemand verstaat.’
‘Simpele reportagen van ‘t leven.’
‘Wie werkt, wordt ervoor betaald.’
‘Plus een perskaart voor op uw pare-brise.’
‘Waarmee ge gratis binnen moogt op het voetbal.’
‘Het wielercriterium.’
‘Met stempel van de lokale overheden.’
‘Hadden we nog maar jongeren met kloten aan hun lijf’...
‘Gelijk Maurice Fâché die ze bijna kwijt was.’
‘Bon dat bedoel ik nu niet...’
‘Maar ‘t was wel een gezonde mens, hé Maurice.’
‘Hij zal niet moeten wederkeren’.
‘Er lopen er hier veel rond..’
‘...Die zelve niet weten waarom ze Maurice heten.’

Wat kwam ik klagen? Ik mocht mijn pen scherpen. En ik had vast werk.

‘Zelfs Hugo Claus heeft dat niet vast werk.’
‘Jawel vroeger als gevelschilder.’
‘Maar nu, als dichter-denker ?
‘Hoe ziet gij hem zijn pacht betalen hier in Nukerke betalen?’
‘Naar ‘t schijnt dat de vrouwen daar met de musse bloot lopen op zijn erf.’
‘Mij verwondert dat niet.’
‘Een goddeloos mens.’
‘Dat kent geen schaamte’.
‘Alle dagen kermis.’
‘Verzen over vuile manieren.’
‘Over warme weelde.’
‘Over naakte bekkens.’
‘Maar de winters zijn hard bovenop de Spichtenberg.’
‘Zijn Surdiac zal rap zonder kolen staan.’
‘Zij blij dat gij tenminste een vaste pree hebt, Charlie.’

‘Van uw pen leven, mijne god.’

‘Armoede troef, ja.’

Druk voor een vrijdag. Doorgaans kwamen de annonceurs op maandag met hun meldingen voor De Wakkere Toeter.

‘Plymouth. Bouwjaar 1963. Te koop wegens amputatie beide benen.’

‘Ik beken geen schulden meer aan Simonne Speliers daar zij het echtelijk dak verlaten heeft. De hete konte.’

‘Nee, schrap dat laatste.’

‘Gezelschapsdame gevraagd voor oudere heer. In alle eer en deugd.’

‘Treinbilden. Weinig bereden.’

‘Goed in ‘t vel . Bij Madame Rachel. Le Petit Bruxelles.’

*

‘Dag mijn jonge geitenbok.’

.....

‘Een djoefke rechtstaande, zegt het u iets?’

.....

‘Kijk zo niet onnozel. Of hebt ge liever een paterke op zijn kop?’

.....

‘Het is mij al gelijk. Ze hebben mij gecolloqueerd. Ge-col-lo-queerd. Kent ge dat woord niet? Ze zijn bijeengekomen met de burgemeester, de dokter en de paster. Ze hebben samen beslist dat ik zot was.’

Doch nu hadden ze haar weer vrijgelaten. Dit na jaren opsluiting in het gesticht van Vieux Leuze. Bloemen schilderen met waterverf. Macramé. Snippers. Kartonnen dozen. Confetti. En elke woensdag naar het vivarium van Doornik.

‘Naar de copulerende puiten kijken. Ge hebt moeite om ze te zien tussen het groen.’

Haar collocatie was zo te horen een complot geweest.

‘Mijn man heeft mij doen opsluiten. Om op het gemak te kunnen vogelen met zijn hoer.’

Ze zou me de naam geven van de dokter die door haar man was omgekocht om het opsluitingsbevel te tekenen. De hogere instanties die tegen haar gecomplooteerd hadden. Want haar man zat in geheime sociëteiten. Zelfs Laken en het Belvédère zaten ertussen. De hulpbisschop van Gent. Het aartsbisdom Mechelen wist. Maar zweeg. Allemaal hadden ze boter op het hoofd. Ik moest het uitbrengen in De Wakkere Toeter.

‘OF DURFT GE HET NIET MISSCHIEEN ? ZIT GE OOK IN HET GROTE COMLOT? DE KERK. DE MAFFIA VAN HET GELD EN DE MACHT. STEEK ZE ALLEMAAL IN DEZELFDE ZAK. SCHUD ERAAN. ZE KOMEN ER GELIJK UIT.’

Als ik naar haar luisterde kreeg ik de ex-clu-si-viteit van haar verhaal. Zij zou mij dekken. Als ik wou, mocht ik haar zelf dekken. Ze wou me ervoor betalen. In natura. Alle mannen vragen toch niks liever dan gratis te mogen.

‘Want let goed op, Charlie. Ik mag toch Charlie zeggen, nietwaar meneer Puis ? Nu ik weer los loop, pak ik mijn revanche. J’encule la planète. Et l’étoile de neige avec. ETOILE DE NEIGE MON CŒUR AMOUREUX. Draai uw deur op slot en zet u in positie. Ge zult er u van beloven. J’ai faim d’un corps humain.’

Ze gooide haar violet topje over de malse mattetaartjes die ze voor mij had meegebracht. Doch het was vrijdag. En op vrijdagmiddag kwamen alle krantenverdelers langs om verse kranten. Totaal onverschillig scharrelde de gecolloqueerde haar kleren bijeen. Zachtjes ‘Pepito mi corazon’ zingend, wandelde ze weg. Met geheven hoofd, de beide handen gekruist over haar getormenteerde hart.

‘Heeft het deugd gedaan, Charlie?’

‘Want als dat zot konijn aan haar numero begint...’

‘Is er geen houden aan...’

‘Ze pakt ze goed binnen.’

‘Mij heeft ze eens binnen gehaald op mijn ronde. Ze liet me niet eens de tijd om mijn rugtas vol gazetten opzij te smijten. Ze had mij al bij mijn pietecoo.’

‘Zo ne fermes gazettenmarchand dat smaakt naar nog,’ zei ze, ‘haal mij al uw

compagnons.’

‘We hebben haar allemaal alles gegeven wat we konden, Charlie.’

‘Doch geen avance.’

‘Ze is onverzadelijk.’

‘Naar dat ‘t schijnt dat er iets scheelt aan haar lymfen.’

‘Een lymfomane.’

Elk om beurt zegden de dragers me hoeveel nieuwe Wakkere Toeters ze wilden. Ik leverde hen de exemplaren in pakken van vijftig. Ik noteerde hun onverkochten en betaalde de retours. En zoals elke vrijdagmiddag aanhoorde ik hun klachten.

‘Er staat geen kloten meer in.’

‘Zeg het van ons part aan de heren van ‘t bestuur.’

‘Ze smijten het vol met hun politiek’.

‘Artikel 107 quater.’

‘Wat interesseert dat de mensen?’

‘Sportuitslagen moeten ze geven.’

‘Accidenten met bloed op de foto’s.’

‘Vette titels, dikke kaders’.

‘Waar staat de Sparta?’

‘Ge gaat de Sparta niet vinden.’

‘Brigitte Bardot moeten ze geven.’

‘Die de hoola-hoop danst in haar bloten.’

‘Het leven van Gunther Sachs’.

‘Prins Claus bij de Luftwaffe’.

‘Binnenkort mogen ze hun gazetje zelf uitdragen.’

‘Chance dat de voetbalpronostiek er nog in staat’.

Diezelfde middag bracht ik mijn ontslagbrief naar het postkantoor. Aangetekend schrijven. Ik dankte het bestuur voor de geboden kans Doch zeer tot mijn spijt. Een nieuwe uitdaging. Graag hun begrip en een korte opzegtermijn. Het was allemaal makkelijker gegaan dan ik gedacht had.

In schaaldierentempels aan de Rue des Bouchers was Jean Poulain een graag geziene gast. Gul als hij gooide met fooien. Hij hield er ook een vaste tafel op na in het Brussels Hilton. Waar stoverij bij Japanse sneltoeristen werd aangeprezen als exotische delicatessen. Zijn haar, met hier en daar een streep grijs erdoor, lag gestroomlijnd onder vetsubstantie. De kraagpunten van zijn overhemd hingen in volkomen symmetrie met de diepe groeven die zijn mond in een perfecte zero klitten. Zijn erwtjesdas, wit op koningsblauw, zat in een verneukte knoop. Poulain dweepte met Gilbert Bécaud. Die had hij bezig gezien in de Parijse Olympia.

‘Eén poot van de piano afgezaagd. Daardoor kan je ook vanop de eerste rijen het virtuoos vingerspel van de meester volgen. ‘n Gruut professionel, Bécaud’.

Sinds de aankledingsrituelen kwam zijn dasknoop alweer slordig onder de kraag vandaan. Een pointillistisch miniatuurtje van bolognaisespikkels kleurde het voormalig sneeuwlandschap van zijn hemd karmijn ter hoogte van zijn pens. Voor de manchetknopen had Poulain naar zijn geld gekeken. Dat wreekte zich op het totaalbeeld. Wat moest ik me voorstellen bij twee onnozele zwarte nepdelstenen met gouden stip? Aan de rechterpols liet Poulain een zilveren gourmetje bengelen met erin de aloude gegraveerde onzin :

‘A toi, à jamais’

Jean Poulain leidde als zelfverklaarde hoofdredacteur het gratis verschijnsel Targets Magazine. Zoals de meeste Vlamingen had ik nooit eerder van het maandblad gehoord. Wie het in de bus kreeg, werd geacht het met een Laguiole-papiersnijder van de betere verpakking te ontdoen, dan nonchalant te doorbladeren. Het orgaan promoveerde zichzelf tot Must voor Managers. Het was een glimmend boekje in beide landstalen van het soort dat alleen in het Boergondische België kan bedacht worden. Vol verhalen als lokmiddelen voor de gadgets die er in aangeprijsd stonden. Speeltjes die je nodig had wilde je goed in je vel voelen als decision maker. Zonder Dupontaansteker in je broek, zonder Breitling om je pols, zonder Montblanc tegen je borst, zonder Porsche-paardenkracht aan je rechterschoet, telde je niet mee.

Targets Magazine huisde pronkerig in een kasteel aan het eind van de Louizalaan. Van buiten oogde het gebouw als een van de ambassades die met wapenschilden en vlaggen Brussel de allure verleenden van wereldstad. Het kasteel lag discreet in een

park met uitlopers tot in het Ter Kamerenbos. Wie de tuinen ervan betrad, werd overweldigd door de de illusie ver van de profane drukte te vertoeven. In hoge naaldbomen werkten eekhoortjes naarstig voort aan wintervoorraad en nageslacht.

Eindelijk zou ik een echte hoofdredacteur leren kennen. Onderweg naar de hoofdstad had het me nog toegeleken of ik me dit alles alleen maar inbeelde. De brief met logo van Targets Magazine. Het ontwerp van contract. De afspraak met Poulain.

‘...om U te melden dat ik U, Charlie Puis , heb gekozen uit een lot van kandidaten...’

In Brussel hoorde ik te zijn. Hier gebeurde het.

‘...Om dan uw contract van onbepaalde duur te komen tekenen...’.

Hier in Brussel naaiden Vlaanderen en Wallonië elkaar. Zoals de eekhoortjes in het park.

‘...Zie dit derhalve als een unieke kans....’

Hier was de Koning van Spanje een afspanning vol varkensblazen.

‘...Op uw volle inzet...’

Hier stond het zeikend manneke waaraan Japanners vol stoverij zich vergaapten.

‘...Met een positieve ingesteldheid....’

Hier nam je de tram vol anonieme levens van nergens naar nergens.

‘...Geheel in de stijl van het huis....’

Hier stapte je als een verrukt jongentje het stadsleven in. Urenlang drentelde je door negentiende eeuwse galeries vol klimplanten. Middagen door vergaapte je je aan feeëriekke spiegelgaanderijen. Hier liep je langs trefpunten van haute couture. Hier flaneerde je langs bedwelmende confiseries. Verse pralines met Griekse namen. Hier kuierde je langs heiligdommen vol artisanale chocoladekaramellen.

‘De chefs d’état zijn er zot op.’
‘Madame Soekarno.’
‘Farah Dibah.’
‘Soraya.’
‘Ze heeft er haar taillefine aan geruïneerd.’
‘Norodom Sihanouk van de Cambodge.’
‘Felouk van Egypte.’
Wat zegt u ? Faroek ja, die.’
‘Chaban Delmas.’
‘Die nog president van Frankrijk gaat worden, onthoud wat ik u zeg.’
‘Die bobbels in zijn scherpe kaken. Onze karamellen’.

Hier schoof je langs dampige wafelparadijzen de diepste weemoed tegemoet. Marcel Proust had dit moeten meemaken.

‘Nooit had hij de verloren tijd teruggevonden.’
‘Hij had nog duizend jaar in bed mogen liggen schrijven, Proust.’
‘Tegenover dat ene Madeleinekoekje wachtten hem hier honderd Gaufres de Bruxelles.’
‘En duizend bloeiende meisjes.’
‘Voor mij een Café Filtre.’
‘In een zilveren servies.’
‘Bien sur, monsieur.’
‘Wiskemann inoxidable.’

Hier hadden ze aan één heilige niet genoeg voor hun kathedraal. Zoveel over Brussel viel er door de kleine Marcel te noteren, eer moeder Proust hem ‘s avonds in bed die kus kwam geven nadat die eikel van een Monsieur Swann eindelijk het pand verlaten had. Hier in Brussel hingen de autowegen zomaar boven je hoofd. Als gigantische betonnen kabels tussen Basiliek en Paleis van Justitie. De Basiliek van Koekelberg. Gods eigen Domus Dei. Met erin het stukje muur waartoe de godvrezende familie Puis jarenlang had bijgedragen, tot meerdere eer en glorie van de Heer.

Hier in Brussel kwamen wereldberoemdheden neerstrijken in Metropole en Astoria. Ellen Saphiro. Mahalia Jackson. Trini Lopez. Brenda Lee. Hier flaneerde Annie Cordy

met haar canapépisser. Het nachtleven aan de Place Brouckère. De lichtjes van de Madoutoren. De reclame aan het Centre Rogier. Dit was de Trade New World van Paul Vanden Boeynants en zijn compaan Charlie De Pauw.

‘Heel de Nord plat.’

‘Toutes les putes dehors.’

‘Allemoel gratte-ciels.’

De vlam van de Congreskolom. De vette bollen van de Zuiderfoor. De ballen van ‘t Atomium. Hier druppelde het zoetjes op geliefden in het Warandepark, terwijl het in Parijs stormde op de zeilbootjes van de Luxembourg. Extreem waren hier enkel de jumbomosselen Chez Léon. Hier waakte onze vorst. Als hij geen biches aan het schieten was in Ciernon. Hier was de nationale held een stripfiguur in pofbroek. Hier heette het lelijkste gebouw Résidence Palace, de kleinste snackbar Les Tuileries. Het Brussel van Brel en Toots. Met op elke square een bal musette, om elke hoek een bluesette.

Jean Poulain zou mijn eerste schrijfheer worden. Van hem verwachtte ik lessen in vakmanschap. Krijgen zou ik ze.

‘De mooiste stiel ter wereld?’

‘Wie heeft je dät wijsgemaakt?’

Ik moest vooral niet romantisch gaan zeiken over deze hondestiel. Was het trouwens een stiel?

‘Pure verslaving, ja. Ha, wij gazettiers!’

Gazettiers. Ik zou hem dat woord nog vaker horen gebruiken. Een gazettier rookt als de schoorsteen van de Marly. Een echte gazettier werkt als een beest, kent iedereen, rekent alleen op zichzelf.

Omtrent hoofdredacteuren had ik me alles al ingebeeld. Hoe ze achteloos de redactieruimte kwamen binnen gewandeld, je gehavende kopij onder de arm. Hoe ze wat mompelden omtrent de vorm.

‘Schrrrrrijven is schrrrrrappen.’

Omtrent de inhoud.

‘Bij elke alinea beletten dat de lezer in slaap dommelt.’

Omtrent de structuur.

‘Heeft kop noch staart’.

Dan weer de inhoud.

‘Puis, waar g`at dit over ?’

De titel

‘Moet erin als gesneden koek.’

Relevante bijschriften.

‘Het geduld van de nieuwe lezer loopt vijf seconden.

Hoofdredacteurs lieten je achter op het puin van je schrijfsels. Verdwenen dan weer in hun kantoor. Met een air alsof ze net de lofrede over je Pulitzerprijs hadden uitgesproken.

‘Herbegin en werk het uit.’

Je optrekken aan de vernedering. Je opladen aan het misprijzen. Je stek waarmaken op de redactie.

‘We hebben er hier al veel zien komen.

‘Ga ervan uit dat hij niks goed vindt.’

Je zou je niet afgeven. Tot hij zou moeten toegeven dat je een knap verhaal uit je pen

had geperst. Halverwege de nacht zou hij je koeltjes opbellen. Wat van je tekst na veel gesleutel overbleef, kon mee op de laatste pagina. Daar was toch onverwacht nog een gaatje gevallen. Doch. Mijn titel was waardeloos. Dus had hij die gewijzigd. Mijn inleiding was nietszeggend. Dus had hij die veranderd. De rest was saaie troep. Dus had hij mijn honderdwintig herleid tot tien. Die tien vond hij goed.

‘Dit zal gevreten worden.’

Hoofdredacteuren zag ik als monumenten van eruditie met haakjes in hun namen. Hubert Beuve-Méry. Le Monde. Jean-Jacques Servan-Schreiber. L’Express. Vaten vol parate kennis. Met piepend uit de borstzak van hun wit overhemd: een rode Parker, een zwarte Sheaffer, een blauwe Pelikan. Blauw voor commentaarstukken, zwart voor donderberichten aan hun redactie, blauw voor het schrappen van onkostennota’s. Hoofdredacteuren zag ik als volleerde journalisten die koketteerden met bijna-dood-ervaringen in Beiroet. Absolute insiders die op de koffie kwamen bij Leopold III en Lilian in Argenteuil. Er gezellig in safarifotoboeken snuffelden. Onderwijl alles vernemend omtrent de Spaanse koleires van Fabiola .

‘Wie denkt die furie dat zij is ? Dat zij ons buitensmijt uit Laken ? Lilian en mezelf.’

Jean Poulain straalde dat deugnietachtige uit van de overjaarse Marollenjongen. Hij had de knikkerkameraad kunnen zijn van Kwik & Flupke. Geboren en getogen in d’ Huugstroet. Een vaste klant van Marie Karikol. De lyriek waarmee hij de charmes bezong van de oude Brusselse binnenstad. De gretigheid waarmee je hem een gueuze Eylenbosch tot zich zag nemen in La Bécasse. Dat vanzelfsprekende waarmee hij tabasco uitschudde over zijn toast kannibaal in de Taverne du Solbosch. De gulzigheid waarmee hij een Plat du Chef bestelde in de Auberge de Boendael. De Manneken Pis-romantiek waarmee hij als een ketje de kerstverlichting beschreef aan de Grand’ Place. De overdrijving waarmee hij marionettentheater Toone ten hemel prees. Dat samenzweerderige toontje waarop hij de Rue de Stassaert bezong als in een lied van Johan Verminnen.

‘Da komt poepen, da komt stoefen’.

De nauwelijks verholen sympathie voor de politiek-met-ballen van maître-charcutier Paul Vandenboeynants. Het ongeremd enthousiasme waarmee hij eenieder chef, mon

ami, ket, tischke of peike noemde. Het gemak waarmee hij Bluesette van Toots bevorderde tot internationaal volkslied.

‘Jean is de max.’

‘De Quincy Jones zeg het uuk.’

‘Zijn Brabançonne ? Al huren bloeze?’

‘Straffer dan la Carmen de Bizet.’

Poulain toonde zich bereid mij een kans te geven. Als redacteur-vertaler.

‘Pas op, Puis. Er staan er duzend in de fil voor die job.’

‘Peikes en mokkes mei iekuus comme ça.’

‘Vui alle kwizzen mei te wiennen van Bruussel Vloms’.

‘Des grosses têtes.’

‘Mei masterships, van hie tot Cambridge.’

‘Masterchips’, zo zei hij het. Een voorgevoel had hem voor mij doen kiezen. Een speciaal zintuig. Zijn ervaring als hoofdredacteur. Was het mijn zelfverzekerde blik ? Was het dat vuilgebekte ? Misschien. Dit zou van pas komen op persconferenties. Was het dat voluntaristische verlangen van de jongen die er wou voor gaan ? Was het die lichte klik van gaan we erin vliegen of hoe zit dat ? Was het dat lefgozerachtige ? Dat nonchalante ? Ik moest het hem verder niet vragen. Hij kon dat toch niet uitleggen. Daarbij: hij bepaalde wat goed was voor zijn redactie. Zo, dat was het. Ik mocht beginnen. Na het lange weekend. Ondertussen kon ik alvast de stapel Targets Magazine doornemen die hij me meegaf..

We zaten in de kelder, omgebouwd tot refter. Hier regeerde Madame Olga over lunchtijden en koffiepauzes. Madame Olga was gevlucht voor de goelasj van de Ruus. Zoals ze dat vertelde aan al wie er niet om vroeg. Dat was ook het enige wat ze zegde. Spreken, zo had het leven haar geleerd, was doodsgevaarlijk. Mensen die dingen aan het papier toevertrouwden, waren volgens Madame Olga het leven moe. Het papier waarop je schreef, was de brandstapel waarop je in de fik zou worden gezet. Alle personeelsleden van Targets Magazine doken doorlopend de kelder van Madame Olga in om koffie te tanken. Het was er rokerig, lawaaiig en druk.

Jean Poulain schonk zichzelf koffie in en stelde me aan eenieder voor. Hij peroreerde

daarbij onverminderd voort over de redenen die hem voor mij hadden doen kiezen. Een zeker gevoel van erkenning had hem over de streep getrokken. De voelsprietten van de stiel. Hij had iets van zichzelf herkend, iets van in zijn eigen beginjaren. Want hij beschouwde zichzelf zo te horen als een vaderfiguur voor zijn redacteuren. Zijn deur stond altijd open voor iedereen. Hij wou een mentor zijn. Hij ging altijd uit van vertrouwen in zijn mensen. Nu en dan beantwoordden ze die openheid met abus de confiance.

‘Maar liever zo dan het cynisme van de zwartkijker die in niks nog gelooft.’

‘Als reservekeeper van Daring Brussel had ik dat ook al.’

‘Naar de bal plongerem. Je kop riskeren.’

‘Hopen dat de attaquant een eerlijk man is.’

‘Dat hij je kop niet als bal wegsjot.’

Ik vroeg hem naar de exacte inhoud van de opdracht. Poulain ontweek de vraag. Hij prees bij madame Olga de kwaliteit van de koffie Brésor. Hij was zeer vertrouwd met het huis Brésor. Als gewezen voetballer kende hij persoonlijk de eigenaar, Paul Van Himst : de beste Belgische footballeur allertijden. Wist ik waarom ze de veelvoudige Gouden Schoen Polle Gazon noemden ? Neen, ik wist dat niet. Goed begin.

‘Omdat hij zich altijd liet vallen in de penaltyzone, tiens.’

Polle Gazon koos nu zelf de fijnste Arabica's voor madame Olga. De juiste bonen. Hij had hem, Poulain eens meegenomen naar zijn branderij. Hij had er hem uitvoerig verteld hoe je de beste mélanges kreeg. Het verschil tussen arabica en robusta. Je moest er vroeg voor naar de haven van Antwerpen. Overal aan zakken staan ruiken uit Colombia en al die andere koffielanden. Als je niet alles zelf controleerde, kon er brol tussen zitten. Je moest daar de neus voor hebben. Je moest de verbrandingsprocessen der torrefactie goed op de voet volgen. Enfin, mijn precieze job ? Van alles en nog wat. Schrijven allicht ook. Doch zoveel meer. Hier zou ik de ware stiel leren. Ik kon hoe dan ook toch niet eeuwig blijven hangen in die Wakkere Trompet. Of hoe heette dat blaadje ook alweer ? Nee, hier zou ik de tijd krijgen om echt te groeien. Ik was nog jong. Ik moest vooral niet denken dat ik direct de nieuwe consumentenpaus Ralph Nader zou kunnen gaan interviewen, reclamemagnaat Marcel Bleustein-Blanchet of Pierre Salinger, perschef van Kennedy's. Had ik tenminste al gehoord van Salinger ? Dikke sigaren. Veel whisky. Maar zo'n perschef.

‘With Kennedy’, zijn memoires: verplichte lectuur. Ik antwoordde Poulain dat ik Salinger gelezen had. Het deed hem genoeg. Ik was uit het goede hout gesneden. De juiste lectuur. Zeer belangrijk.

‘Essentieel om den dram van Dallas te begrijpen’.

Poulain zei dat er te weinig geduld was in het new journalism dat zich nu vanuit de States aanmeldde.

‘Met al hun korte frasen.’

‘Hun style saccadé.’

‘Niks geen patience voor ne schonen exposé.’

‘Ze willen sebiet de superstory.’

‘Héla, minuutje.’

Bescheiden beginnen met korte berichtjes. Dan al eens een stuk. Een persconferentie. Een reisje. Een lichte reportage. Een sober doch sterk dossier. De eerste maanden moest ik vooral goed rondkijken. Pink op de naad uitvoeren wat hij van mij verlangde. Ik moest er niet zomaar op los gaan schrijven. Ik moest de techniek van het schrijven leren beheersen.

Het interview: subtiele technieken.

Het ooggetuigeverslag : feeling.

Het profiel: grondig, gevat en compleet.

Het portret: ruimte voor menselijkheid.

Het dossier: harde feiten.

De serie: smeüige details.

‘Het interview. Gaandeweg. Beetje bij beetje. Naar die ene ultieme vraag toe. Wachten tot je goed zit. Dan toeslaan. De prooi in slaap wiegen met vriendelijke niemendalletjes. Tussendoor hier en daar een prik. Dan erop of eronder. Pas op, ze willen altijd de tekst zien. Nooit aan toegeven. Schermen met de deadlines. Zeggen dat er geen tijd meer is. Verwijzen naar de hoofdredactie die het niet toelaat vanwege tijdsdruk.’

Uren zaten we al in de refter. Poulain zei dat hij vers bloed vandoen had op zijn

redactie. Hij had net een paar medewerkers bedankt.

‘Schouwgarmenten. Ze vinden dat je de hele dag stukken moet afschrijven uit L’Echo de la Bourse. Mijn journalisten moeten met de drive zitten. Het vuur. De bezetenheid van schrijven. Stille ploeters die het kleine eren. Weg met al die breedsmoelkickers die de stiel telkens weer heruitvinden op eindeloze perslunches, dan komen indommelen op mijn redactie.’

Poulain had nog nooit van De Wakkere Toeter gehoord. Ik dankte Sainte Gudule.

‘De Wakkere... wat was het ook weer ? Ik hou van de harde leerschool te velde. Alles nog zelf aanpakken. Niks geen archivaris die het vooraf voor je uitzoekt. Niks geen documentatiedienst met voorgekauwde mapjes. Je vastbijten in elk onderwerp hoe bescheiden ook. Leren structureren. Vlotte doch veelzeggende inleiding. Stevige body. Sterke conclusie. Dan een goeie kop. Aantrekkelijke tussentitels. Veelzeggende bijschriften. Zelf toezien op de fotokeuze en de opmaak. Proeven opvragen en corrigeren. De geur van verse inkt. Toch kunnen boeien met een ogenschijnlijk saaie story over de regionale huurprijzen. Langslopen bij notarissen, immobilières, wooncentrales. Je te pletter schrijven, knippen, plakken. Alles scheuren. Herbeginnen tot het klikt.’

Hoofdredacteuren luisteren alleen naar zichzelf, als het moet naar hun broodheer en nog het liefst naar hun eigen commentaar in het radiopersoverzicht. Een hoofdredacteur weet wat goed is voor de krant. Zolang de oplage stijgt, is zijn verhaal waar. Zakt ze, dan vliegt hij er zelf uit en wordt zijn opvolger weggeplukt bij de concurrentie.

‘Zelfs met de duivenuitslagen moet je kunnen boeien..’

Specialist Pol Jacquemijns bellen om zijn mening. Maar evengoed Louis van om de hoek met zijn vijf prijsbeesten. Gouden bruiloften. Achiël Savooie die zijn eigen oorlog vertelt. Diens Waalse echtgenote Mimie die général Patton nog heeft zien binnen donderen op zijn jeep in Bastogne.

‘Un général comme on n’en fait plus ce Patton.’

Met wel vijftig medailles op de buik. En een chiclette tussen de molaires. Kleur geven aan je stuk. Schrijven zoals je het aan je moeder vertellen zou.

Hem, Poulain moesten ze niks meer leren. Ooit verzorgde hij de horoscoop in de Bataclan, een toutes-boîtes van Brussel. Zijn vrouw dicteerde hem 's avonds de toekomst van de sterrenbeelden in bed.

Weegschaal: Sta erop.

Stier: Wees jezelf in bed.

Ram : Ram erin als een Leeuw.

Leeuw : Waterloo wacht op jou.

'Het betaalde goed. Waar ben ik gebleven ?'

Bij de melding dat zijn beleid bij Targets Magazine volkomen toekomstgericht was.

'Al onze concurrenten gaan kapot aan oudbakken formules. De 'Pourquoi Pas? dat is pure monumentenzorg. Over Spécial, de spreekbuis van Mobutu, valt er al helemaal niks te zeggen.'

Binnenkort zou iedereen Targets Magazine lezen.

'Ze blijven hangen in La Belgique de papa. Ze haten Vlaanderen. Ze maken de sprong niet naar het land van de toekomst. Dit worden de jaren van de business. En wie business zegt, denkt aan Vlaanderen. Daarom hebben we naast vertaalde stukken ook eigen Vlaamse verhalen vandoen. Voilà dat is mijn plan.'

En ik mocht die verhalen schrijven. Dàt was mijn opdracht. Doch even geduld.

'We hebben de sixties nu wel gehad. Love and peace. C'est, fini mon ami. Ik hoop dat je geen overjaarse hippie bent ? Je draagt toch al geen chemise à fleurs, geen plastron vol margrietjes. En ik zie ook geen col Mao. Het komt erop aan de nieuwe trends te voelen. Als Mobutu omver gesmeten wordt, moet je allang de mercenaire kennen die hem neerlegt. Jean Schramme. Bob Denard. Vat je ?'

Hij wou medewerkers die daar alles voor over hadden. Een journalist kon beter niet

trouwen. Anders werd hij een huisduif, de butler van vrouw en kind. Dan was hij tegveel bezig met de gaten in zijn schaliedak en zijn vakantieplanning voor de krokus en Pasen. Een goed journalist moest een jager zijn op grof wild. Een sluipschutter. Een alligator in de Everglades. Een stroper in het Zwarte woud. Een teek. Een wesp. Een steppenwolf. Een havik in de Grand Canyon. Een arend boven de Zugspitze. Een huurling van de pen. Een commando in de bush. Een Cheyenne die elke rookpluim ontcijferde. Een prairiewolf die zijn prooi ongezien kon besluipen en bespringen.

Volgens Jean Poulain beantwoordde ik aan het profiel. Hij had het meteen gezien dat ik, Charlie Puis, gebeten was van de schrijfmicrobe. De passie van de pen. Hij had het geroken en gemerkt. Alleen al aan mijn gevlekte Waterman.

‘Want ik heb er hier gehad met Bics van de Bon Marché. Komen ze voor een interview bij de Gouverneur van de Nationale Bank. Beginnen ze te schrijven over onze positie ten aanzien van het Internationaal Muntfonds. Met een Bic van de Bon Marché ! Vraagt de gouverneur van welk boekje zijt gij, jeunehomme? Ik ken uw blad niet. Van Targets Magazine, meneer de gouverneur. Must voor Managers. Met een Bic van de Bon Marché ! Of dan zitten ze daar in hun jeans-salopet. Schrijven ze met een crayon van de Vredeseilanden IN SALOPET ! BIJ DE GOUVERNEUR VAN DE NATIONALE BANK ! Toch wil ik de jeugd kansen blijven geven. Ik krijg graag verse input. Targets Magazine moet bruisen van de nieuwe ideeën ! We moeten voorliggen ! An-ti-ci-pe-ren !’

Als Jean Poulain begon te zeiken, kon hij uren doorgaan. Hij riep zijn ondergeschikten in zijn kantoor, gaf er eindeloze redevoeringen weg. Onderweg kreeg je het verslag van zijn weekends in de Ardennen. Hij droomde ervan boswachter te worden. Urenlang kon hij melken over de fauna en flora van Ardense bospaden. Hoe je wildpatee moest maken. Het eerste jaar bracht ik door met het vertalen van artikelen van de Franstalige redactie.

‘Pour la Libye le pétrole est la vache aux œufs d’or’.

Jean Poulain had niet de bevoegdheid, zo begon hij zachtjes, om Paul Van Poelvoorde, zijn collega hoofdredacteur van de Franstalige redactie op dergelijke stilistische onvolkomenheden te wijzen. Dit zou beschouwd worden als een inmenging in de aangelegenheden van de zusterredactie met wie hij goeie relaties

wenste te onderhouden. Targets Magazine was een tentje met twee wanden. Vlaanderen. Wallonië. De voorgevel was België. Nee, liever geen inmenging dus in het werk van collega Van Poelvoorde.

‘Ook niet als wetenschappelijk kan worden aangetoond dat Libische melkkoeien geen eieren leggen?’

‘Nee, Charlie. Mogen wij niet doen.’

‘We dienen de autonomie van onze deelredacties te respecteren.’

‘We moeten onze broeders niet willen verbeteren.’

‘We moeten bij vertaling de originele tekst eerbiedigen.’

‘Maak ik er dan een kip van met gouden eieren?’

‘Maak er een goudmijn van Charlie.’

Trouwens, hij vond dat we vergelijkingen uit het dierenrijk moesten mijden. Na een tijd vertaalde ik per dag gemiddeld zeventienhonderdvijftig regels peptalk voor beslissers. Zogenaamd exclusieve reportages over de groeikracht van de Fiji-eilanden. Veelbelovende perspectieven in West-Afrika. Interessante ‘opportunities’ op de Salomonarchipel. Spectaculaire winstmarges voor de nieuwste olieboringen in de Noordzee. Deze eindeloze carroussel werd doorspekt met hier en daar een interview. Targets Magazine bleek echter vooral gelardeerd met zogeheten publi-reportages over de nieuwste producten van grote adverteerders die de reizen naar de Fiji’s hadden gesponsord. Hele kolommen werden volgesmeten met nauwelijks bewerkte persteksten die door de bedrijven zelf waren aangeleverd. Poulain liet me zoals beloofd gaandeweg mijn eigen interviews uitschrijven. Een of andere minister. Een of andere staatssecretaris. Een of andere decision maker. Saaie kost. Ik was veel te ongeduldig naar het grote werk, vond Poulain.

‘Er is geen relatie meer voor het vak.’

Ik trakteerde hem op tomaat-garnaal in de Auberge du Solbosch. Ik dankte hem voor de geboden kansen. Ik vertelde hem dat ik aan de slag kon als verslaggever bij Embargo, een newsmagazine. Geen vertalingen meer. Geen gouden eieren uit de achterkant van Libische koeien. Mijn speeltijd zat erop. Embargo stond onder de

leiding van de in journalistenkringen alomtgewaardeerde Thomas Tonijn. Meer moest dat niet zijn. Hij begreep me volkomen, zei hij.

‘We bellen mekaar nog, Charlie.’

Poulain wist dat dit hooguit een beleefdheidsformule kon zijn. Niemand verdwijnt dieper in de tijdsvernippelaar van een pennenlikkersbestaan dan een voormalig hoofdredacteur.

'De Ataturkbrug?'

Ik hield de telefoon tussen linkerschouder en scheve kop. Paraat voor de eerste opdracht van Thomas Tonijn, mijn nieuwe hoofdredacteur bij het newsmagazine Embargo. Vijf vellen over de Ataturkbrug in Turkije. Het was vrijdag elf november. Ik had een vrije dag en zat thuis. Hij wou het verhaal tegen maandag.

'Nee. Ik weet ze niet hangen.'

Ik hoorde een diepe zucht door de hoorn.

'Nooit naar Constantinopel geweest ? Enfin, Istambul. Ook niet tijdens je legerdienst ? Een of andere Nato-oefening ?'

Legerdienst. Wat zou ik. Op mijn zeventiende stuurt soldaat-milicien Johan Puis, middelste van mijn drie oudere broers, me plots een kaartje met erop een foto van zichzelf. Hij staat daar, als strijdlustig Belgisch soldaat. Tot zijn middel in de modder. Het gezicht vol indianenstrepen. Het geweer van de Fabrique Nationale fier boven het hoofd. Op zijn hoofd een machtige helm met erop een klein Belgisch vlaggetje. Heel G.I.-achtig. Hij is Lee Marvin nu. Hij speelt mee in The Longest Day. De bevrijding van Arromanches Plage. Ze kotsen. Ze landen. Ze sneuvelen. Strandtaferelen. Uiteenspattende Amerikaanse lichaamsdelen. Soldaat Puis wordt vermist. Over. We halen hem even terug in de groep, captain. Over. Saving Private Puis. Naamloze heldenmoed. Een parachutist zit vastgespiest op de haan van de kerktoren van Sainte-Mère-les-deux-Eglises. Versteende blik op ciderlandschap. Een calvados op tijd en stond heelt elke wond. Go ! Go ! Go ! Een maat hangt gewurgd aan zijn eigen parachute in de appelaar. Nu allemaal door naar Berlijn! Allemaal ? Goed gij, captain. Bill ligt in stukken, John hangt gekruisigd aan de prikkeldraad en Jack, ochheragodtoch. Bon ik herhaal mijn bevel : wie nog leeft, nu doorstoten tot Berlijn! First we take Zuydcote. Then we take some Boules de Berlin. De Amerikanen zijn onze bevrijders. Never forget. N'oubliez jamais. Zij verlossen ons van het kwade. Hen daarom voor eeuwig dankbaar blijven. Een zee van witte kruisjes in de prairie. Anonieme opoffering. In Montana spoelt papa-landbouwer met hecoliters Budweiser zijn miserie door om het wegblijven van zijn twee jongens die het boerenbedrijf zouden verder zetten. Twee foto's op de boekenplank. Boeken: twee. De bijbel en een Skills Guide voor Masei-Fergusoncontractoren. Dank zij zijn jongens steken wij hier de

duim of de middenvinger op en niet de gestrekte hand. Achterop de foto van soldaat-milicien Johan Puis staat zijn handtekening en dit venijnig toemaatje:

‘Wacht maar, Charlie ! Jouw beurt komt nog.’

Al vijf jaar lang jaar ben ik als overleden voor hem. Dondert hij langs me heen de trap af. Zijn trap. Duikt voor mijn neus de badkamer in. Zijn badkamer. Stoot me de keuken uit. Zijn keuken. Negeert me onderweg naar onze vakantie in Blankenberge aan zee. Zijn zee. Ben ik als de wind aan het Noordzeestrand. Ben ik de spookspeler bij al onze voetbalmatches. Ben ik een luchtbel op de zomerkermis. Ben ik een vreemdeling op de grote koer van het college. Al vijf jaar lang besta ik niet meer. Mama heeft het in de gaten. Ze raadt mijn droefenis.

‘Trek het je niet aan, Charlie. Hij is mijn moeilijke. Jij bent mijn tere. Aan een struik patatten hangt er van alles. Je moet zelf maar eens wat harder worden. Het leven blijft geen lachspel. Je denkt, ha gemakkelijk. Iedereen ziet mij gaarne. En ik zie iedereen ook gaarne. Zo werkt dat niet.’

Grootvader zegt dat mijn broer Johan, daar moet ik leren mee leven, een typisch oorlogskind is. Oorlogskinderen zijn volgens hem getrommeliseerd door de botsingen van de wereldgeschiedenis. Te weinig nestwarmte. Schuilkelderverdriet. Ge-traumatiseerd Charlie, verbetert hij me. Grootvader met zijn geletterde woorden ook altijd. Ik ondervraag mijn twee andere broers en mijn lieve zus. Ze zouden het ook niet weten wat er Johan scheelt. Al hebben ze ook wel allemaal hun verhaal klaar. Zijn trap. Zijn badkamer. Zijn keuken. Zijn zee. Ik kom geen stap verder. Heb ik iets teveel speelkaarten in de spaken van zijn fiets gestoken? Ben ik zijn kamer binnengegaan zonder kloppen ? Heb ik alle spelletjes in weekblad Kuifje te vroeg ingevuld? Zijn Kuifje. Heb ik deel veertien van zijn Winkler Prins niet meteen teruggebracht ? Ben ik te lief geweest voor een potentieel lief van hem? (Een potentieel lief is een lief dat aan zijn potentiële verwachtingen voldoet). Heb ik zijn platen gekrast? Dood verklaard ben ik. En dan nu plotseling dit kaartje uit Soest. Treiterig. Maar toch. Ik besta dus nog. Vijf jaar dood. Nu weer tot leven gebracht. Nog wel door een soldatenbrein dat gedrild wordt om elke agressor van het koninkrijk, zijn koninkrijk, onmiddellijk te doden. Ik hang het kaartje liefdevol boven mijn bed tussen El Cordobes die zijn vijfduizendste stier doodsteekt en de groeten van mijn nicht uit Lloret de Mar. El Cordobes is groter dan Manuel Benito

Dominguin, El Macho. Groter dan Paco Ramirez Bonito, El Carnicero. Goed voor tweeduizend honderdzeventig fijn gemarineerde stierengentaliën. Zeg nooit kloten Charlie, zegt grootvader, als ge spreekt over edele delen. Ge kunt het beter hebben over weke delen, geslachtsdelen of genitaliën. Dat is zo plat niet. Mijn kamer hangt vol kaartjes. Van neven, nichten, schoolkameraden. Hun scoutskampen, hun verre reis met de Bouworde, hun sneeuwschoolvakanties, hun Lessevaart, het Atomium, het Zeepreventorium in De Haan. Mijn slaapkamer is één mozaïek van postkaarten uit de hele wereld. Waar wacht ik op om hen zelf te bestoken met Zonnige Groeten? Voorlopig hou ik me klaar voor het vaderland, wacht ik paraat op mijn marsbevel. Het komt nooit. Ik mag niet eens diensplichtige held worden van België. De wet wordt gewijzigd. Na twee broederdiensten in hetzelfde gezin wordt de derde zoon voortaan vrijgesteld van sneuvelen.

‘Ook geen legerdienst dus, Charlie?’

‘Zelfs dat niet.’

Thomas Tonijn wist niet wat hij hoorde.

Turkije, wat zou ik? Ik moest mijn hoofdredacteur Thomas Tonijn al meteen teleurstellen. Ik ben wel al naar Playa de Fanals geweest, met grootvader en mama. ‘Ze vien-ne-fair-re-vot-re-lit-te’, zegt Sofia, het kamermeisje van Hotel Fanals. Haar stem Jezus, zo zoet als melocoton. Sofia studeert filosofie in Salamanca. Ik wil voor altijd bij haar zijn. Zonnige groeten van Charlie Puis in Salamanca. Aan niks anders meer denken dan aan zwoel zondigen met Sofia. Zonden zijn er om op te biechten, mijn zoon. Hoeveel keer? Ik heb het echt niet geteld, eerwaarde. Spijt neen, zo zou ik dat niet noemen. Ik heb daar eerlijk gezegd veel deugd aan gehad. Moet ik dat hier nu echt allemaal zitten uitleggen in deze donkere biechtstoel? Pobre diabolito, zucht Sofia. Ons bed geraakt maar niet opgemaakt. Mama en grootvader vinden dat de Spanjaarden met hun sterren smijten in hun hotels. De lakens zijn niet vers of niets.

‘Een Spaanse ster is maar een halve Franse.’

‘Altijd beter een ster teveel dan een te weinig.’

‘Want als uw tafelkleed niet proper is ...

‘en uw broodje is gelijk macadam...’

‘...kunt ge even goed thuis blijven.’

Mama en grootvader hebben ervaring door de tegenslag in hun leven. Grootvader heeft stenen op zijn gal. Groot genoeg om te dienen als fundamenten voor zijn duivenkot. Zijn galstenen voelen volgens hem aan als het getokkel van de arend zijn snavel op de lever van Prometheus. Grootvader trekt alles door naar mythen en sagen voor mijn opvoedingspatroon. Volgens hem werkt de tijd als een colle tout van al uw daden.

‘Goed of kwaad, ge sleurt alles mee. Na uw dood wordt uw zak geledigd. God De Vader bekijkt dan wat er uit uw zak komt en ziet of het op iets trekt. Nu en dan vraagt hij hun gedacht aan de Heilige Geest en aan zijn rechterhand Jezus. Die vragen u samen op hun beurt wat ge er nu zelf van vindt. Niets om over te stoefen, hé makker ? Plus était en vous. Het is u nochtans van alle kanten gezegd. Pas op, ge moogt altijd zelf uw gedacht zeggen. Onze hemelscharen zullen het u niet kwalijk nemen. Ge zijt feitelijk uw eigen rechter. Ge kunt zelf bekijken wat ge met uw vrijheid hebt uitgestoken als levend mens.’

Mijn papa zijn zak is al lang geledigd. ‘s Nachts zie ik hem hangen tussen de andere Spaanse sterren. Blinken dat hij doet, tussen de Kleine en Grote Beer in. Misschien heeft mama hem opgeblonken met Silvo, voor hij doodging. Wat ben ik met een dode papa ? Ik zal het u zeggen, vanuit de colle tout van mijn leven: niks de genitaliën. Mijn grootvader kijkt ‘s nachts op zolder met zijn kijker naar de sterren. Nu en dan toont hij mij mijn glinsterende papa door zijn buis. Als de lucht helder genoeg is zoals hier in Spanje, zien we hoe mijn papa over de melkweg vliegt. Oeioei, zegt grootvader dan. Oeioei, uw vader ziet er volgens mij héél héél goed uit.

‘Ziet eens hoe schoon hij blinkt vannacht. Volgens mijn berekeningen vliegt hij op dit moment al aan een snelheid van zeventienhonderdveertigduizend kilometer per seconde. En er zit nog rek op. Hij zit zeven lichtjaren verder dan de vorige keer. En dat voor een dode. Ik zou mij over hem dus surtout niet teveel zorgen maken. Die heeft het goed, daar boven in de hemel.’

Soms, als we gedaan hebben met naar mijn papa in de sterren te kijken, val ik in een zwart gat. Dan droom ik dat ik weg vlieg naar de ster van mijn papa en we samen gaan we kajakken in de Semois. Ik verlies mijn bril. Papa twijfelt geen seconde en duikt ernaar. Dit doet hij voor mij op gevaar van zijn eigen leven. In mijn droom lees ik samen met hem de boeken van Marcel Proust over Madame de Charmantes en

Monsieur Zwann. Ik wil mijn papa nog vragen hoe ik het moet aanpakken zodat de hemelse scharen mij niet uitlachen om hetgeen er in mijn rugzak zit. Net op dat moment word ik wakker.

Mijn grootvader zijn sterrenkijker is niet sterk genoeg om mijn vader scherp te zien. Later, dank zij het ruimtevaartprogramma van Gemini, zal ik eindelijk met mijn papa kunnen praten, via de radio-actieve golfstromen. De Russen zijn daar ook al in het geheim mee bezig, met golfstromen. Ze luisteren met grote schijven in de Oeral naar leven in de hemel. Joeri Gagarin mag daarover niks zeggen. Het is totaal tegen hun religie. De Russen geloven dat god niet bestaat. Volgens mijn grootvader heeft Joeri Gagarin in zijn ruimtecapsule een groot licht gezien dat wel eens god de vader zelf zou kunnen zijn. Maar hij heeft absoluut spreekverbod gekregen van de KWB, dat is de Russische Geheime Dienst. Grootvader zegt nooit zomaar iets voor de vuist weg. Hij leest boeken van Ralph Waldo Emerson Fittipaldi die zegt dat ge beter af zijt als ge altijd opgewekt in uw eigen geloof. Grootvader moet wel niet weten van Frederik Nietske die schrijft dat god vroeger misschien nog wel geleefd heeft in de Himalaya en dat hij zelfs zo oud geworden als de Dalida Lama van altijd Bulgaarse yoghurt te slurpen voor zijn souperen, maar dat hij nu zo dood is als Matusalem van Jeruzalem.

Behalve *Nous Deux* en *Femmes d'Aujourd'hui* leest mama niet zoveel als grootvader. Ze heeft geen tijd. Ze moet onze koffers maken voor Blankenberge, Echternach of de boorden van de Loire. Mama denkt aan alles. Zelfs aan tabletten van Vichy Célestins, voor als ik onpasselijk word van de crème fraîche op mijn maag. De Spanjaarden smijten met hun crème fraîche zoals met hun sterren. Mama heeft altijd haar lederen tasje bij uit Italië met vingerhoed, naald, draad en schaar. Charlie zegt ze, die Italianen hebben vlugge vingers. Terwijl ik dat tasje koop met uw papa, hij leefde godzijdegedankt nog, op de overdekte markt van Ventimiglia Alto, pikken ze mijn portefeuille toch wel zeker. Het leren tasje van Ventimiglia dient voor als er op 't onverwachts een knoop van mijn broek springt. Pobre diabolito.

Diezelfde zomer rijden we naar de boorden van de Rijn. We reizen veel. Grootvader vraagt mama of ze het groot lot gewonnen heeft. Ik ben ongerust. Wie de kostwinner is in mijn familie, dat wordt altijd doodgezwegen. Mijn dode papa in elk geval niet. Een dode papa brengt niets op. Tenzij medelijden. Met medelijden kunt ge geen patatten stoven. Cé Dhaeyer zijn vader is wever. Hij krijgt een loonzakje volgens de

tarieven van de werkersbond. Cis Verloo zijn vader is schrijnwerker. Hij speelt na zijn daguur orgel op Sint-Martinus. Met twee vingers minder aan elke hand eindigen zijn toccata's volgens mijn grootvader altijd in demineur.

‘Als ge met uw kop werkt, denken de mensen dat ge niets doet.’

Ik zou beter een goeie stiel leren, maar mijn handen staan konteverkeerd. Grootvader wil ze vooral niet in mijn broek zien. Mama en grootvader hebben het onderweg over het goud dat ze hebben kunnen wegsteken voor de Duitsers, achter de valse wand van de bibliotheek. Daardoor kunnen we deze zomer ook nog naar Duitsland. Wie gaat het hem beletten van naar Duitsland te rijden, mijn grootvader? De Duitsers toch niet.

‘Twee keer hebben we ze buiten gesmeten.’

‘Zij moeten ons daarom nog niet refuseren bij hen.’

Zo zit mijn vervangvader nu eenmaal ineen. Op naar de boorden van de Rijn. Alwaar wij dappere Vlamingen volgens mijn grootvader zowel de gewone Goten als de Wisigoten hebben tegengehouden. Zowel de Germanen als de Indo-Germanen. Zowel de Hunnen als de Onzen. Zowel de Vandalen als Ottomanen. Zowel de Bolsjevieken als alle andere goddelozen.

Voor een keer krijg ik gelijk van mijn grootvader: de zigeuners hebben we nooit kunnen tegenhouden aan de Rijn. Zelfs niet met een conventioneel leger. Een conventioneel leger is een leger dat de mensen doodschiet volgens het reglement van Genève. Zigeuners vegen hun broek aan het reglement van Genève. Niemand kan hen wat maken. Zeker de Zwitsers van Genève niet. De ene keer zijn Zwitsers neutraal, de andere keer moeien ze zich met de hele wereld. Zigeuners zijn Zwitsers te slim af, zegt mijn grootvader.

‘Ze zetten hun woonwagens achter ‘t kerkhof waar geen mens hen komt lastig vallen vanwege de geesten. Zigeuners hebben een goeie band met de geesten. Hun zigeunerbaron luistert ‘s nachts naar wat ze hem te vertellen hebben vanuit de onderste wereld. Als ge hem maar genoeg geld geeft, is hij zelfs bereid om al uw vragen over te maken aan uw dode papa in de onderste wereld.’

Ik begrijp niks meer van al die verhalen van mijn grootvader. Ofwel zit mijn dode papa in de onderste wereld, ofwel vliegt hij tussen de sterren. Mij'n geneert dat niet zigeuners, zegt grootvader.

‘Maar blijf daar toch maar uit hun buurt, Charlie. Dat is volk van onderweg. Dat kent geen religie. In uw zakken zitten. Kaarten lezen. Uw DKW stelen. Hem ‘s nachts herverven dat ge niet meer kunt zien dat het uw auto is. Hem dan verkopen aan het meer van Balaton.’

Ik mag grootvader niet altijd onderbreken. Ik moet hem eerst zijn Fiat vragen. Hoe kan ik hem zijn Fiat vragen, als hij met een DKW rijdt ?

‘Hun vrouwen dansen de flamenco, op hun blote voeten in ‘t mulle zand. En de bolero in hun bloten in de bodega. Ze bedrijven zwarte magie. Ze betoveren het mannenvolk. Ze lokken u mee naar hun kamp. Daar krijgt ge een mes op de keel en zijt ge uw portefeuille kwijt. Ge moogt ge al blij zijn als ze uwen Tuurie niet afsnijden en hem op sterk water zetten, uwen Tuurie. Om hem daarna te exploiteren als attractie op de kermis. Dat is een volk des duivels.’

Ik moet veel lezen. Dan zal ik ook veel weten.

‘Over de Malachieten, de Sumeriërs, Nebukadnezar. Het volk van Montezuma.’

Ik zie mijn grootvader doodgraag. Als de zigeuners zijn DKW stelen en zijn Tuurie afsnijden ga ik achter ‘t kerkhof zijn geest oproepen uit de onderste wereld. Zo blijven we voor altijd bijeen.

We nemen met wel honderd de bus van Gent naar Rudesheim, parel van de Rheingau. De Drosselgasse is het kloppend hart van Rudesheim. Mijn grootvader zit op rij zeven a. Ik mag naast hem op zeven b. Zo leer ik bij onderweg. Grootvader doet niets anders dan lezen. Dag en nacht, tot tegen het dagen van de kriecken. Ik moet mama waarschuwen op rij twaalf c, wanneer ik merk dat grootvader zijn galstenen beginnen te nijpen. We zijn lid van de Vlaamse Toeristenbond. Mama zal aan de alarmbel trekken boven haar hoofd en de bus doen stilstaan bij de eerste openbare telelooncabine. Doodkalm zal ze van daaruit het Internationale Rode Kruis verwittigen, dat ze mijn grootvader in een veldhospitaal komen opereren. Waarom

kopen we anders potloden en Eau de Cologne no 471? Boven mijn hoofd hangen twee knopjes. Een blauw voor meer wind in uw gezicht, een rood voor chauffage. Op uw kop of naar uw voeten, ge moogt kiezen. Het is bloedheet. De grote vakantie zit er bijna op. Dan zit ik bij meester Metsiers met mijn Pelikan die ik nog niet mag bezigen om de pen te sparen. Ik ben slaapdrongen van de Paranausine tegen het kotsen maar ik mag grootvader niet teleurstellen. Hij heeft de hele zomer toegeleefd naar deze uitstap. Hij houdt zijn enorme loep boven een van de toeristische gidsen die hij in zijn carnassière overal meesleurt. Volgens de Vlaamse Toeristenbond is een boottocht op de Rijn dé ideale manier om de streek grondig te verkennen. Bovendien hebben leden korting in de meest exclusieve hotels van de Romantische Strasse. Gemakkelijk te herkennen aan de chique schilden van de Vlaamse Automobilisten Bond en van de Royal Automobile Club de Belgique. Doch dat laatste is voor de Franstaligen en daar houden wij ons niet mee bezig dat ze zelf hun plan trekken, zegt grootvader. Ook een tochtje met de zetellift naar het Niederwaldmonument biedt unieke panorama's over de Rijn en de vele wijngaarden. Aan de overkant van Rudesheim bevindt zich het stadje Bingen dat heel wat te bieden heeft. Net zoals kuuroord Wiesbaden (45 km) en Mainz (ook 45 km). Op de bus worden Vlaamse liedjes gezonden door luidruchtige medepassagiers uit beide Vlaanders.

Ik ben de sterkste man van Gent! En 'k ben d'er vuiren gekeënd.
We zien nekeir noa Bissegem gewest. Tierelarjom! Tierelarejom!

Ik durfde Thomas Tonijn niet teleurstellen. Mijn nieuwe hoofdredacteur stelde me een vraag omtrent een nieuwe brug. En ik, Charlie Puis, viel al meteen door de mand. Misschien moest ik fors uitpakken met parate kennis. Wat kon ik bedenken om indruk te maken als neofiet op zijn redactie? Dat het vlak van Ronquières de neiging vertoonde tot hellen? Dat het meer van Virelles een oppervlakte had van dertig keer Overmere? Dat de Russen gigantische schijven hadden om te luisteren naar de doden? Qua wereldbruggen kende ik alleen de Golden Gate Bridge van San Francisco. Dan nog, vooral via het Golden Gate Quartet. Dat was komen optreden in onze zaal Familia waar zelfs Jacques Brel 'Mein Vlakke Land, mein Vlaendrenland' was komen zingen. En 'Ai Marieke le ciel Flamand entre Bruges et Gand, zonder liefde warme liefde oewait de oewind de oewestenoewind.' En na Marieke ook nog 'Les Flamandes'. Volgens mijn grootvader en mama puur om het Vlaamse volk te treiteren. Een kiekenfretter die hier eens met de Vlaamse vrouw komt lachen.

‘Ja, natuurlijk weet ik de Bosporus liggen.’

‘Goed want ik dacht al.’

Rome en Byzantium gescheiden door een onnozel streepje blauw op de kaart van meester Metsiers. De kaart hangt achter het skelet. Meester Metsiers bezigt het skelet om ons te bewijzen hoe broos het menselijk leven is. Er moet maar één ijzeren haakje breken en het hele skelet stort ineen. We leren veel over het lichaam en over de wetten van Puskas.

‘Als ik hier tegen de knieschijf tik, schiet het been van Jerom omhoog.’

Meester Metsiers noemt zijn skelet Jerom omdat ge nog zo sterk moogt zijn, elk leven blijft fragiel.

‘Het is niet omdat ge een nagel kunt plooiën gelijk John Massis op ons schit-te-rend geslaagd schoolfeest, dat ge onsterfelijk zijt.’

Op sommige plekken zijn de ijzeren draden tussen de knoken van Jerom vervangen door stukjes elastiek. Dezelfde die mama bezigt als ze vers gedraaide hazenpastei in Weckspotten perst.

‘Wat telt, is dat ge uw lichaam bekijkt als een tempel. Dat ik geen van jullie ooit zie roken! Ik ga hier eens demonstreren wat één sigaret in de longen van ons Jerommeke geeft qua vergassing.’

Hij rolt zijn zwarte kiel in een bol en pitst hem tussen de ribbenkast van Jerom. Bij het persen begeven de ijzerdraadjes van de schouderbladen het. ‘Ge moet u niet afvragen’, zegt meester Metsiers met de schouderbladen van Jerommeke op de voeten, ‘wat Onze Lieven Heer heeft afgezien! Als ze hem hebben rechtgetrokken aan zijn kruis! Hier! Hier! En hier!’

Het skelet davert aan alle kanten.

‘Die smart moet gewoon vre-se-lijk geweest zijn! Laat ons dit nu eventjes gedenken in een gebed.’

Het vaderland ligt plat, vanwege de wapenstilstand. Een luwe herfstdag met opwaaiende bladeren. Ik hunker naar warme choco en nieuwe avonturen van Rik Ringers. Mama maakt met haar mes een kruis op de achterkant van het brood, kwetst zich daarbij aan haar linkerwijsvinger. Een straf van God. Iemand in dit huis heeft gezondigd.

‘Dit getekend brood zal niet smaken, zolang er niet gebiecht wordt.’

De Minderbroeders zijn de beste biechtvaders. Ik ga er aanbellen als er geen kat in de paterskerk zit, alleen een verwelkte Margriet die amaryllissen schikt op het altaar. Er komt een minderbroeder afgesloft, vrolijk neuriënd. Ik herken de melodie: ‘Laisse mes mains sur tes hanches’ van Adamo. Ik heb een hoerenchance. Het is pater Florimondus. Die vergeeft je al je zonden zonder zever.

‘Allez ventje, ziet dat ge niet te zere herbegint.’

‘Ik zal het nooit meer doen, eerwaarde vader.’

‘Never say never mijn zoon. Drie weesgegroeten.’

Mijn grootvader is een diepchristelijk mens. Sedert de dood van mijn papa is mama veel minder diepchristelijk. Als grootvader op zijn bombardon repeteert met de fanfare, slaat ze het gebed voor het eten gemakkelijk over. Steeds vaker vergeet ze me mijn kruisje te komen geven in bed. Dan wacht ik onder de lakens tot papa me komt halen vanuit zijn sterrenhemel. ‘Kom Charlie’, zegt hij, ‘we zijn hier weg. Ik ken een ster, mooier dan alle andere.’

Het is schoolkinderen geraden elf november, toch zo betekenisvol voor onze Belgische vrijheid, zinvol te benutten. Meester Metsiers meent het.

‘Ontdek de najaarsnatuur. Probeer te raden welk blad bij welke boom hoort. Breng elk blad mee naar de klas. Dan bekijken we alles samen.’

De Canadese eik heeft het mooiste blad. Er staan eiken te sterven in het Muziekbos, vlakbij de geuzentoren. Bomen sterven staande, frontsoldaten vallen als vliegen. Tot de wapenstilstand wordt geblazen op de bombardon van mijn grootvader. In Canada zijn er miljarden bomen. Later als ik oud ben, wel dertig, ga ik als pelsjager leven aan de boorden van de Saint-Laurent in Canada om daar eens diep na te denken over het

leven. De Indianen zullen mij Hij Die Eens Diep Nadenkt noemen. Bij dageraad zal ik met hen op rivierforel vissen, de vis met mijn tomahawk de kop eraf af hakken, de rest roosteren op een grillpan. Niet teveel zout, dit om de vernauwing van mijn aderen tegen te gaan. Twee druppels citroen uit Costa Rica. Weinig verzadigde vetten. Veel sporten. Altijd. Zo dat de endorfines de vrije radicalen verwijderen uit mijn lichaam. Vrije radicalen worden altijd overal verwijderd. De mensen verdragen niet dat ge vrij en radikaal zijt. Grootvader zegt dat de vrije radicalen België gaan opblazen en dan de koning gaan verbannen naar Saint-Jean Cap-Ferrat. Later in Canada zal ik de ondergaande zon in de Indian Summer tegemoet peddelen. Vrij en radikaal en vrolijk. Aan de andere oever van de Saint-Laurent zal mijn squaw mij opwachten met heel mijn tipi vol kinderen die niet eens ingeschreven staan vanwege mijn vrije radikale liefde. De dominante kleuren over de Saint-Laurent zijn geel en bruin. De rivier zelf is van zilver zoals de River Plata in Argentina.

Goed dat ik de wereldbol van nonkel Gerard geërfd heb. Zo kan ik dit alles natrekken op mijn studeerkamer. Nonkel Gerard is de Bosporus wel acht keren overgevlogen met zijn ballon, de Gerardamus. Het staat in zijn meesterwerk : 'Logboek van een Vlaamse ballonvaarder.' Door Puis Gerard. Ontdekkingsreiziger. Andere bekende werken van mijn nonkel Gerard zijn : 'Patagonische Turbulenties.' 'Zwart Afrika van boven in de lucht' . 'Costa Rica, een wereld tussen twee zeeën.' En, iets minder bekend doch ook het lezen zeker waard: 'Zie ik de lichtjes van de Leie'.

Het schrijven zit ons in het bloed in de familie. Als we niet schrijven, gaan we dood. Papa is op een dag gestopt met schrijven. s'Anderendaags was hij dood. Nonkel Gerard, de nonkel van papa, heeft ons allemaal aangestoken. Hij nam altijd zijn bloc note mee boven in zijn ballon. Om invallen te noteren onderweg. Zelfs mama heeft altijd reisrapporten en dagboeken vol geschreven. Met mijn zaklamp onder de lakens lees ik haar geschriften terwijl ze met grootvader coupons van de Belgische Staat in stukken knipt. Dat ze verdriet heeft, lees ik, omdat papa een ster in de hemel is en niet bij ons hier op aarde. En hoe gaat ze de mazout betalen ? Nu dat al die coupons geen sjieke waard zijn ? Ze schrijft zoals ze tegen mij spreekt. Ik lees haar graag. Het pakt mij wat ze schrijft.

Wapenstilstand. Ingerukt mars weer naar huis zonder uw linkerbeen. Uw fluitje gehalveerd en er was al niet veel overschot. Tijd om met wat rest een kroostrijk gezin te stichten want de Belgische rangen zijn uitgedund. De liefdesdaad wordt door onze

moeder de Heilige Kerk enkel getolereerd met het oog op bevruchting. Als ge een christen zijt, gaat ge tot op de bot voor uw geloof. Half geloven en u op 't laatste rap berouwen dat is gemakkelijk. Zo kan iedereen zich christet f

Zo hoorde hij het graag. Besepte ik wel welke betekenis die brug krijgen zou in de toekomst? Onze oude christelijke beschaving die de hand reikte aan het Ottomaanse imperium. Van brug gesproken, zelf verdween hij nu naar zijn flat in Nieuwpoort. Hij wou het lange weekend benutten om leesachterstand op te halen. Misschien maakte hij tussendoor ook wel een tochtje met zijn nieuwe catamaran.

Ik belde wat rond, reed naar Eindhoven, ontmoette er de Philips-ingenieur die de verlichting van de brug had bedacht. Noteerde uit zijn mond de hele wordingsgeschiedenis, de structuur, de technische snuffjes en de kostprijs van Tonijn zijn verdomde brug.

‘Niet kwaad. Apropos hoe was uw lang weekend, Charlie?’

Zelf was hij in L’Aquila gaan dineren. Boudewijn en Fabiola zaten er ook.

‘Niemand mocht erbij.’

Alleen hij, mediaman van aanzien.

‘Sire zeg ik hem, eet u smakelijk.’

‘Nog last van uwen sciatic tegenwoordig?’

‘Journalistiek is onder de mensen komen, Charlie.’

‘Op de juiste plek zijn, op het juiste moment.’

‘Daarom dat ge mij nooit veel op de redactie zult zien.’

Hij dook in De Volksgazet en las het standpunt van socialist Jos Van Eynde. De polderbizon.

‘Papenvreterspraak, Charlie. Meer is dat niet.’

Anderhalf uur al wachtten hoofredacteur Thomas Tonijn en ik in zijn Volvo Break bij Albert I in Nieuwpoort op onze Embargo-medewerker ter plaatse. Visvervoer bracht verse vangsten naar La Roche-en-Ardenne. Vanmiddag zou een Vlaamse ober met zeven gebroken levens Sole Ostendaise serveren aan weltevreden diamanten seniorenkoppels. Lood in de lucht en tristesse. Ideaal voor de film in mijn kop. Scenario ter attentie van Daryl Zannuck, per adres Hollywood.

Act I. Take One. De bevrijding begint op het strand van Koksijde, bootje komt zo. In Engeland gaan duizend Spitfires van de grond met de vervaarlijke stickers Tiger en Jaws op de wendbare neus. Na zijn crème brûlée, elf uur gisteravond, heeft Charles de Gaulle zijn zoon Philippe tot zich geroepen in Londen. De handen wijd open, zoals Puis XII op Sint-Pieter, heeft hij hem als eerste verkondigd dat D-Day was aangebroken .

‘We gaan de boches hun vet geven.’

‘Is die crème brûlée een beetje te vreten, papa?’

‘De la merde Anglaise comme d’habitude.’

‘Bonne merde, papa’.

‘Ingerukt, fiston ! Vervoeg de Septième Compagnie.’

Act II. (It takes two, baby). België profiteert als goede buur mee van de Franse grandeur. Alle Franse vedetten zijn Belgen zodus dat zit goed. In landingsschepen kotsen Amerikaanse jongens zich de darmen uit het lijf. Een destroyer vaart zichzelf vast op de Westhinder. Vlaamse vissers proberen de dappere kerels uit Alabama nog te waarschuwen met hun toeters maar te laat.

‘Ge moet het hier wa kennen, weie.’

‘Anders geraken uw netten vast.’

‘Kunt ge uw vangst vergeten..’

‘Kantelt uw schip.’

‘Wordt er voor u gebeden op de zeewijding.’

Act III. Volgens de generale staf in Berlijn plannen de Amerikanen een landing in Syracuse. Dit wordt in code bevestigd door Oberkapelmeister Siegfried Schulz, rechterhand van Generaal Von Donuts. De rechterhand van de rechterhand vliegt na deze melding omhoog. Het gaat er, met uw permissie gezegd mein Führer, nogal

vrolijk aan toe in uw klotebunkers daar in Koksijde.

Act IV. De cinemabezoeker ziet de wegwijzer Coqsyde-Sur-Mer 5 km. Kwestie dat hij kan volgen, want er wordt nu tegelijk bevrijd van Arromanches tot Koksijde. Was ik van u mein Führer, ik zou dat weekendje in Berchtesgaden met Eva Braun vergeten en achter de stuurknuppel van mijn Messerschmidt duiken. Of kunt ge niet vliegen misschien? WAT KUNT GIJ, FEITELIJK ? ALLEEN MAAR SCHREEUWEN! En hou er nu maar mee op de landschappen rond uw arendsnest te schilderen. Ten eerste ge kunt niet schilderen maar niemand die het u durft zeggen. Ten tweede met uw vermogens onder de baldakijn is het ook al geen glorie waarom zoudt ge anders schilderen bij zo'n hupsche pronte Fraulein? Dàt is uw ware probleem, mein Führer : ge hebt een groot bakkes maar een klein pietje. Voor een keer dat ge op uw gemak kunt zijn onder de baldakijn. Zonder miljoenen gekken die Sieg Heil naar u staan te schreeuwen. Zonder koning Leopold III aan uw kaplaarzen die u ongelegen bezoekt om de Belgische zaak eens zonder zwanzen te bespreken. Ten derde is uw Derde Rijk uit. Alleen weet ge dat volgens het draaiboek nog niet want mijn film moet drie uur duren. Anders is het gedaan voor dat Charles Aznavour Paris brule-t'il? heeft gezongen.

Act V. We zien een Duits kampement in de duinen van Koksijde. Een officier met twee bliksems op de mouw ligt zorgeloos Signal! te lezen. Een fles Liebfraumilch binnen handbereik. Een Obersturmführer stoeit dartel met een Liebfrauken van alhier naast de prikkeldraad. Straks hangt hij met zijn Stalinorgeltje aan de piekers.

'Waarom denkt ge Charlie, ge zijt zo stil?'

'Aan de Duitsers.'

'De Duitsers gedomme.'

'Hoe ze zich gedroegen in onze duinen.'

'Hoe komt ge daar nu bij?'

'Ik zou het zelf niet weten.'

'Ge dagdroomt teveel, Charlie. Ge zit precies altijd elders.'

'Met mijn broers speelden we hier oorlog in en om de bunkers.'

De Engelsen beloeren ons vanuit Bristol, Brighton en Plymouth. Op Radio London zingt Vera Lynn zichzelf het hert uit de nauwe tailleur. Wij leven in bezet gebied. Wie hier wat anders zingt dan Heili Heilo Heilahahaha! die hangt. Op het staketsel van

Nieuwpoort hebben de Duitsers het bord Bezet! gespijkerd. En eronder: Niet binnenkomen. Wie toch probeert, wordt kaputgeschossen en op de golfbreker gelegd. Als voer voor de sprot.

Mijn broers willen mij levend begraven. Ik ben een gevangen Duitse soldaat, zij helden van het verzet. Bezettters en verraders dienen zij neer te leggen als duinkonijnen. Ze krijgen hun bevelen via hun walkie talkies van wrakhout. Twee roestige fietsen, twee spades aan elkaar gebonden met garen: hun Jeep. Ze drukken een zeester plat op mijn kop, steken zeeschelpen in mijn oren, duwen een zakdoek in mijn mon

regeringen en kabinetten. Speelde bridge met de kabinetschef van de koning. Ging op dezelfde bank ter communie. Zat achterop de moto van de koning zijn broer. Werd gevraagd op de Alpa, het yacht van Albert en Paola. Trok met de prins naar Kongo, Thailand en Bali. Was erbij op alle economische zendingen. Zat meer in Laken, het Belvédère en Argentuil dan op zijn eigen kot. Doch totale discretie daarover. De kroon mocht niet ontbloot worden. Verdeelde leep zijn invloed over alle partijen, wist alles van geheime partijfinanciering, geldstromen, vriendendiensten, geldschietters, zwarte kassa's, netwerken van de macht. Naar hem werd geluisterd met het oog op partijcongressen. Hij was de vaste speechschrijver van velen. Zelfs van wie je het nooit vermoeden kon. Nee? Toch? Dit werd beweerd. Wat zou verklaren... Waarom hij zo mild was met? Juist. Had zijn landhuisje in San Leonino. Kocht zijn wijnen op de Chiantiroute. Maar dat was dan toch in de buurt van...? Voilà. Ze ontmoetten mekaar informeel op de Palio in Siena. Hun dames deelden de liefde voor de schone kunsten. Samen naar het Uffizi. Nu en dan liet hij daarover wat ballonnetjes op in het blad. Ma non troppo.

Veel van die dingen wist ik nog niet. Gaandeweg zou Tonijn me introduceren in zijn wereld achter de schermen, waar alles werd bedisseld en gedirigeerd. Journalistiek in het schemerlicht van De Grote Waarden. Het Algemeen Belang, daar deed hij het voor. Anders was hij toch ambassadeur in Londen geworden? Of Regent van de Nationale Bank? Of gecoöpteerd senator? Doch niks mooier dan jonge journalisten de stiel leren. Als hij erover begon, zeikte hij door.

‘Je hebt daar al een heel verhaal, Charlie.’

‘Hoezo?’

‘Wel, over die Duitsers ...’

‘Maar meneer Tonijn, dat is pure verbeelding...’

‘Duitsers in de Duinen. Werk dat uit.’

‘Het is gewoon een ingebeeelde situatie...’

‘Et alors? Kleur dat in. Een smeuge zomerserie: Duitsers in onze duinen.’

‘Of: Hunker in de bunker?’

‘Nee, Charlie. Zie, dat is er dan alweer over.’

Want ik moest op de rem van de pen gaan staan. Dat de lezer het zelf verder kon invullen.

‘Zie wat ge schrijft als een ijsberg.’

‘Een ijsberg.’

‘Het meeste moet onder water blijven. Geef alleen een subtiele hint.’

‘Iets zoals...’

‘Zoals wat, Charlie?’

‘Zoals stapstenen leggen naar de innerlijke wereld van de lezer zelf?’

‘Voilà. De genaamde Puis Charlie heeft het begrepen.’

Hunker voor de bunker, nee. Dat was meer voor die papiermarchands van De Zondagsvriend of De Zondagmorgen.’

‘Mijn verhaal lezen, Charlie’, zei Tonijn. ‘Volle maan’. Een zeiler vaart onder de volle maan en voelt plots dat god bestaat, het kan niet anders. Hij, ongelovige zeiler, ondergaat een ingreep van god. Zoals Saulus die van zijn paard gebliksemd wordt onderweg naar Damascus en voor de rest niks anders meer doet dan brieven schrijven naar de Romeinen, de Korinthiërs en de Efezen. Allemaal getekend Paulus. Knack, Elsevier, Spectator, De Nieuwe en de Humoradio brengen reisverhalen van Jan Cremer en Jef Geeraerts. Wij gaan die zelf schrijven. Ik Volle maan. Jij je Duitsers in de Duinen.’

Hem vooral niet meer laten blijken hoe vol ik zat van herinneringen aan zeevakanties.

Het bloemenmeisje schenkt me haar glimlach. Ik heb een lief, ik ben een man. Doch er heerst grote drukte rondom mijn geliefde. Ze staan in de rij voor het zandheuveltje waarop ze veelkleurige windmolentjes heeft gepoot. Stoere jongens in zwembroek steken hun strandspades voor mijn tenen. Maar ik heb schelpen, een strandzak van Le Soir vol. Ze verkoopt me een rode roos voor vijftig. Wil ik ook amarylis? Honderd dan. Ze doet gouden zaken zoals haar papa, eigenaar van Villa Joséphine op de dijk. Ze kan niet volgen. Voor nieuwe bestellingen dient er gewacht op verse rollen gekleurd papier. Ze haalt ze bij La joie des gosses. Ik ruik haar huid van amber, blaas zand van haar paardenstaart. Niet doen, wat zullen haar andere klanten denken? Ik verlang naar later als ik met mijn broers zal meemogen naar The Sunlights die Le Déserteur zingen in De Panne. Een déserteur is een ideale mens die er vanonder muist omdat hij geen anderen dood wil. Mijn ene broer speelt mondharmonica, mijn andere zingt Le Déserteur. We zijn een artistieke familie met behalve schrijvers zoals nonkel Gerard ook muzikanten en zangers. Mijn broer mikt op een internationale

carrière, Vlaanderen is te klein. Later ga ik in De Panne dansen met mijn bloemenmeisje. Zij in glimmend turkoois en op haar hoofd de gele zonnepet van Nesquik die ik haar geschonken heb. Behalve rozen en amaryllis verkoopt ze ook tulpen uit Amsterdam. Twintig grijze schelpen voor een bosje van alle kleuren ik mag kiezen, ze verplicht me tot niks, de klant is koning. Zelf heeft ze een voorkeur voor lila de lievelingskleur van alle Belgische koninginnen. Haar mama heeft het gelezen in de Points de Vue & Images du Monde. Heel Argenteuil staat vol lila. Ik heb nog zeventien schelpen, vind er drie nieuwe. Een boeketje lila dan. Je mag ze hebben want je houdt van lila, ik weet het. Goed, dan verkoop ik ze nog eens door aan een ander.

Ik gun Gino Bartali de victorie op mijn wielervedbaan van Vincennes. De zon duikt neer op Engeland. Britse jongens logeren in Hotel Mer du Nord. Ze hebben gekke petjes, dragen schooluniformen, spelen voetbal aan het water waar het zand hard is. Zevenzeventig keer knal ik mijn voetbal van Nivea tegen de Rode Kruis-post, een nieuw record. Wat doet mijn geliefde nu? Nieuwe bloemen maken? Met haar mama naar Verdonck Glacier? Ik fiets over de dijk naar de grote klok waar mijn broers met oudere jongens rondhangen en waar ik verder niets te zoeken heb is dat klaar Charlie dit wordt niet meer herhaald. Waar in 's hemelsnaam is mijn meisje? Waarom blijven we niet voor altijd bijeen is dat nu echt zo moeilijk? Zij verkoopt bloemen, ik verhuur kwistax aan Engelse schooljongens en strandcabines, mooi op een rij in Charly's Beach. De strepen groen en wit.

'Wat ge voelt als ge glijdt over de golven Charlie jongen, dat is als dansen op de tijd.'

Wachtend op Nielsen, onze medewerker ter plekke, voelde hoofdredacteur Thomas Tonijn zich geroepen de geneugten van het zeilen te roemen. Dat er mensen rondliepen die niét in god geloofden, dat kon hij niet begrijpen. Goddelozen hadden wellicht nooit een zonsondergang vanop zee gezien.

'Die magie van het licht...'

'Die kanteling van de dag...'

'Dat tolleren van de planeet.'

Ik liet hem lullen en droomde mezelf op stap naar Bray Dunes met mijn liefje. Schelpen rapen. Zeesterren zoeken. Kwallen vermijden. Glibberige golfbrekers. Onze spurtjes tegen de golven in. Voor altijd, zeker tot de volgende zomer.

Soms hengelde Tonijn naar mijn persoonlijk bestaan. Bestond er zo'n leven voor journalisten? Blijkbaar wel want Tonijn had vijf kinderen. Ze kostten hem een zak geld zei hij. Bijna had hij zijn catamaran moeten verkopen, doch een erfenis op het goede moment. Er waren twee soorten mensen. Zij die in het zweet des aanschijns hun brood verdienden en anderen die teerden op het zweet van de eersten. Journalisten : soort een.

‘Maar je boterham kunnen verdienen met de pen, het is toch al wat.’

Hij bedoelde de pen van de journalistiek. Want schrijvers, och Heere mijne god. Hoerenbokken, zuipschuiten, god noch gebod, andermans vrouw afpakken, met de paus lachen. De laatste grote Vlaamse schrijver was priester gods Guido Gezelle. Daarna kwamen de heiligschenners. Hij had het borstbeeld van Gezelle in zijn bibliotheek staan, van brons gegoten. Een machtige kop. Vol deemoed om den Here.

‘Voor schone schone letteren moet ge naar Amerika. The Great Gatsby. Naar Frankrijk. Les Misérables. Naar Duitsland. Der Tod in Venedig. Naar Rusland. Dokter Zjivago. Albert Camus, die kon dat nog, tegelijk journalist zijn en toch de Nobelprijs winnen met zijn schone letteren.’

Tonijn zei dat Nielsen hem nog nooit in de steek gelaten. Honderd percent fideliteit en inzet.

‘Want er zijn er ik verzeker je. Ze zien Robert Redford in een ondergrondse garage, met zijn scheve mond alles noterend van zijn geheime bron Deep Throat. Ze zien hem bellen naar de minister van Justitie Mitchell. Beleefd doch kordaat meldend dat hij hem morgen in zijn underwear gaat zetten. En ze denken zie daarvoor ben ik ook op de wereld gezet, het staat in de sterren geschreven. Maar om het even wie had die paranoïde mafketel van een Nixon eronder gekregen. Die zat gewoon zijn eigen af te luisteren in de Oval Office.’

New journalism was voor Tonijn hooguit een modeverschijnsel.

‘Ze denken ik kan het zoals Johan Anthierens in de Knack en Herman De Coninck in de Humo. Maar ze missen de liefde voor de juiste frase.’

De veredelde partijstandpunten die hij zelf in Embargo ventileerde, kostten hem urenlange eenzame opsluiting in zijn eigen kantoortje. Geen kat die ze las. Behalve de redacteur van het persoverzicht op de radio. Ik moest goed naar hem luisteren. Ik zou veel bijleren. Wat telde, was het systeem. Wie op zijn systeem werkte, kon gaan.

'Het is een geschenk om voor mij te werken. Grijp je kans, Charlie.'

Zolang Nielsen wegbleef, zat ik opgesloten in de break van mijn hoofdredacteur Tonijn. Het kameraadschappelijke teamwork van onze redactie moest afstralen van Embargo, zei hij.

'De lezer ziet direct of het klikt in zijn blad.'

'De lezer is een meneer.'

'En die meneer betaalt ons.'

'Capito Charlie?'

Andermaal vroeg hij of ik scout was geweest.

'Een scout flikt niemand.'

'Flik mij nooit, Charlie.'

'Of ik smijt u buiten.'

Ik moest niet denken dat onze broodheren beslisten wat er in het blad kwam.

'Wij weten welke waarden wij verdedigen. Toevallig dezelfde als die van onze broodheren.'

'Onze broodheren bezorgen ons de nodige gelden.'

'Voor het papier, voor de drukker.'

Was het dan abnormaal dat hij al 's bij hen op het appel moest? Volgens Tonijn werkte dat zo in alle bladen. Allemaal verknocht en verkocht aan hun eigen waarden en hun eigenwarde.

Vooruit en de Volksgazet : zo rood als uw tomaat-garnaal.

Het Volk, Het Nieuwsblad, Gazet van Antwerpen, Belang van Limburg : kaloten

Het Laatste Nieuws: zo blauw als de smurfen.

Die van de Vooruit en die van Het Laatste Nieuws vonden mekaar terug in de loge, onder papenvreters. Ik zou dat allemaal wel nog ondervinden. Als ik maar vaak genoeg bleef hangen in het peristylum van 't parlement. Hij zou me overal introduceren. Het kwam er op aan dat ik mijn antennes open trok.

'Zelf ben ik een vrijzinnige gelovige'.

'Een agnosticus.'

'Ik weet dat ik niet weten kan.'

'Steek ze allemaal in dezelfde zak, Charlie'.

'Schud eraan.'

'Le Bon Dieu reconnaîtra les siens.'

Persvrijheid was de som van vele opinies. Als journalist van Embargo diende ik me te houden aan de corridor, zei hij.

'De corridor waarin wij met onze opinie naar de lezer toestappen'.

'Onze geldschietters zeggen mij Tonijn, uw journalisten, ze mogen gerust.'

'Ze mogen de corruptie aanklagen in ons boekske.'

'Maar dat ze het doen bij onze vijanden.'

'Niet bij onze eigen mensen'

'Weet ge weet ik hen dan zeg, Charlie?'

'Heren van het bestuur zeg ik, opgepast!'

'Artikel achttien van de Belgische Grondwet!'

'De drukpers is vrij!'

'Er kan geen censuur worden uitgeoefend!'

'HET IS EEN HEILIG RECHT!'

'HOORT GE DAT GOED?'

Ik hoorde hem goed. De honderden meeuwen boven ons hoofd hoorde ik ook. Het was anders dan in de zomer. Dan kwamen ze boven je hoofd cirkelen, verdwenen dan snel weer richting plezierhaven. Nu stonden ze roerloos gapend op de arcade rond het monument van koning Albert. Een meeuw speelde voor voorkrijser. Honderden anderen vielen hem bij. Je werd er na een tijdje gek van. Gods wondere natuur. Duizenden krijsende earlybirds. Nu nog Hitchcock.

‘Jamaar Tonijn, zeggen ze, laat die kryptogauchisten van uw redactie niet overdrijven’

Hij stak zich weg achter het bestuur maar haatte zelf wat hij het langharig werkschuw tuig op zijn redactie noemde. Subversievelingen. Dienstweigeraars. Plantrekkers. Overjaarse hippies. Nieuwe volgelingen van die groene pater daar. Die verloren gelopen Jezuiët met al zijn gekke gedachten.

‘Heren zeg ik hen, mijn baan is de journalistiek’.

‘En de journalistiek is mijn heilige plicht !’

Zolang de cijfers goed zaten en we bleven stijgen, konden ze allemaal zijn kloten kussen.

‘Goede verhalen.’

‘Sterke interviews.’

‘En nieuws. Veel nieuws.’

‘Wat niet in Embargo staat, is geen nieuws.’

We moesten schandalen blootleggen, betrouwbare tipgevers vinden. Hij wou dat ik werk maakte van eigen netwerken vol informanten.

‘Zet ze op fiches , Charlie.’

‘Bel ze op, ga ermee praten.’

‘Ook als ze niets te vertellen hebben.’

‘Nu en dan vangt ge dan iets op.’

‘En dan bingo. Capito Puis ?’

Soms noemde hij me Charlie, soms Puis. Het was al naargelang de aard van zijn boodschap.

Ik moest mijn bronnen soigneren als waren het intimi, zei Tonijn.

‘Eens informeren naar hun vrouw.’

‘Hun lief, hun kindjes.’

‘Een verjaardagskaartje.’

‘Want wat perschefs vertellen, is voorgekauwde kost.’

Wie op een persconferentie kwam, moest alles al weten.

‘Neemt dat alleen mee als acte de présence.’

‘Hoe het zit bij de concurrentie?’

‘Wat zij al hebben en wij nog niet?’

‘De geruchten van het moment capteren.’

Dat noemde hij pas het verschil maken met de rest.

‘Embargo, niet toevallig Embargo.’

‘Tiens daar kan ik nog wat mee doen.’

‘Wanneer ik weer vergader met de betweters van de promotie.’

‘Meneer Guyaux, noteer deze trouvaille.’

Meneer Guyaux was zijn persoonlijke secretaris. Hij sorteerde alle briefwisseling. Om de zes maanden sleurde hij vier immense rieten manden naar het kantoor van onze hoofdredacteur en kieperde dan alle post, geopend of niet, in de manden. Een beschaafd man. Onberispelijk confectiepak, het haar glanzend onder de gel, in het vestzakje de naamgesigeneerde Duofold Parker die hij van zijn vrouw gekregen had. Hij telde de dagen af naar zijn pensioen. Dan zou hij zich terugtrekken in zijn huisje aan de Ventoux. Zijn passie was de restauratie van oude meubelen. Hij kon je alles vertellen over beitsen, ponsen, vernis wegkrabben, hoe je hout moest boenen, welke houtsoorten fragiel waren, hoe je een schone cottage-patine verkreeg met grondverf en lakverf en schuurpapier, waar je nog oude sloten kon vinden, op de antiekmarkt aan 't Zand in Brugge bijvoorbeeld. Misschien zette hij ooit wel nog een handeltje op daar aan de Ventoux.

Twee dagen nadat we hem met een feestje uitwuiden op de redactie - we schonken hem de nieuwste ponsmachine op de markt - kreeg meneer Guyaux een fatale beroerte. Binnen de week zaten we bijeen in de kerk voor zijn begrafenis. Wij zouden hem missen. Hij gaf ons het gevoel dat de wereld nog wat anders was dan vlotte verhalen van zestig aanslagen, maal dertig regels, maal vijftien vellen. Toen hij er nog was, namen we nooit echt de tijd om naar zijn mijmeringen over de Ventoux te luisteren. Hoe sommigen er gek werden van de Mistral. Een keer hij de weg van alle vlees was gegaan, voelden we als een leegte op de redactie. Later, toen er op de

redactie televisie geïnstalleerd werd en de Tour langs de Mont Ventoux passeerde, hielden we het op wat vaag gewauwel over Tommy Simpson. Over de ponsmachine die daar nu ongebruikt lag in het landhuisje van meneer Guyaux zei niemand van ons nog wat.

*

‘Charlie, ik zou hier voor altijd willen blijven.’

Ze kantelt de slagroom in haar cappuccino, kijkt met half gesloten ogen op naar de zee. Om de glinstering van het licht op het water nog meer magie te geven, zegt ze. Een wit cruiseschip kruist door de brede baai. Ze heeft me meegenomen in een Caravelle naar Nice. Voor ze dood gaat, ja toch wel. Ze gaat toch niet sterven zonder de Promenade des Anglais nog een laatste keer te zien? En Vallauris waar haar lievelingsacteur Jean Marais woont. En Saint-Paul de Vence waar Yves Montand met de boules speelt, voor La Colombe d’Or.

‘Charlie, blijf niet hangen in de eeuwige regen.’

‘Probeer hier uw geluk op te bouwen.’

‘De ober zegt dat ze hier op Kerstdag buiten dineren.’

‘Altijd goed weer. Dat scheelt voor een mens zijn humeur.’

Vanmiddag wil ze de Japanse tuin zien in Monte-Carlo. Morgen gaan we samen de kunst bekijken van barones Béatrice Ephrussie de Rothschild op de Cap Ferrat .

‘Uw vader wilde hier later komen wonen.’

‘Maar toen was het gedaan, kwam er geen later meer’.

‘Charlie...’

‘Mama ?’

‘Begraaf me in Menton. Ik ga het op een papierke schrijven. Dat de anderen het ook weten.’

*

Na de dood van Guyaux zagen we Tonijn minder dan ooit op zijn redactie. Daardoor konden we ongehinderd nieuwe nummers plannen, thema's aankarten, onbegane paden bewandelen, het blad opentrekken naar ongewone onderwerpen. De opmakers werkten goed voort aan hun maquettes. Het beeldmateriaal kwam tijdig binnen. Er heerste blijheid en kameraadschap. Iedereen leefde zich uit in zijn stiel. Wie vast zat op een informatie, wie zocht naar een telefoonnummer werd goed geholpen door de collega's. Het was de redactie op haar best. Fidele medewerkers zorgden voor extra sfeer met hun verhalen over de buitenwereld. Achtergrondinformatie waarmee je niks kon aanvragen maar wel goed om weten bij een interview. De verbanden, de lijnen, de netwerken. Het was het wondere redactieteam waarover Tonijn het altijd had gehad: zonder Tonijn zelf. Het draaide perfect, doch alleen in zijn afwezigheid. Wel belde hij ons nu vanuit de meest diverse plekken op. Vanuit het parlement.

'Ik heb hier iets uit de Commissie Justitie. Een tijdbom.'

Van in de Lambermont.

'Mobutu, ik heb hem nooit zo openhartig geweten. Zelfs niet op zijn Kongoschuit.'

Vanop het voetbal.

'Ik wil een portret van Racing White.'

Vanuit het buitenland.

'Vier bladzijden over Gabon voor volgend nummer.'

Met de meest onvoorspelbare opdrachten.

'Ik wil de rector van Sint-Aloysius op de voorpagina.'

'Waarover?'

'Waarover? Zoek zelf het maar uit.'

Medewerker Jan Nielsen arriveerde eindelijk op zijn tomatrode Harley Electra Glide. Hij zat helemaal in glimmend leer, een schrijfmachine vastgesnoerd op de bagagedrager. Tonijn vroeg hem wat hij daarmee moest.

‘Ik vraag dat ze traag spreken, zo kan ik alles direct uittikken ter plekke.’
‘Scheelt een hoop werk achteraf.’

De blik van Tonijn versprong van de tikmachine naar de meeuwen, dan dreigend naar Nielsen.

‘Waag het niet of ik smijt je uit mijn blad. Hoor je me?’
‘Dit is de nationale pers, Nielsen!’
‘Dus tikken we er niet zomaar op los!’

Eerst zouden we samen koffie met croissants nuttigen bij Moeder Babelutte. Daar zou Nielsen ons briefen over de rol van Alberik Ceuterick in de Frontgedachte. Daarna zouden Tonijn en ik Ceuterick interviewen in zijn huisje in de duinen wat verderop. Nielsen gaf ons een exposé over de diverse stromingen binnen de Vlaamse Beweging, trok tal van strepen op het tafelkleed, onderstreepte vier keer de Groot Dietsche Gedachte, keerde vele malen heen en terug terug van Belgicisten naar Vlaams-Nationalisten. Drie croissants later keken we neer op een onontwarbaar kluwen van Vlaamse deelbewegingen. Tonijn stopte de woordenstroom van Nielsen met de droge mededeling dat we op zoek moesten naar de mens achter Ceuterick. Afscheid van Nielsen, de man, de encyclopedie, de motor, de tikmachine. Het gesprek bij Ceuterick begon om elf uur en liep ononderbroken door tot Filomène Ceuterick ons de deur wees, negen uur later .

‘Genoeg gedekkelingen!’
‘Ziede nie dat mijnen Briek doodop is?’
‘Schrijf dat we zwarte sneeuw hebben gekend ‘t is al.’

Tonijn was fan van Ten Huize van. Net als professor Joos Florquin dat deed op televisie, wou hij zijn personage inkleuren met tal van details.

‘En dat schilderij daar, Alberik? Vlaamse garnalkruiers?’
‘Neint. ‘t zien Franschen van De Panne.’
‘Door een Vlaamse meester?’
‘Neint. Van miene kozen Piet Sprot.’
‘Een vermaard kunstenaar?’

‘Batendoejt.’

‘Dat ijzertorentje van brons? Cadeautje van ‘t Ijzerbedevaartcomité?’

‘Zelve betaald, joak.’

We lagen eruit. De godganse dag hadden we honderden kleine gekartelde foto’s zitten bekijken. Bij elke foto had Tonijn Ceuterick naar de context gevraagd. Zo kwam volgens hem het onderliggend Vlaams gedachtengoed in beeld. Zo had ik genoeg om dat allemaal mooi uit te schrijven. Hij zou mij al zijn notities ter beschikking stellen. Een mand vol krabbels.

Op de terugweg stalde Tonijn zijn wagen langs de Koninklijke Baan voor het visrestaurant Les Filles du Bord de Mer. Een visje hadden we nu wel verdiend, vond hij. Want bij die ouwe kloot van een Ceuterick waren we ontvangen als honden. Vier madeleines en lauwe koffie.

Voilà mevrouw, zei Tonijn tegen één van de twee bazinnen van het restaurant. De andere stond in de open keuken. Voilà, we zijn van Embargo. We komen de kaart proberen, voor onze culinaire rubriek. De bazin riep haar vriendin van achter het fornuis voor een ontmoeting met De Gastronomische Pers. Tonijn begon een discussie over de exacte manier om Omelette Norvégienne te flamberen. Alsof hij zijn leven lang niks anders had gedaan.

‘Altijd het nuttige aan het aangename paren, Charlie.’

‘We zijn specialisten in het despecialiseren.’

‘Twee scampi fritti als entree en dan tong in botersaus met Sancerre.’

Hij zou het restaurant drie sterren meegeven, beloofde hij Les Filles du Bord de Mer ten afscheid. Ha, er was er geen rekening? Dit zou niet onopgemerkt voorbijgaan bij zijn eindbeoordeling. Ik keek de kant uit van een meesterwerk aan de muur. Dezelfde garnaalkruiers als daarnet bij Ceuterick. Tonijn informeerde naar de kunstenaar achter het werk. Om het kader van hun mooi restaurant in te kleuren bij de lezer, zei hij.

Wereldgeschiedenis. Petite histoire. Geneuzel in de marge. Alles stak in de jaarboeken van Embargo. Ze verouderden in razendsnel tempo tot prehistorie van de pers. Ingenaaide tijd. Wekenlange series die je voor geen geld missen mocht. Spraakmakende verhalen die je alles beloofden te vertellen over de moord op John Fitzgerald Kennedy. De nieuwste ontdekkingen omtrent het universum. De kansen op buitenaards leven. De verborgen geschiedenis van het Belgisch Koningshuis. De binnenkant van de loge. De geheimen van het Vaticaan. Duur verworven internationale copyrights kleurden de strijd om de lezer. Ze bleken echter weinig impact te hebben op het lezersbestand. Dat bleef almaar zakken.

Radiocorrespondent Daniel Filippachi onderbreekt Fats Domino op zijn weg naar Blueberry Hill. Ze hebben Kennedy neergeschoten. In Dallas, Texas. Ze hebben nu hun correspondent aan de lijn. Hij beschikt nog over zeer weinig details. Er is paniek. Er is chaos. Vanuit de hele wereld komen de eerste reacties binnen. Ik schort mijn recordpoging onderwaterbubbelen op, haal het zeepsop uit mijn ogen, pruts aan mijn plechtige communie-Philips. Er klinken biepjes door van de Spoetnik. Of van buitenaards leven. Mijn draagbare radio, toversleutel op de wereld dondert bijna in bad. Hoor ik het goed ? Hebben ze John Fitzgerald Kennedy afgeschoten ? De held van de westerse wereld ? Mijn held, mijn idool. De man die de Kennedystoel van mijn grootvader heeft bedacht. De enige ter wereld die de Russen achter hun eigen Ijzeren Gordijn kan houden ? Ik laat het bad leeglopen, duik in mijn vers gestreken scoutsuniform. De vergadering met dropping in het Muziekbos is pas morgen, maar wie weet word ik vanavond al opgeroepen door onze leiding in het teken van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie. Er is rumoer beneden. Het komt van de beste kamer. Ons huis verkeert in alarmfase 1. Alle leden van ons kroostrijk gezin zoeken spontaan mekaar op. Zoals die keer toen mama de duiven van mijn grootvader op het dak verkeerdelijk voor inbrekers nam.

‘Wie in dit huis is dienstplichtig en wie niet ?’

‘Wie in dit huis moet naar het Russisch front straks ?’

‘Kan hooikoorts worden ingeroepen als beletsel ?’

Volgens mijn broers kunnen ze met snotters hoe dan ook niets aanvangen. Vooral hier in huis niet. Misschien kunnen de Amerikanen ons als jongverkenners gebruiken voor kleine klussen. Boots poetsen. Corned beefdozen openen. Camel sigaretten stockeren. Bakken Stella versjouwen. Rabarberconfituur draaien voor op de Marines

hun boterham. Tenten bouwen voor de G.I. 's. Veldhospitalen optrekken. Uitkijktorens sjourren. Vlaggemasten zetten. Want nu wordt het menens. Oorlog tegen de Russen. Ik moet mijn dubbele mastworp inoefenen. Ik moet mijn veters systematisch in een platte knoop leggen. Waar liggen mijn kompas, mijn veldfles, mijn gamel, mijn Zwitsers mes, mijn gezondheidsboekje, mijn fluitje voor noodsignalen ?

.../_ _ _/_ ...

Save Our Souls. Red de ziel van John Kennedy. John Conally, de gouverneur van Texas is ook geraakt. Hij wou Kennedy de schoonheid tonen van Dallas in de middagzon. De sheriff overlegt nu met de marshall in zijn kaki Jeep met ster. De Texas Rangers worden opgeroepen by emergency. Over. Highway Patrol controleert Route 66. Daniel Filippachi kan het nog altijd niet confirmeren of Kennedy nu al helemaal dood is. Na de reclame weten we misschien meer. Maar eerst een plaatje van Petula Clark : Chariot. Salut les Copains, écoutez bien.

La terre la terre
N'aura ploe de frontières
Si toe veux de moi
Chàààriooo

Kennedy verkeert volgens de Agence France Press in kritieke toestand. Van kritiek komt nooit wat goeds. Ik breng hem de scoutsgroet, voor de spiegel van de badkamer. Het Elysée zal straks een reactie geven. Daar wordt op gewacht. Het Kremlin hult zich in een bloedstollende stilte. Is dit een aanslag van de Russen ? Veel zoniet alles wijst erop. Als dit straks bevestigd wordt, dan is la troisième guerre mondiale een feit, zegt professor Picard van de Sorbonne in een nieuwsflash.

Françoise Hardy loopt alleen door de straten van Parijs. Ze vindt geen vriendje. Alle andere meisjes van haar leeftijd wel, maar Françoise niet. Françoise is veel te mooi. Veel te mooie meisjes schrikken jongens af. Zal ik het toch wel weten zeker? Er zijn meerdere schoten gehoord. Sommige vanuit een boekenloods vol onverkochten van John Pendleton Kennedy, Emily Dickinson en Walt Whitman. Boeken wachtend op verbranding door weldenkend Amerika.

De tailleur van Jackie Kennedy zit helemaal onder het bloed. Een roze tailleur van Chanel. Niet te verwonderen dat Françoise Hardy aan geen vriendje meer geraakt met haar belachelijk grote toespeld in haar Schots rokje. Sylvie Vartan heeft er al een, een vriendje. Johnny Hallyday. Pour moi la vie va commencer, zingt Johnny haar toe vanop zijn wit paard in de Camargue. Voor Kennedy zit het leven er bijna op. Paardrijden mocht hij toch al niet. Dit vanwege zijn rugkwaal. Ze gaven hem tien spuiten per dag. Anders was de pijn niet te harden. Zelfs niet als hij in bed lag. En dat was vaak. Jackie heeft zich heldhaftig gedragen. Als vrouw, als geliefde, als first lady. Ze kunnen geen verdere details geven. Om humanitaire redenen. Trop cruels. Maar als we u verklappen chers auditeurs dat president Kennedy een deel van zijn hersens kwijt is dan begrijpt het hor-ri-be-le van deze situatie.

De chauffeur van Kennedy rijdt nu vol gas naar het hospitaal van Dallas. Misschien is er toch nog hoop en kan Jie Ef Kee nog gered worden. Volgens Brutus, onze leraar Latijn, zijn Amerikanen cracks in de heilkunde. Zij zijn de Romeinen van onze tijd. De Pax Americana, dat is de Pax Romana van vandaag. Zonder Amerikanen zitten we voor altijd in de muil van het bloeddorstig communisme. Dan mogen

genadtbteapeldg.n o e r r anv taanmete m n

‘Dat is nu al mijn derde wereldoorlog.’

Mama kijkt kwaad. Geen donkere gedachten in haar huis. Voor wie wil, heeft ze wafels. Iedereen wil er. Het kunnen ook de communisten van Cuba geweest zijn.

‘Castro heeft hem de invasie van de Varkensbaai nooit vergeven.’

Het enige we nu kunnen doen, is bidden tot de Heilige Hermes.

‘Er is al genoeg miserie geweest tussen witten en zwarten.’

‘Volgens mij roept de paus op tot een nieuwe kruistocht.’

Mijn broers praten mee. Zelf moet ik mijn smikkel houden. Ik ken niks van Stratego.

‘De Fransen zitten op hun gemak met hun force de frappe.’

‘Ze kunnen gelijk welke aanval afslaan.’

‘Vanop de Clemenceau.’

Misschien moeten we weer naar Paimpol zoals toen, zegt mama. In veertig zijn ze naar Paimpol gevlucht voor de Duitsers.

‘Ik zie mij daar nog arriveren, in positie.’

Mijn zus is er geboren. Er hangt een foto van haar in de veranda, in haar Bretonse klederdracht. Nu en dan rijdt mama met ons terug naar Bretagne. Dan logeren we bij meneer en madame Libouban die haar zo goed gesoigneerd hebben toen ze moest bevallen. Madame Libouban toont ons Dinan, Dinard en het eiland Bréhat.

‘De Amerikaanders gaan hun big one neerdroppen.’

‘Recht op Moskou.’

‘Johnson wordt president.’

‘Die wacht geen twee keer om zijn Colt te trekken.’

Mijn broers hebben de medailles van grootvader opgespeld. Kroonorde, Leopoldsorde, Malta, de Heilige Bavo. Wie haalt de Spa Natuur uit de kelder? Mijn

broers niet, wie weet is dit hun laatste weekend thuis, verknaal het dus niet door hen naar de kelder te sturen om een stomme fles Spa uit Boortmeerbeek. Grootvader trekt zich terug bij zijn duiven onder het dak. Ik mag bij hem zitten aan het dakvenster. Hij heeft er speciaal voor mij een schrijftafeltje gebouwd met ingebouwd gat voor de inktpot en een groefje voor mijn pen. Ik moet altijd alles opschrijven wat ik voel, zegt hij. Wat ik voel ? Ik schrijf een brief naar de Caroline en haar broer John John Kennedy.

Dear Caroline,
Dear John John,

Zelf zit ik al twaalf jaar zonder vaderfiguur, het heeft ook voordelen. Uw vader zoudt ge toch niet veel meer thuis gezien hebben. Altijd onderweg naar de Varkensbaai, naar een party met Marilyn Monroe, naar Berlijn of zoals vandaag naar Dallas. Als ge wilt, moogt ge bij mij wonen. De Wiener Sangerknaben hebben hier ook al gelogeed. 's Avonds zongen ze Dorfschwalben aus Osterreich, G'schichten aus dem Wienerwald en An der schonen blauen Donau.

Als ge bij ons komt wonen, gaan we in het Muziekbos blauwe kouskes plukken voor Caroline en verse kampernoelies voor ons. Of dan zitten we hier gewoon wat onder de pannen bij de duiven. Als de Russen komen, steken we ons weg achter de geheime deur die mijn grootvader voor mij getimmerd heeft zoals in het achterhuis van Anne Frank.

Ge stopt niet van ademen zonder vader. Ge kunt van uw leven iets maken en piloot worden. Caroline, zorg goed voor uw mama. Want mama's zijn het mooiste wat er is. Als het wereldoorlog wordt, bakken ze wafels of ze bevallen. Ze houden de wereld in leven.

Uw vriend uit België,

Charlie Puis.

Steeds vaker diende de redactie terrein prijs te geven aan telkens weer andere maatpakjongens van de marketing. Na hun frisbees volgden regenschermen, t-shirts, sweaters, windjacks, petjes, plastic verzamelmappen, leeswijzers, potloden, vulpennen, prullenmanden, onderleggers, asbakken, zaklampen, aanstekers, zonnebrillen, handdoeken, eetserviezen. De kelders van het gebouw stonden vol peperdure gadgets voor hun steeds wisselende acties. Steeds minder draaide het rond

de stevige verhalen die het blad ooit journalistieke serieux hadden verleend. Voor wie er nog niet was weggeraakt, werd de redactie een oord vol spanningen en intriges. De weinige keren dat hij nog op zijn redactie te zien was, verdween Tonijn voor uren in zijn gecapitonneerde ruimte. Hij zat daar als een sfinx onder het bronzen borstbeeld van Buysse, stichter van het blad. De koning had Buysse op zijn sterfbed verheven tot burggraaf. Nu en dan viel de deur open op dat borstbeeld, stuurde Tonijn één van ons naar boven.

‘Haal mij een Christmas Palm bij madame Colvert.’

In de Brusselse perswereld werd Tonijn De Grote Slavendrijver genoemd. Hij genoot van die reputatie. De kwalijke naam bezorgde hem een aura van gevreesd persmandarijn.

‘Tonijn, venijn.’

‘Het vleesgeworden partijstandpunt.’

Zelf dweept hij met journalistieke zuiverheid.

‘De waarheid zit niet in één mening, maar in de veelheid ervan.’

Hij schaamde er zich niet voor stukken bij te kleuren tot ze helemaal in zijn kraam pasten. Journalisten herkenden na zijn ingrepen hun eigen artikel niet meer. Ze namen genoegen met hun initialen onder datgene wat ooit hun tekst was geweest. Er was gemopper op de werkvloer. Deuren werden dichtgesmeten. Jonge talenten verlieten de stiel. Er werd gefluisterd aan telefoons. Waar Tonijn verscheen, werd het stil, dook iedereen in zijn papieren.

Op een avond na sluitingstijd riepen de dappersten in de pub om de hoek op tot algemene staking. Discreet probeerden ze de andere diensten mee te krijgen. Volgens de maatpakjongens waren journalisten echter seigneurs en lanterfanter die een topsalaris binnenhaalden om uit hun pen te kletsten. Waarna de staking werd uitgesteld en iedereen weer voortwerkte. Protesteren bij Tonijn betekende onmiddellijke verwijdering.

‘Wie het hier niet meer ziet zitten, mag gaan.’

Hij had lijsten liggen met honderden kandidaten voor elke vrij te komen job. Redactievergaderingen werden afgeschaft. Pogingen om een onafhankelijk redactiecomité op te richten werden eerst gedwarsboomd, dan ondermijnd, uiteindelijk weggelachen. Alleen korte nieuwsvergaderingen met strak agenda zonder creatief gehalte bleven overeind. Tonijn zette de hele bladindeling op zijn kop, sleurde zijn blad mee in foute keuzes, liet de anderen opdraaien voor de verdere daling van de oplage.

‘Amateurs ! Knoeiers.’

Voor de buitenwereld dweept hij met een journalistiek correcte koers. In werkelijkheid kon het hem worst wezen. Wat hij zocht, was de bevestiging van zijn zelf verzonnen succesverhaal waarbij hij de waarheidslievende journalist kon uithangen.

‘Recht zetten wat scheef is.’

‘Blootleggen wat verborgen blijft.’

‘Onrecht aanklagen.’

‘Netwerken ontmaskeren.’

Zelf was hij een dwingeland voor zijn medewerkers. Het was zijn blad, zijn concept, zijn stijl, zijn opmaak. De nulmeridiaan liep door zijn bilspleet. Hij was de zelfverklaarde beste. Alle anderen waren nitwits, oetlullen, losers. Hij wist wat goed was voor zijn blad. Zijn ondergeschikten werden geacht zich kritiekloos naar zijn alwetendheid te schikken. Iedereen was ondergeschikt, behalve de raad van bestuur. Daar had hij zijn vrienden. Ze waren ruim in de meerderheid. We konden daarover maar beter geen enkele illusie koesteren. Hij maakte zichzelf wijs dat hij, vanwege zijn onnavolgbaar curriculum, hét voorbeeld was van voldragen vakmanschap. Hij beschouwde zichzelf als de allergrootste speler op het schaakbord van de pers.

‘Ik maak. Ik kraak. Zo simpel is dat.’

Het probleem met Tonijn was dat hij was beginnen denken dat hij thuishoorde in de ontoegankelijke klasse van grote persmagnaten: de besloten wereld van erfgenamen van grote persconcern. Jonge miljardairs die erachter gekomen waren dat er nog iets

sterker bestond dan politiek. Een vierde macht die opereerde op de rand van wetgevende, rechterlijke en uitvoerende instanties. Een macht die zij als schatrijke erfgenamen totaal konden controleren. Want de ideologische pers van Boontje, Minne en al diegenen die met oprechtheid en talent de gewone man naar een menswaardig bestaan hadden gepend, die was nu opgegaan in de rookgordijnen van persgroepen.

Zij, de erfgenamen, zwaaiden nu overal ongeremd de plak, voortwevend aan hun allesomvattend web van de grote ultieme persconcentratie. De tijd van de grote idealen was voorbij, ook in de pers. Marktaandeelen zouden voortaan bepalen wie toonaangevend was. In de plaats van de gedreven journalist kwam de koele manager, de anonieme aandeelhouder, de onbereikbare persmagnaat.

Tonijn maakte de fout te denken dat hij thuishoorde in die selecte club van golf spelende blitse jongens die mekaar begroetten op de groenige greens van Knokke. Vlaamse mediatycoons die mekaar de loef afstaken met hun overnames en fusies. Magnaten die de audiovisuele sector ondersteboven kochten, daarna met hun golfkarretje naar het clubhuis tuften om er te aperitieven met oudgediende officials van de Belgische Voetbalbond, een of andere graaf, een oude glorie van de Formule 1, de onbetwiste chef van de Belgisch-Franse haute finance en niet te vergeten onze dierbare vriend van de Hoge Raad voor Diamant.

Nu kwamen er gouden tijden voor dat selecte clubje van rijke jongens die om de zoveel maanden interviews weggaven waarin ze nieuwe initiatieven aankondigden in hun eigen bladen. Jongens die gestudeerd hadden in Princeton en Harvard en ondernemende taal spuiden aan de interviewer van dienst die op hun eigen loonrol stond en vooral diende te weten tot waar hij niet te ver moest gaan

Tonijn besepte niet dat hij een omhooggevallen mosquito was in die titatenstrijd en geplet zat tussen de ijzeren arm van de mediagiganten. Grote jongens die altijd konden terugvallen op een meerderheidsparticipatie hier, een portefeuille daar. Zij waren de echte persbaronnen, de nieuwe machthebbers. Garnalen als Tonijn konden op elk moment vervangen worden door andere en betere hoofdredacteurs. Schrijfheren genoeg. De job van hoofdredacteur bood minder zekerheden dan die van voetbaltrainer in eerste klasse.

Lange tijd hadden de tegenmachten van de grote vakbonden het nochtans hard geprobeerd om op dat terrein van de persbaronnen te kunnen meespelen. Het grootste stuk van de twintigste eeuw was hen dat mooi gelukt. Tot de seventies met

hun oliecrisis en de eighties met hun yuppies de bonden steeds meer gingen verketteren. Dan was het allemaal jammerlijk fout gegaan. De kinderen van de gewone man hadden gestudeerd, volgden mee in de verkettering van de grote idealen van de vaderfiguur, lieten het afweten, werden zelf yuppie en gingen andere, zogeheten betere bladen lezen. De vakbonden besloten zich daarop terug te trekken van de mediamarkt en het voortaan te houden op de eigen ledenpublicaties. Ze verlieten het mediaveld en lieten de nieuwe persbaronnen vrij spel. Informatie werd infotainment. Journalisten werden sterren van het scherm. De oude schrijfharen behoorden voortaan tot een uitstervend ras. Niemand maalde nog om hun standpunten. Wie niet op het scherm kwam, bestond niet langer.

Tonijn beging de klassieke fout van de gewone jongen die het een beetje maakt. Hij verliet steeds vaker zijn ware stek. Hij verwaarloosde de dingen waarin hij ooit goed was geweest. Hij begon zich flagrant te vergissen van milieu. Steeds vaker wilde hij tussen de grote jongens gaan lopen. Hij werd hun speelbal. Hij liep verloren tussen twee werelden. Al beseftte hij dat zelf nog niet. Hij verloor het respect en het aanzien van de zijnen. Hij verwierf nooit dat van de anderen. Die zouden alleen buigen voor nog grotere portefeuilles en nog meer aanzien.

Tonijn was het die zijn stielkennis ten dienste stelde van jonge journalisten in zijn kweekvijver voor nieuw talent. Zonder zijn genie zouden we er niks van bakken.

‘Maar wat zie ik ? Niks dan angsthazen om me heen.’

In werkelijkheid had iedereen snel door dat je hem beter kon laten uitrazen. Je werd toch meteen de mond gesnoerd of belachelijk gemaakt. Hij zag zichzelf als stuwraket die jonge journalisten de ruimte in duwde. The sky is the limit, van die onzin. We moesten luisteren en ons bakkes houden. Het was een geschenk om van zijn gigantische kennis te profiteren, waren we ons daar goed van bewust ?

‘Hallo? Spreek ik hier tegen de muren?’

Wie wat zei, kreeg de volle laag.

Eugénie Colvert was de conciërge van Embargo. Ze woonde op de tussenverdieping

van het pand aan de Warande en hield er een bar in de trapholte. Er hingen verkleurde Joepie-affiches van Jimmy Frey en Johnny White. Wie het als jonge redactrice even niet meer uithield bij megamacho Tonijn, kwam op adem bij Eugénie.

‘Negeer hem. Negeren is vernietigen.’

‘Mij tergen. Mij tot het uiterste drijven.’

‘Feitelijk is hij is een grote timideling.’

‘Toch niet als hij over mijn tikmachine komt hangen.’

Op dagen dat hij vond dat er wat te vieren viel, trakteerde Tonijn ons in de bar van Eugénie. Hij probeerde dan bij haar in het gevele te komen door haar mening te vragen over Embargo. Want zij, met haar gezond verstand.

‘Deze dame hier, de stem van het volk.’

Eugénie diepte Palm op uit haar oude frigobak en negeerde het compliment. Onbewogen hield ze een vers glas scheef tegen het flauwe buislicht en schonk in.

‘Aanschouw de brede doorsnee van onze lezeres.’

Eugénie liet de platte kant van een keukenmes over het schuim glijden. Vroeger had ze het baancafe De Bonte Billekens opengehouden in Diest.

‘Uw boekske, ge moet er iets aan doen. Onze garage ligt vol invendus. Albert krijgt er zijn Corolla niet meer bij.’

Bij buitenlands bezoek ten paleize verscheen Tonijn op de redactie in vanillekleurige smoking met fijne kobaltblauwe strik en lange bordeauxrode sjaal. Een kruising van Toni Corsari en Freddy Breck. Vanavond zou hij namens de Internationale Federatie van Journalisten een petitie overhandigen aan de hoge gast waarin de vrijlating werd geëist van twee Franse journalisten.

‘Het protocol wil helaas dat het alleen bij die overhandiging blijft.’

Want anders. Hij zou wat. Uitgerekend op zo’n dag dat Tonijn afgelikt in zijn cadeauverpakking zat, organiseerde de personeelsdienst een oefening voor

brandevacuatie. Alle personeelsleden van Embargo werden geacht vanaf de hoogste verdieping in een dwangbuis te kruipen en uit het raam te springen. Tonijn perste zijn showpak in de touwen en liet zich als eerste helemaal neerzakken op de achterkoer. Eens beneden kreeg hij geheel volgens het evacuatieplan van Eugénie een muisgrijs deken over de schouders en een kom Royco-tomatensoep. Die kipte hij per ongeluk over zijn vanillejas. Oranje banje bleu. De brandoefening duurde anderhalf uur. Te lang volgens de rampenverantwoordelijke. Gedacht werd aan een aluminium glijbaanconstructie. Er dienden brandblussers te worden besteld voor elke redactieruimte. Het idee van nieuwe sproeisystemen werd afgewimpeld vanwege te duur.

‘In de Innovation hebben ze ook niet geholpen.’

De laatste geëvacueerde was de reclamechef. Die daalde te rap en liep een dubbelvoudige enkelbreuk op. Licht leedvermaak. Geen dag ging er voorbij of de reclamechef kwam zagen over een of andere publireportage. Keer op keer werd hij wandelen gestuurd, hij begreep maar niet waarom. Want waar lag het verschil tussen een dure redactionele reisreportage over Gabon en een gratis publireportage over Singapore? In het geld dat de overheid van Singapore ervoor zou neertellen.

Thomas Tonijn was een ervaren skipper, daaraan kon het niet liggen. Van jongsaf had zijn vader, gehaaid oplapper van bedrijven met tienduizenden ontslagen werknemers als referentie in leidinggevende kringen, hem op een Vaurien de zeilbeginselen aangeleerd. Van hem had hij de rozerode romantiek rond zeetochten.

‘La mer, ach de zee...’

‘Door niemand zo mooi beschreven als door Pierre Loti.’

‘Wie Loti niet heeft gelezen, kan beschikken.’

De meesten onder ons dus niet. Op een enkele zonderling na, vanwege verplichte schoollektuur. Tonijn dweept ook met zeemansverhalen van Jan de Hartog.

‘De Zola van de Zuiderzee!’

‘Hollands Glorie!’

‘Kapitein Jan Wandelaar!’

‘Stella! Mary! Thalassa!’

Of dan begon hij over de Moby-Dick.

‘De Witte Walvis!’

‘Witte raaf Herman Melville.’

‘Wie Moby-Dick niet heeft gelezen, kan beschikken.’

Als je erom vroeg, wat je niet geraden was, begon hij hele bladzijden te debiteren uit Hemingway’s ‘Oude man en de zee’. Met er bovenop een scheepsruim vol gelul over de eerbied van de visser voor zijn vis.

‘Dagenlange strijd, dan naar huis met dat karkas aan de haak.’

‘Ten teken van victorie.’

‘Maar ook van respect.’

‘De vis als waardige tegenstander.’

De zelfverheffing van de enkeling. Gesmeten. Geworpen. Verloren. All that shit.

‘En als papa Hemingway in ‘Over de rivier onder de bomen’ zijn held bij dageraad in de lagune vanuit zijn verdoken mandeke op eenden laat schieten, midden het riet van

Torcelli, ver van de vaporetto's, dan is dat De Getarte Mens. Getroffen door de granaatscherven van het leven. De Verloren Man, smoor op zijn jonge Italiaanse principessa. De Machteloze Minnaar die alleen nog met zijn jachtgeweer schieten kan. Zien jullie die dubbele bodem? Neen, ze zien die niet. Ze zijn teveel gegrepen door hun eigen verhaaltjes voor de gretige persen. Alleen op zee, horen jullie mij goed? Alleen op zee komt dit alles echt opborrelen.'

Als hij de culturele toer opging, kon je alvast de schade opmeten. Eer je het doorhad, liep je naar de bib om de IJslandvissers van Pierre Loti.

Telkens er op de redactie een nieuwkomer opdaagde, deed Tonijn het hele zeilparcours weer over. Het maakte dan niet meer uit of je je nog door een hoop teksten heen diende te wroeten. We verzochten nieuwkomers met aandrang om zowel het onderwerp zee als de sporttak zeilen te vermijden. Helaas. Tonijn probeerde iedereen er altijd vanaf de eerste dag mee te imponeren. Hoe hij was gekneed tot volleerd zeeman op de meest wilde wateren. Hoe geliefd hij was in de zeilclubs en de nachtclubs van de beau monde aan zee.

'Moët & Chandon met Marc Aryan in de Barque à Jacq.'

'Wie Marc Aryan niet kent, kan beschikken.'

Marc Aryan had lange tijd stapel gelopen op zijn zus Kathy, beweerde hij. De Armeense zanger had aan die relatie zijn grootste succes te danken: 'Oh, Kathy Kathy.'

'Ons Kathy is dan nog getrouwd geraakt met de jongste van varkenskweker Spriet.'

Niemand van ons die het verhaaltje over Marc Aryan en Kathy Tonijn nog natrekken kon. Zoals niemand de vele Mariekes kon tegenspreken, die allemaal beweerden dat zij hèt Marieke van Brel waren geweest.

Zonder liefde

oewarme liefde

oewaait de oewind

de stomme oewind.

In zijn kantoor had hoofdredacteur Tonijn bekers op de kast staan van regata's die hij gewonnen had met zijn maat Jacques Rogge. Het Belgian Team Rogge-Tonijn. Ooit zat hij bij de Belgische Olympische Zeil-selectie. Al bleef hij erg stil over zijn resultaten. Hij pronkte graag met 'zijn compagnon' Rogge die een actief promotor was gebleven van de Olympische gedachte.

'Die 'n zal niet rusten eer hij de lakens uitdeelt in Lausanne.'

'Ik ken Jacques van binnen en van buiten.'

'Dat is zo als ge samen in de touwen hangt.'

'Die wil aan het roer staan, altijd.'

Misschien moesten we maar eens een verhaal brengen over Jacques Rogge.

'De zeiltocht naar de top.'

Tonijns deelnames aan dure races waren gesponsord door bedrijven die geleid werden door goede vrienden van de familie.

'Vader speelde golf met die mannen.'

'In Beauvallon, Saint-Maxime.'

Wat betekende dat hij iedereen kende. De voorzitter van de Belgische Voetbalbond, de Hockeyfederatie. De weerman, de ombudsman. We moesten het hem maar vragen, zijn adresboekje stond vol. Niemand die een interview zou weigeren.

'Doe ze mijn groeten.'

We deden ze, kregen een verveeld gemompel retour.

'Dat blaadje van Tonijn? Nee liever niet.'

'De klasse van zijn pere heeft hij toch niet.'

Na de dood van zijn vader en de erfenis was Tonijn al snel bezitter geworden van de nieuwste zeilboot aan de havenkant.

'Het water vloeit naar de Schelde.'

‘De Schelde vloeit naar de zee.’

‘En ik zit op mijn boot, op de zee.’

Eindelijk kon hij zijn passie voluit etaleren. Dat deed hij met de meest begeerde exemplaren van de verfijnde scheepsbouw. Zo ontving hij graag zijn gasten op de Hyannis Port One. Hij had de meeuwgrijze twaalf meter speciaal laten vervaardigen in Southampton. Als familiaal embleem stond op vlag en wimpel een zilveren tonijn.

‘Ontworpen door Octave Landuyt.’

Hadden we al een verhaal over Landuyt ? Neen? Hoog tijd..

De kunstredactrice keek de andere kant op, werkte voort aan haar verhaal over Edward Hopper.

De Hyannis Port One was, zo te zien op de foto's die hij ons toonde, een droom van de duurste glimmende houtsoorten. Luxecabine, badkamer, eetruimte, zithoek, kaartendesk. Een drijvende flat.

‘Ge moet het hout ruiken.’

‘Ge moet de deining voelen.’

*Oh Kathy Khaty
l'air frais de la mer
les rumeurs du port,
dispensaient à la mer
bien plus de charme
encore...*

Als Tonijn begon te zeiken, dan zeikte hij door.

‘Misschien neem ik jullie eens een weekend mee naar Guernessey’, zei Tonijn.

De kunstredactrice keek op met een blik van my god met zijn allen op zijn schuit. Zijn

ultiem pronkstuk werd echter de opvolger van de Hyannis Port One : een snelle catamaran die hij Penduick IV had gedoopt en speciaal had laten bouwen in Le Havre.

‘Onder supervisie van Eric Tabarly die de echte Penduick wereldroem schonk.’

Tonijn had Tabarly naar Nieuwpoort laten overvliegen per Alouette, voor de zeedoop.

‘Al mijn vrienden waren daar’

‘Staf Versluys en of course mijn vriend Jacques Rogge.’

De verraderlijke zandbanken rond de Westhinder hadden voor Tonijn geen geheimen meer. Hij kende alle vaargeulen uit het hoofd. Soms tekende hij ze ons voor op de redactie. Het staatsblad en de parlementaire handelingen werden dan prompt opzij geschoven. Wat moest je toch met die rommel? Na de ramp met de olietanker Amoco Cadiz legde hij ons uit welke foute manoeuvres tot onomkeerbare situaties leiden en hoe lang je in koel water kan overleven, een paar minuten.

‘Het mag ons nooit doen vergeten dat het kleinste zeilbootje de stoutste dromen kleurt.’

*

Zeilbootjes. Langs het bos van Chantilly zijn we met zijn allen Parijs binnen gereden. Mama heeft me een halve Paranausine gegeven. Als ik Paranausine krijg moet ik niet kotsen want dan slaap ik. In Saint-Denis staan de gevels vol pikzwarte slogans.

L’OAS TUE !

VIVE SALAN !

FLN VAINCRA!

Grootvader zegt dat de Fransen Algerije niet lang meer gaan houden.

‘Dat is hetzelfde als de Kongo bij ons.’

Mama wil vanavond Pierre Doris zien in de Mogador. Grootvader wil mij de Jardin

du Luxembourg tonen. Op de vijvers daar drijven honderden zeilbootjes. Je kan ze huren en dan het water op sturen. Grootvader huurt een witte middelgrote voor mijn broer. Een rode middelgrote voor mij.

‘De grote duwen al de kleintjes weg.’

‘Zo gaat dat in ‘t leven altijd.’

‘Middelgroot is ideaal.’

‘Altijd de gulden middenweg bewandelen.’

Mama herhaalt voor de vierde keer dat Parijs de schoonste stad ter wereld is. Al zou zij ook graag eens naar New York gaan.

‘Met de Queen Mary.’

‘Dat zal er ook wel niet meer van komen.’

‘Hoe langer ge leeft, hoe meer dromen ge kunt vergeten.’

Op de Eiffeltoren zegt grootvader dat ik zoiets nooit zal vergeten. Op de butte de Montmartre koopt mama een aquarel voor geen geld.

‘Voor in ons tussenplaatske.’

Op Pigalle is er volgens grootvader toch niks interessants te zien.

‘We komen naar Parijs voor het propere en het schone.’

Pigalle hoort daar volgens hem niet bij. Ik slaap als een roos. Onze hotelkamer geeft uit op de Place des Vosges. ‘s Morgens zijn er croissants met warme chocolade. Grootvader heeft L’Equipe gekocht. Hij voelt zich als herboren, zegt hij. Gisteravond zag hij er nog meer dan honderd uit.

‘Als het op eten aankomt zijn, zelfs de kleinste dingen hier gesoigneerd.’

Place des Vosges.

‘Dat is hier geen kattepis.’

‘De rekening zal ook gepeperd zijn.’

‘We leven maar een keer.’

Naar de Vogezes wil grootvader ook nog eens met ons.

‘Meer bepaald naar Saint-Honorin.’

Hij is daar ooit nog geweest met bobonne.

‘Voor dat ze haar twee benen hebben afgezet van de suiker.’

‘s Anderendaags bezoeken we Het Louvre. Ik vind al die schilderijen vervelend, wat hebt ge daar nu aan? Ik moet grootvader beloven dat ik zoiets stoms nooit meer zeg.

‘Kunst is de taal van uw ziel!’

Op de Champs Elysées koopt mama een flacon Eau de Rochas.

‘Aan Chanel geef ik mijn geld niet, ge betaalt de naam.’

‘Rochas blijft ook goed hangen.’

Zie dat ze u voor een cocotte pakken, lacht grootvader. Een cocotte minute is een vrouw die zichzelf verkoopt voor een paar minuutjes. Mama ziet een mooie sacoche.

‘Wie kan er zoiets betalen?’

Oliesjeiks, zegt grootvader.

‘Voor de vrouwen van hun harem.’

Een harem is een hele nest gesluerde vrouwen die op de sjeik wachten en om beurten met hem eens mogen. Wat mogen ze? Dat is iets voor later, zegt grootvader. Mama bestelt een koffie verkeerd, grootvader Kanterbrau, mijn broer milkshake fraise, ik Diabolo menthe. De garçon lacht ons uit omdat we Belgen zijn, hij hoort het.

‘Pardon monsieur nous sommes Flamands, nuance importante.’

Voor de garçon is het allemaal gelijk. Zelf komt hij van de Lot et Garonne. Rocamadour is echt de moeite. En als hij mag ontvangen zijn service zit erop. Vanavond keren we terug naar huis. Grootvader ziet er al naar uit : maandag bezoekt hij met de gepensioneerden de mergelgroeven van Zichen-Sussen-Bolder. De Fransen liggen toch ferm achter sedert de oorlog.

‘Ge moet hun chiottes zien. Als ge daarop uw grote moet doen, zijt ge gezien.’

Mama ziet een sjaaltje van Balmain voor niet al teveel.

‘Voor bij mijn tailleur in de pied-de-poile.’

We zijn op het goede moment voor affairekes.

‘Al de Parisiens zitten nu in Bretagne.’

Zelf wil ze ook nog een keer naar Bretagne. Maar eerst de Vogezen, zegt grootvader. We keren nog eens terug naar de Jardin du Luxembourg. Grootvader wil de Franse senaat bezoeken. Geen denken aan, zegt mama. We huren ook geen zeilbootjes meer. Dat is allemaal attrape-touriste zegt grootvader. Hij betaalt ons een crème glace met Chantilly.

Op de terugweg naar huis moet ik kotsen aan de kant van de Route Nationale. Mama wou mij deze keer geen Paranausine geven, anders zou ik niks meedragen van de mooie terugreis. Nog vier weken vakantie. Maandag ga op Kwaremont patatten rapen bij Patatten Pieters. Grootvader wil nog eens stoppen aan het kasteel van Enghien. Gij weet ook van geen ophouden als we voyageren, zegt mama. Grootvader legt zijn hand op mijn schouder en schenkt me zijn mooiste glimlach. Sommigen zijn dood, maar vroeg of laat zien wij ze terug, zegt hij.

‘Uw papa en uw bobonne zien ons hier zitten, zijt dat zeker.’

‘s Anderendaags bezoeken we Het Louvre. Ik vind al die schilderijen vervelend, wat hebt ge daar nu aan? Ik moet grootvader beloven dat ik zoiets stoms nooit meer zeg.

‘Kunst is de taal van uw ziel!’

Op de Champs Elysées koopt mama een flacon Eau de Rochas.

‘Aan Chanel geef ik mijn geld niet, ge betaalt de naam.’

‘Rochas blijft ook goed hangen.’

Zie dat ze u voor een cocotte pakken, lacht grootvader. Een cocotte minute is een vrouw die zichzelf verkoopt voor een paar minuutjes. Mama ziet een mooie sacoche.

‘Wie kan er zoiets betalen?’

Oliesjeiks, zegt grootvader.

‘Voor de vrouwen van hun harem.’

Een harem is een hele nest gesluierte vrouwen die op de sjeik wachten en om beurten met hem eens mogen. Wat mogen ze? Dat is iets voor later, zegt grootvader. Mama bestelt een koffie verkeerd, grootvader Kanterbrau, mijn broer milkshake fraise, ik Diabolo menthe. De garçon lacht ons uit omdat we Belgen zijn, hij hoort het.

‘Pardon monsieur nous sommes Flamands, nuance importante.’

Voor de garçon is het allemaal gelijk. Zelf komt hij van de Lot et Garonne. Rocamadour is echt de moeite. En als hij mag ontvangen zijn service zit erop. Vanavond keren we terug naar huis. Grootvader ziet er al naar uit : maandag bezoekt hij met de gepensioneerden de mergelgroeven van Zichen-Sussen-Bolder. De Fransen liggen toch ferm achter sedert de oorlog.

‘Ge moet hun chiottes zien. Als ge daarop uw grote moet doen, zijt ge gezien.’

Mama ziet een sjaaltje van Balmain voor niet al teveel.

‘Voor bij mijn tailleur in de pied-de-poile.’

We zijn op het goede moment voor affairekes.

‘Al de Parisiens zitten nu in Bretagne.’

Zelf wil ze ook nog een keer naar Bretagne. Maar eerst de Vogezes, zegt grootvader. We keren nog eens terug naar de Jardin du Luxembourg. Grootvader wil de Franse senaat bezoeken. Geen denken aan, zegt mama. We huren ook geen zeilbootjes meer. Dat is allemaal attrape-touriste zegt grootvader. Hij betaalt ons een crème glace met Chantilly.

Op de terugweg naar huis moet ik kotsen aan de kant van de Route Nationale. Mama wou mij deze keer geen Paranausine geven, anders zou ik niks meedragen van de mooie terugreis. Nog vier weken vakantie. Maandag ga op Kwaremont patatten rapen bij Patatten Pieters. Grootvader wil nog eens stoppen aan het kasteel van Enghien. Gij weet ook van geen ophouden als we voyageren, zegt mama. Grootvader legt zijn hand op mijn schouder en schenkt me zijn mooiste glimlach. Sommigen zijn dood, maar vroeg of laat zien wij ze terug, zegt hij.

‘Uw papa en uw bobonne zien ons hier zitten, zijt dat zeker.’

De doodgraver beweert dat hij het graf van mijn ouders nog nooit zo mooi geweten heeft.

‘Ziet ge wel dat mijn truc werkt ? Dat heb ik u vorig jaar toch gezegd maat ? Ge stopt hier sebiet met u een breuk te schuren. Ge rijdt om een liter chloor. Ge trekt uw oudste broek aan en uw botten van caoutchouc. Niks beter dan een goeie scheut chloor in uw oude sproeier tegen het onkruid. En ge zit alweer goed voor twee jaar. De grafsteen van uw ouders gaat liggen blinken in de zon. Van de jaar moogt ge eraf blijven. ‘t Is geen avance van er nu nog op te schuren. Ge gaat u een verscot krabben. Proper is proper. Uw doden gaan content zijn. Ik volgens mij liggen ze hieronder met negen in rijen van drie kisten. Boven elkaar. Een schone grote familie. Dat is al een serieuze grafkelder. Vroeger was dat de mode. Nu ziet niemand er nog naar om. Ze halen het geld op bij de notaris en weg zijn ze. Vroeger eerst dertig missen voor de dierbare overledene. Of ge mocht naar het geld fluiten. Uwen Christus van brons ginderboven, daar moet ge afblijven. Brons dat geeft groene vlekken. Altijd. Daar is niks tegen te beginnen. Ik weet wel, het is geen zicht. ‘t Is precies of hij hangt daar te

lekken uw Christus. Excuseer me dat ik het zo cru zeg. Maar die vlekken, die krijgt ge met niks meer weg. Brons is een vuiligheid om te onderhouden.'

Het graf naast mijn ouders ligt helemaal open aan de voorkant. De steen is ervan weggehaald. Zoals bij 't graf van Christus. Toen al de vrouwen van zijn leven kwamen kijken hoe de Heer het stelde na de kruisiging. Of hij misschien al verrezen was. Ik kijk in het zwarte gat. Duisternis. Ook verderop zijn hier en daar graven geopend. Of dan helemaal verdwenen. Het ooit zo mooi onderhouden oude kerkhof zit nu vol kale plekken. Het grote witte kruis middenin staat er verlaten bij. Schoolbezoek aan het kerkhof.

'Toon ons eens het mooie graf van uw papa, Charlie.'

'Die ligt hier toch ergens of niet?'

'Vlakbij dat grote witte kruisbeeld, meester.'

'Waar dan precies Charlie?'

'Er liggen er hier zoveel rond dat kruis.'

'Weet je dat dan niet te vinden?'

'Mama zegt dat papa in mijn hart zit...'

'Kom kinderen we zoeken samen naar de familie Puis.'

'...in mijn hart in een doosje.'

'Bidden we allemaal voor de papa van Charlie.'

'Kunnen de doden ons hier horen meester?'

'Zijt dat zeker Vereertbruggen.'

'Uw voeten van dat graf.'

'Maken ze nooit ruzie 's nachts?'

'Stil allemaal. Dat is hier een heilige plek.'

'Bid voor, Charlie.'

'Onze vader die in de hemelen zijt en in mijn hart in een doosje.'

'Puis, hou u aan het Onze Vader.'

'Anders kunt ge uw plechtige communie vergeten.'

De schoolbezoeken hebben zich verplaatst naar het nieuw kerkhof aan het Bois Joly. Hier op het oude wordt niemand meer begraven. De jeugd kan het nuttige aan het aangename paren. De doden eren en tegelijk een gezonde wandeling door het unieke Joly-bos. Volgens de brochure van de Toeristische Dienst een zeldzame biotoop in Vlaanderen. Met tegelijk lage, middenhoge en hoge beplanting. Een zeldzaamheid in

deze tijd van kaalslag. Bovendien gevuld met de gekke neparcheologie van de toenmalige schatrijke eigenaar meneer Joly. Hier zijn ook echte archeologische vondsten gedaan. Die heeft meneer Joly doorverkocht aan het museum van New York. Bezoeken enkel in groepen en met een van onze toeristische gidsen.'

Jaar na jaar verdwijnen de oude doden nu voor goed uit hun eigen graf. Het geeft dit oude kerkhof een nog desolater zicht. Struggle for dead.

'Als de concessie gepasseerd is, breken we het boeltje gewoon weer open. Dan doen we de poorten van het kerkhof toe. Wat we dan doen, is niet voor gevoelige zielkes. Excuseer mij mijn ongelukkig woordenspel, hahaha! We halen al hun botten er weer uit. Enfin, wat ervan overschiet. We smijten ze allemaal bijeen in de grote put. Een paar schoppen ongebluste kalk erover en de klus is geklaard. Dat is hier niet voor ouwe madamkes. Al die prachtige praalgraven die we hier moeten kapot slaan. Er is hier iemand van Monumenten en landschappen geweest. Ze willen al de grootste graven filmen. Voor dat het allemaal opgebroken is. Er staan hier graven met speciale bidstoelen van Horta. Kent ge Victor Horta ? Het schijnt dat hij hier nog veel huizen gezet heeft ook. Maar dan wel niet op 't kerkhof hahaha! Heeft u vader nog toneel gespeeld misschien? Dat er hier zo'n mooie gedenkplaat op staat. Voor-onze-voor-zitter. Van-we-ge Voor Taal en Volk. Spijtig dat ze afbrokkelt.'

Voor aal en Vol.

Ierbare oorzitter

'Kom er vooral niet aan. Anders barsten de Taal en het Volk helemaal in brokstukken. Ja, de tijd doet zijn werk. We zijn wij hier maar passanten gij en ik. Wandelaars op een kerhof. Wandelaars in het leven. Volgend jaar moogt ge weer een bus chloor kopen. Ge gaat er dan nog eens gewoon over. Ge zult zien, het gaat schoon wit blijven. Uw purperen heidebloemkes staan ook schoon. Geef ze niet teveel water. Anders gaat ge ze verzuipen. Daarbij, dat loopt er vanzelf wel in. De helft van de doden klotsen hier al allemaal met hun knoken in 't water. Ik ben er zeker van dat uw negen familieleden hier nu de aquagym van hun leven beleven. Hahaha ! 't Is te hopen dat ze een beetje kunnen zwemmen. Anders is hun uur van vergaan voorgoed gekomen. Ge zijt toch niet kwaad dat ik zo spreek ? Een mens moet kunnen lachen met 't leven. Allez toch zeker met het leven dat al gepasseerd is. Ik denk niet dat ik zelf nog zou

willen terugkeren. Gedaan is gedaan zeg ik. Als ge dood zijt, werken uw oren en uw ogen en uw hersens toch niet meer zodus ge ziet en ge hoort niks meer. Wat heeft het dan nog voor zin van daar te liggen ? Daarbij, ze moeten ze mij gerustlaten met hun eeuwig leven. Ik heb mijn deel hier al gehad. Met mijn wijf haar spierziekte en onze Kevin onder de camion. Ge hebt er toch van gehoord. Dode hoek spiegel. Dood was onze Kevin in elk geval. Hij ligt op het nieuw kerkhof in een graf. Mijn wijf wou het niet anders. Het was geen avance. Ze wou er kunnen tegen spreken. Hoeveel keer heb ik haar niet naar boven gebracht met haar kar en al. Ik kan u verzekeren het gaat daar naar omhoog. Voor mij zouden we beter allemaal direct verbrand worden. De oven in en er weer uit als een hoop stof en asse. Mij mogen ze dan uitstrooien.. Die asse wordt daar toch helemaal gemengd met anderen. Een urne is feitelijk een cocktail van verschillende mensen. Nee, uitstrooien. Geen probleem. In 't gras voor de boterbloemen. Hebt ge hier nog lang werk ? Mijn dienst zit erop voor vandaag. We gaan omzeggens gaan sluiten. Geloof me laat het zo jongen. Dat graf is al schoon genoeg. Niemand vanonder die gaat komen protesteren.'

Twee maanden na de verdwijning van Tonijn meldde zich op de redactie van Embargo een roodharig kereltje van naar schatting anderhalve meter hoog. Hij hield een diap projector geklemd in beide armpjes en vroeg ons waar Tonijn het dure scherm bewaarde, dat hij vorig jaar op diens verzoek en zeer tegen zijn zin bij de dienst aankopen had besteld. We vonden het na een tip van madame Colvert : bij de oude promotie-artikelen van Embargo in de garage.

'Jules Cambrai.'

'Gefeliciteerd daarmee', zei de voorzitter van ons Redactiecomité.

'Ik ben uw nieuwe hoofdredacteur.'

'Ook gefeliciteerd daarmee. Hoewel.'

'Ik wil u graag een paar lichtbeeldekens laten zien.'

Cambrai was, zo vertelde hij ons, de enige Belgische journalist die had meegemogen met de Amerikaanse troepen in Vietnam. Dat zogeheten privilege maakte hem voor

de voorzitter van ons redactiecomité meteen totaal ongeloofwaardig.

‘De CIA ! Ze sturen ons een vriendje van de C.I.A !’

Jules Cambrai toonde ons driehonderdvijftig dia’s. Met commentaar bij elk beeld. Vietnam was een prachtig land, zei hij. Als we dat wilden, had hij ook nog twee dozen mee vol beelden van Cambodja en Laos.

‘Een andere keer dan misschien.’

Op één van zijn Vietnam-dia’s was in de verte een rookpluim te zien.

Een bloedbad. My Lai?

‘Wel...heu dat zou wel eens napalm kunnen zijn.’

Hij wist het niet zeker. Het was hem door de Amerikaanse legerleiding ten strengste verboden de veiligheidsstrook te verlaten. Werd het niet tijd dat de redactie eens een ander verhaal bracht over Vietnam ?

‘Naar de Vietnamese bevolking toe.’

‘Met de vraag of ze nu beter af zijn...’

‘Wa? Beter af dan wa?’

‘Wel,nu de communisten er de lakens uitdelen.’

Cambrai zei dat zijn deur altijd voor ons open stond. Hij kreeg snel wat hij gevraagd had. De redactie bracht een enquête over Belgische ontwikkelingsfondsen die woondorpen bouwden in Tunesië.

‘Zeer goed. Ontwikkelingshulp verkoopt lekker voor ‘t moment.’

Er bleef echter hopen geld van het goede doel in België zelf hangen. Smeergeld voor alle partijen via satellietverenigingen. De collega die de serie op gang had getrokken, werd al na twee afleveringen bij Cambrai geroepen. Hij diende zich uitzonderlijk te melden op de hoofdzetel in de Belliardstraat. Daar vergaderde de raad van bestuur en werd er over het lot van Embargo beslist. Cambrai ontving er onze collega in

aanwezigheid van de alomgevreesde topadvokaat meester Parelgort. Die bepleitte alle delicate rechtszaken voor Embargo. Niet Cambrai voerde er het woord, wel meester Parelgort.

‘Luister zeer goed, jongeman.’

‘Ge moogt de corruptie aanklagen.’

‘Het is van uw leeftijd revolutionaire gedachten te koesteren.’

‘Zelf heb ik geen tijd voor dialectiek.’

‘Ik ken al die zever, ik heb thuis ook twee studenten.’

‘Daniel Cohn-Bendit, Pol Goossens, Kris Merckx de rooien dokter...’

‘Al die gasten dat zijn hun helden.’

‘Ge wilt het geld van de rijken afpakken?’

‘Ge wilt het aan de armen geven gelijk Che Guevara?’

‘Zeer goed. Jezus Christus wou dat ook.’

‘Uwen Ché heeft dat zelf niet uitgevonden.’

‘Ge wilt de corruptie in den Embargo zetten?’

‘Zeer goed.’

‘MAAR DOE HET DAN GODVERDOMME BIJ ONZE VIJANDEN MENEER ! BIJ ON-ZE VIJ-AN-DEN HOORT GE MIJ GOED ! DOE HET NIET BIJ ONZE VRIENDEN ! GE ZIJT DE LAATSTE OM ONZE VRIENDEN AAN TE PAKKEN! DAT ZAL DE VIJANDIGE PERS ZELF WEL DOEN ! WANT HUN EIGEN RODE KAMERADEN.... DIE LATEN ZE ONGEMOEID.’

Cambrai zei daarop dat alles nu wel duidelijk was. Zo mocht hij toch verhoppen. Meester Parelgort voegde er aan toe dat hij zich als buitenstaander vooral niet wou mengen in de journalistieke aangelegenheden van de redactie. Hoe lang was de reporter trouwens al in dienst? Vier maanden pas? Dan was hij personeelsmatig gesproken zelfs nog in zijn wettelijke proefperiode? Had hij de bepalingen van de proefperiode wel goed gelezen?

‘Allez vooruit.’

‘Verbeter uw leven.’

‘En we spreken er niet meer over.’

‘Un moment de honte est vite passé.’

Ons redactiecomité kwam in spoedvergadering bijeen. Volgens de enen was het optreden van meester Parelgor pure intimidatie. Totaal in strijd met de elementaire journalistieke vrijheidsbeginselen. Volgens de anderen kwam het neer op een ernstige waarschuwing aan het adres van onze collega. Nog één letter over die dorpen in Tunesië en hij lag eruit. Bovendien hielden ze een stok achter de deur. Zeker nu zijn proeftijd er bijna op zat. Ze konden hem negatief evalueren. Zijn contract niet verlengen. Volgens nog anderen diende de Beroepsunie meteen te worden ingeschakeld. Zes vergaderingen verder werd een onderhoud aangevraagd met Cambrai.

‘Vingerwijzing ? Censuur ?’

‘Maar meester Parelgor behartigt precies onze belangen.’

‘Die van ons allen.’

‘En die zijn voor iedereen dezelfde.’

Intimidatie ?

‘Wat zou het. Hij behoedt ons blad voor rechtszaken.’

‘Een uitschuiver kan ons veel geld kosten.’

Afdreiging ?

‘Hij beschermt integendeel onze beste journalisten.’

‘Tegen schadeclaims en veroordelingen.’

‘Hij belet dat ze stomiteiten schrijven.’

‘Niemand kan er zomaar op los schrijven.’

De grondwet ? De Beroepsunie ?

‘Het is in het belang van de journalist.’

‘We moeten grenzen trekken.’

‘Tussen wat kan en niet opportuun is.’

Er werd bedreigd met staking. Sommigen eisten het onslag van Jules Cambrai. Maar het Redactiecomité had geen poot om op te staan, was niet eens vertegenwoordigd in de ondernemingsraad. Het bleef een schoorsteenpijp voor ongenoegen. Er werd laat

vergaderd in Brasserie La Rotonde achter het Parlement. Er bleek geen meerderheid te vinden voor een staking. Er heerste grote moedeloosheid.

‘Het is collectieve zelfmoord.’

‘We staan nergens.’

‘Het blad draait niet goed.’

‘Ze gaan ons daarop pakken.’

‘Always change a losing team.’

Embargo stond in het rood met miljoenen aan gecumuleerd verlies. De druk van de geldschietters werd groter. Het blad was hen gaandeweg al teveel geld gaan kosten. Jaar na jaar werd het vooral de redactie aangewreven. Meer nog dan zijn voorganger Thomas Tonijn stelde Jules Cambrai zich schaamteloos op tegen zijn eigen redactie in.

‘Ik heb al die rooie paters en nonnen hier niet gekozen.’

Dat had zijn voorganger Thomas Tonijn gedaan, hoe slordig van hem.

‘Ik ga niet boeten voor zonden van een ander.’

Zo zei hij het. In termen van zonde. Als de oplage het dan al eens even wat beter deed, bleven de advertentie-inkomsten hoe dan ook tegenvallen.

‘Door het links imago van deze redactie vol wereldverbeteraars.’

We waren socialisten, communisten, anarchisten, nihilisten. We waren alles behalve journalisten. Tegenover zoveel kwade trouw trokken we ons als redactie op aan elkaar. We werden maats, vrienden, bloedbroeders. Wie deel uitmaakte van deze ploeg zou hem nooit meer vergeten. We knokten voort.

Daar werd me duidelijk waar de kracht van journalistiek zit : in die gedeelde liefde voor het vak. Tegen alle vage belangen in. De pers zat op de kanteling van de tijd. Ze kwam los van de oude verhalen. Een nieuwe tijd kondigde zich al aan. In afwachting moest er worden voortgewerkt aan het volgend nummer.

*

Mijn grootvader gaat dood. Ze hebben zijn benen afgezet zoals bij bomma. Hij weet dat hij gaat sterven. Hij doet of hij het niet weet om mij te plezieren. Hij is mijn beste vriend. Mijn vervangvader. Mijn zekerheid.

‘t Is precies of ik mijn benen nog heb. Zo zeer dat ze doen. De hemel, ik heb er altijd in geloofd. Zonde vraagt ge me, zonde wat is dat ? Dat voelt ge zelf in uw hart. Als ge goed zit, geeft het daar warmte. Als ge mis zijt, voelt ge u triestig en zijt ge kwaad op uw eigen. Er staat van alles op mijn boekske. Ik heb mensen gekwetst met mijn overtuiging. Pas daar van op, van uw eigen overtuiging. Dat zijn de fouten die een mens maakt. Denken dat hij de waarheid in pacht heeft en boven een ander staat. Omdat hij in God gelooft en een ander niet, of in een andere God. Wie zegt dat wij gelijk hebben van in God te geloven ? Ze gaan mij onder hun machine leggen morgenvroeg. God weet wat ze gaan vinden in mijn hoofd. Een notenbalk vol noten, voor mijn bombardon.’

*

Er was nochtans hard gewerkt aan de serie rond Tunesië. Het was knappe journalistiek. Sus Verleyen en Johan Struye van Knack gaven het toe. Gewoonlijk kwamen ze naar persconferenties met de hele triomf van hun succesblad onder de arm.

‘Doe geen moeite, Charlie.’

‘Het staat allemaal al bij ons.’

‘Laat ons liever samen een pint pakken.’

‘Zo verneem je ook nog wat.’

‘Van ons.’

Maar dit was volgens hen een sterk verhaal. Goed uitgebalanceerd. Vakwerk. Teamwerk. Dat las je. De juiste toon.

‘Al zal die collega van jou het niet lang meer uitzingen.’

‘We horen dat hij al bij meester Parelgort is geroepen ?’

‘Voorlaatste fase.’

Ze kenden Parelgor, ze kenden iedereen, waren onklopbaar in de Wetstraat. Dit was dus een sterke serie. Wat bereikten we ermee? Het gesjoemel was dan wel blootgelegd. Maar hufters in torens van glas en staal hadden laten weten dat we hun hogere belangen dreigden te schaden. De hele geschreven pers zat toen nog verweven in partijbelangen. Klem tussen zuilenblokken. Het waren de laatste stuiptrekkingen van het ancien regime. Ze waren machtig. Maar hun macht brokkelde af. Er rezen nieuwe succesvolle bladen uit de grond, zonder politieke bindingen. Er kwamen jongeren met alleen maar de drang om goed vakwerk te leveren. Wars van intriges. In de epicentra van de macht groeide de onrust. De oplage van alle partijgebonden bladen zakte naar alarmerende dieptepunten. De oude klieken van de macht begonnen grof geld te verliezen aan hun voorgekauwde bladen. Plotseling zagen hun kranten er stokoud uit. De jongere generatie pikte al die herkauwde partijkost niet langer. In de hoofdkwartieren werd beslist dat het tijd werd voor vernieuwing. Openheid. Ma non troppo.

Het bericht hing aan het prikbord op onze redactie als een gewone dienstmededeling. Tussen het barbecuefestijn bij Jef van De Rare Vos in het Pajottenland en de andere activiteiten van de Personeelskring. Jules Cambrai ging met pensioen. Niemand die erom treurde. Hij zat al over de houdbaarheidsdatum toen hij kwam neerstrijken, was altijd al een tussenpaus.

‘Zie mijn leiding als een voorlopig bewind.’

Zijn bewind was wind. Wat hij zei, vervluchtigde als ether. Sinds de affaire met meester Parelgort hadden we uitgezien naar zijn vervanging als naar de laatste schooldag. We sleurden hem mee als een accident de parcours, een kwaal waarmee je probeert te leven. Cambrai bracht ons niets bij, verscheen nauwelijks op de redactie. Als hij dan al opdaagde, was het om ons lastig te vallen met pietluttigheden. Of dan had hij weer een schrijffout ontdekt.

‘Hoe schrijven jullie kanunnik?’

Als het aan ons lag, totaal niet.

‘Gallicismen, niet te geloven.’

‘Pleonasmen op elke bladzij!’

‘Ze verwarren palindroom en palimpest.’

‘Een acrostichon, wat is een acrostichon?’

Priapisme. Dat kenden we. Om stoer mee te doen, bij redactrices.

‘Ik zit met een acuut priapisme, help!’

‘Help jezelf, zo helpe je God.’

Of dan ontbrak er een parkeerbon bij onze onkostennota. Cambrai verdeed zijn tijd met met a het speuren naar foute schrijfwijzes en b het uitvlooien van onze onkostennota’s.

‘Meneer Charlie Puis alweer.’

‘Volgende keer teken ik dat niet meer.’

Ik beloofde beterschap. Hij dan weer, in het deurgat.

‘Andreotti non chiffotti !’

Nu en dan gooide hij er van die gekke kreten uit. Graffiti op persfoto’s die hij lukraak overnam. Of dan begroette hij ons met een of andere pompeuze uitroep.

‘En contemplant cette assemblée immense, quel noble aspect s’offre à mes yeux !’

Of een stuk paste volkomen in de lijn van Embargo en dan kon het niet op.

‘Inhoudelijk sterk.’

‘Goed uitgebalanceerd.’

‘Vlot geschreven.’

Of het was er helemaal over. Waarover vertelde hij niet.

‘Moeten jullie echt onze broodheren voor het hoofd te stoten ?’

Wie hengelde naar meer uitleg, kreeg een cliché over hogere belangen.

‘Zij betalen de soep.’

Hoofdredacteur Jules Cambrai vertegenwoordigde de hogere machten. We waren nitwits, mieren in de ketting van de invloed, insecten hoe dan ook. Jules Cambrai en het Kleine Insectenboek. Wat net nog ontbrak bij zijn bezoekjes was een lichte kniebuiging. Knielen, knielen wij neder voor onze broodheren en hun zetbaas Cambrai.

‘Zij en zij alleen bepalen de lijn van het blad.’

‘Horen jullie mij goed ?’

‘Zij zijn de eigenaars.’

‘Het is hun geld.’

‘Zij beslissen waar we voor staan.’

En hij, Cambrai was geheiligd. Onfeilbaar. Hij was de man van de hogere belangen. Ergens ver van ons. Vaag. Ergens in verdoken partijcenakels. Ergens discreet op kabinetten. Ergens tien hoog in de Wetstraat. Ergens ni vu ni connu. Ergens in besloten ruimtes. Ergens fluisterzacht in dure eethuizen. Ergens zeer luxueus in de pluche van de macht en het geld. Ergens ver van het kleine grut. Ergens veilig verwijderd van de verachtelijke pennenlikkers die door zijn hogere machten in dienst werden gehouden zolang hen dat zinde. Ver van de loonslaafjes die geacht werden naar hun pijpen te dansen. Ergens in ver in totaal afgezonderde buitenverblijven. Ergens anoniem diep in de Ardennen. Poupehan.

Wij schreven voor onze lezers. Zo dachten we toch, met zijn allen. En daar leefden we voor. Het was ons beroep. Het was onze passie. Het was heel ons leven. We voelden ons verbonden met alle schrijvende collega's ter wereld. We waren samen het voetvolk van de pen.

In werkelijkheid schreven we voor schimmen die over onze schouder meelazen. Spoken die, waar nodig, onze pen vasthielden. Via zetbaas Cambrai. De persvrijheid bleek een illusie. Een jongensdroom voor naiëvelingen. Het ging hen om de macht. Het draaide allemaal om invloed. Wat telde, was subtiele sfeerschepping. Stemmingmakerij in dienst van het hoger belang. Zeer fijngemalen indoctrinering. Mooi verpakte waan van de dag, in glimmende covers. Handig vertolkt evangelie in zogezegd nobele hoogdravende standpunten. Waaruit geciteerd werd op de ochtendradio. Voornaam. Prominent. Toonaangevend.

Niemand van ons treurde om het vertrek van Cambrai. Al wisten we toen nog niet wat er ons verder zoal boven het hoofd hing. Dat het van kwaad tot erger kon aan de top van bladen, zou ik pas in de gaten krijgen na nog een dozijn andere schrijfheden. Telkens weer verwachtte onze redactie beterschap voor het blad. Telkens weer hoopten we op betere tijden. We wachtten steeds weer op een andere hoofdredacteur, een nieuwe schrijfheer. Een echte vakman die ons respect zou afdwingen. Met zijn stielkennis en zijn beroepsbekwaamheid. Niet met dreigementen en machtsmisbruik.

'Een vakman.'

'Een mentor.'

'Een collega vooral.'

Telkens weer werden ons daarbij betere tijden voor het blad beloofd. Er zouden meer middelen worden ingezet.

‘We bestellen nieuwe persen.’
‘Met kleurenmogelijkheden alom.’
‘Het beste op de markt.’
‘Avantgarde opmaaktechnieken.’
‘Wonderbare bijlagemogelijkheden.’
‘Een supersnelle nietjesmachine.’

Met om te beginnen een voortaan feilloze druk.

‘Minder vies.’
‘Minder vetzig.’
‘Betere inkt.’
‘Scherpere foto’s’.
‘De nieuwste doorseintechneken.’
‘Exclusieve copyrights.’
‘The Washington Post.’
‘The New York Times.’
‘Le Monde.’
‘NRC Handelsblad.’

Er werd een doeltreffende promotie in het vooruitzicht gesteld. Bureau Tertio zou ons eens gaan vertellen wie nu echt die Embargo-lezer was. Het zou ons dra duidelijk worden voor wie we al die tijd zomaar lukraak hadden geschreven.

‘We gaan de lezer helemaal uitkleden.’
‘Jullie gaan hem zien.’
‘Jullie gaan hem voor ogen houden.’

Als de lezer dan helemaal uit de kleren was, bleek ze eigenlijk een Lezeres.

‘Een vrouw van dertig.’
‘Maar wel met kleren aan.’

‘Modieuze kleren.’
‘Ze heeft belangstelling voor societynieuws.’
‘Voor royalty.’
‘Ze leeft voor haar gezin.’
‘Maar ook voor zichzelf.’
‘Voor haar lichaam.’
‘Ze wil genieten.’
‘Alleen.’
‘Met anderen.’
‘Ze reist veel.’
‘Nieuwe bestemmingen.’
‘Rugzaktoerisme.’
‘Op een kamel door de Atlas.’
‘De gouden driehoek van Indië.’
‘Ze gaat stappen op Madeira.’
‘Maar ook thalasso.’
‘En balneo.’

Daar dienden we voortaan rekening mee te houden. Bij alles wat we schreven.

‘Waarom doen jullie niks met Bekende Vlamingen?’
‘Hun onderlinge relaties?’
‘Mannekes met meiskes.’
‘Mannekes met mannekes.’
‘Meiskes met meiskes.’
‘Dubbeldekkers.’
‘En In Vitro Fertilisatie?’
‘De staat van het zaad.’
‘Menopauze. Omgaan met vapeutkes.’
‘Midlife crisis. De Nieuwe Man. Penopauze.’

We voelden de polsslag van de tijd niet. Zij, onze schrijfharen van hoofdredacteurs,
zouden ons tonen hoe je inhaakt op trends.

‘Een hele markt die voor het grijpen ligt.’

‘En wat doen jullie?’

‘Hem overlaten aan de concurrentie.’

Wie dachten we dat we waren? Eigenzinnige intellectuelen die zichzelf boven een eenvoudige lezeres plaatsten. Een lerares van dertig. Zij peilden tenminste eerst naar de lezersverwachtingen. Zij zetten de verlangens van onze lezers via de fijnste onderzoekstechnieken om in duidelijke leespatronen.

‘Hang die lezeres boven uw desk.’

‘Denk eraan, dag en nacht.’

‘Voor haar schrijven jullie.’

De eerste zes maanden van weer zo’n nieuwe hoofdredacteur waren altijd de meest vrijblijvende.

‘Puis, wie ben je, wat doe je hier?’

‘Hoelang zit je hier al? Zolang?’

‘Dat is héél lang. Verdacht lang.’

‘Willen ze je elders niet?’

Het was de tijd van grote plannen voor het blad. De nieuwe hoofdredacteur gedroeg zich als een luisterbereid mens, aanhoorde onze bekommernissen.

‘Mijn deur staat voor iedereen open.’

Dan volgde een periode van stilte. Vergaderingen werden uitgesteld, vooruitgeschoven, afgebeld. De deur, die altijd open stond, bleef dicht.

‘Hij werkt aan een rapport.’

‘Hij wacht op het marktonderzoek.’

De redactie wist niet meer waaraan zich te houden. De ene dag was onze lezer een hooggeschoolde die wat ontspanning wou. De andere dag een huisvrouw die damesbladen kocht. Nog een andere dag een student.

‘Helaas niet zo kapitaalkrachtig.’

‘Wel goed voor onze losse verkoop.’
‘Kunnen we strikken met speciale acties.’
‘Filmtickets. Kinapolis.’
‘Dus film. Belangrijk.’
‘Maar asjeblief geen kritiek.’
‘Onze lezer ziet zelf wel of een film deugt.’
‘Grote publiekfilms.’
‘Titanic. Pretty Woman.’
‘En al de CD’s van Céline Dion.’

De andere dag was onze lezeres een schoonheidsspecialiste.

‘Body Shop.’
‘Beautyfarms.’
‘Zonnekanon.’
‘Goed gevoel.’
‘Sushi.’

Al onze vaste rubrieken werden overhoop gegooid. Verwarring alom. Ze haalden er een externe adviseur bij. Een zogeheten bladarchitect.

‘Helemaal uit Amerika.’
‘Die de grootste bladen heeft gemaakt.’
‘Zodus.’

Wie waren wij? We zaten daar al zo lang. En de oplage daalde. Zodus. Zij, onze nieuwe schrijvers, zouden het blad redden. Als we maar luisterden en deden wat ze zegden. Pink op de naad.

De externe adviseur uit Amerika kampeerde maandenlang op de redactie. Hij leefde op broodjes met paté du chef en Côtes du Rhône. Er werden maquettes bedacht en proefbladen gedraaid. Dag en nacht werd er doorgewerkt aan wat de nieuwe Embargo worden zou. De meeste rubrieken die door de vorige hoofdredacteur van achter naar voor waren gehaald, werden nu prompt weer van voor naar achter gesmeten. De ene dag was de muziekrubriek totaal overbodig. De andere dag werd hij absoluut noodzakelijk. Wel festivalspecial. Geen festivalspecial. Toch festivalspecial.

‘Torhout-Werchter ?’
‘Belangrijk.’
‘Interviews met alle topacts ?’
‘Absoluut.’
‘Exclusieve gesprekken.’
‘Met Mick Jagger.’
‘Met John Lennon.’
‘Was die niet dood ?’
‘Reportages. Over Disneyland.’
‘In Amerika doen ze het ook.’
‘En in Amerika kunnen ze het weten.’
‘Waarom betalen we anders zo’n pepedure adviseur ?’
‘Lees USA Today.’
‘Zie de Los Angeles Times.’
‘Miljoenenoplage.’

Dagenlang werden almaar andere nulnummers opgehangen in duistere ruimtes.
Urenlang werden ze daar besproken. Dan werden ze weer weggegooid. We schreven met zijn allen teksten aan de lopende band. In ijlt tempo.

‘Klassieke muziek ?’
‘Afschaffen. Leest geen kat.’
‘Wie volgt er nu nog die Koningin Elisabethwedstrijd ?’
‘Twee man een paardekop.’
‘En Fabiola.’
‘Als het Bach is.’
‘Mein Jesu.’
‘Wel interviews geven.’
‘Met diva’s.’
‘Montserrat Caballé.’
‘Is dat geen eiland ?’

‘Theaterverslaggeving ?’
‘Afschaffen.’

‘Twee percent gaat nog naar theater.’
‘Wat kopen we daarmee?’
‘Wel acteurs. Van feuilletons op de televisie.’
‘Chris Lomme. Nand Buyl.’
‘Of die pastoor in Daens. Prachtig.’

Buitenlandse rubiek. Fel ingeperkt. Fel uitgebreid. Fel ingeperkt. Fel uitgebreid.

‘Het buitenland heeft Embargo groot gemaakt.’
‘Dat was vroeger.’
‘Toen hadden we tenminste nog lezers.’

Regionale verslaggeving. Naar achteren. Naar voren. Naar achteren. Naar voren.

‘In Amerika leggen ze het achteraan.’
‘Daar ligt het volgende dorp op tweehonderd kilometer.’
‘In Vlaanderen op tweehonderd meter.’
‘We zijn wel een magazine, geen krant.’
‘Laat dat over aan de gazetten.’
‘Wat niet is, kan nog komen.’
‘Bedoel je dat Embargo een krant gaat worden?’
‘Ik bedoel niks.’

Politieke verslaggeving. Ingeperkt. Uitgebreid. Ingeperkt. Uitgebreid.

‘Alleen nog als het over de portemonnee gaat.’
‘Verhalen over tijds krediet.’
‘Over pensioen.’
‘Lange termijnsparen.’
‘Belastingaftrek.’
‘Studiebeurzen.’
‘Bouwpremies.’
‘Interessante beleggingen.’
‘Hebben jullie al wat gebracht over spraaktechnologie?’

Economische verslaggeving. Ingeperkt. Uitgebreid. Ingeperkt. Uitgebreid.

‘Verhalen over rijke Vlamingen.’
‘Wie zijn ze ? Waar wonen ze ? Hoe leven ze ?’
‘Wie is wie in aan de top ?’
‘De grootste fortuinen van Vlaanderen.’
‘De erfgenamen. Een serie.’

Het feuilleton moest eruit. Erin. Eruit. Erin. Eruit. De boekenrubriek. Uitgebreid.
Afgeschaft. Uitgebreid. Afgeschaft. Herleid tot één kolom.

‘Niemand leest nog.’
‘Video’s. Dat is de toekomst.’
‘Superclub.’
‘En games. Veel games.’
‘We brengen wel nog Zweedse puzzels.’
‘Veel kruiswoordraadsels.’
‘Vooral in de zomer.’
‘Geen bridge meer.’
‘En zeker geen cryptogrammen.’
‘Dat is voor ouwe zakken.’
‘En die gaan dood.’
‘Abonnees zonder perspectief.’

Ouwe strips eruit. Nieuwe strips. Brave strips. Stoute strips.

‘Onze cartoonist is veel te braaf.’

Cartoonist te braaf. Te stout. Te braaf. Te stout. Andere en betere.

‘En de sport ?’
‘Ja, wat is er eigenlijk van de sport ?’
‘Onze grootheid. Onze roem.’

Tennis eruit. Tennis er weer in. Formule 1 eruit.

‘Schumi er bij gelegenheid wel eens in.’

Rally eruit.

‘Wie volgt in godsnaam nog rally?’

En asjeblijf veel voetbal. Voetbal. Voetbal. En koers koers koers.

‘We gaan het er desnoods in stampen.’

‘Vlaanderen dat is voetbal en koers.’

‘En Clouseau.’

‘Hallo ! Nooit gehoord van Clouseau. Koen Wauters?’

‘Zegt jullie niks ? Hij doet mee aan Parijs-Dakar.’

Rally er weer in. Exclusief. Koen Wauters vanuit Dakar :

‘Het is hier bescheten en ik ben beschoten.’

We werkten tegelijk voor de ‘oude’ Embargo en maakten diverse nulnummers voor de nieuwe. Soms glipte een stuk van het ene nummer in het andere. Tenslotte deden ze het toch weer helemaal anders. Wat die krantenexpert uit Amerika bedacht had, bleek veel te duur.

‘Allemaal kleurenbladzijden, dat is erover.’

De algemene bestuurder van Embargo kwam Jules Cambrai speciaal zelf uitwuiwen op de redactie, met chips en goedkope Spaanse schuimwijn.

‘Hij heeft deze redactie behoed voor ontsporingen.’

Het was maar hoe je het noemde. Nu was het weer wachten op zijn opvolger. Tot zolang werden we andermaal geacht het blad zelf draaiende te houden.

‘Hij was voor ons de man van de stabiliteit.’

Want onder zijn beleid was ook de oplage gestabiliseerd. Tenminste, volgens de

interpretatie die ze eraan gaven. Embargo was minder achteruit gegaan dan het jaar ervoor. De losse verkoop bleek zo te horen zelfs verdubbeld.

‘Voordien was de verkoop nihil, sindsdien is hij verdubbeld.’

‘Dat is dus twee keer niks,’ grijnsde de voorzitter van ons redactiecomité.

Maar de directie had Cambrai onderschat. Ze hadden verwacht dat hij zich zou vastklampen aan zijn journalistiek bestaan. Wat bleek ? Zijn roeping lag elders. Dit had hij altijd goed weten weg te stoppen. Bescheiden als hij was over zijn grote veelzijdigheid.

‘We hebben buiten zijn passie voor de orgelmuziek gerekend.’

Orgelmuziek. Daar zou Cambrai zich nu volledig op toeleggen.

‘Wacht maar op het Festival van Vlaanderen.’

‘Een Oratorium naar zijn naam, voor minder komt hij niet buiten.’

‘Hoe dan ook, Embargo moet een ander blad worden.’

‘Dat is nu de grote uitdaging.’

Uitdaging. Het meest gebruikte woord in hun kringen. De zoektocht naar weer een nieuwe hoofdredacteur kon een tijd duren.

‘We willen de beste.’

‘Voor jullie.’

‘Voor het blad.’

‘Voor ons blad.’

Toen viel voor het eerst het woord.

‘Wat de nieuwe lijn betreft...

‘Onze toekomst ligt voortaan...

‘...in het plu-ra-lis-me.’

Alle meningen zouden nu aan bod komen. In het verleden waren er misschien wat

fouten gemaakt.

‘Jullie moeten dat zien in zijn tijds kader.’

Ze gaven het vandaag graag toe.

‘Jullie hoeven geen enkel onderwerp meer uit de weg te gaan.’

Er konden nu mensen in het blad van overtuigingen.

‘Zelfs goddelozen.’

‘Zelfs ongelovigen.’

Niet dat ze er zaten om te springen. Dat nu ook weer niet.

‘Maar de tijdsgeest vraagt meer openheid.’

‘Jongeren willen niet langer opgroeien met oogkleppen.’

We waren blijven steken in onze cocon. We hadden de boot gemist en de trein. Onze vlieger was niet opgegaan. Dat zou nu allemaal veranderen.

‘Geef uw bestuur de tijd om een nieuwe hoofdredacteur te vinden.’

Wie wou, mocht zich kandidaat stellen. Al werd het niet echt aanbevolen.

‘We steken we niet weg dat we het eerder buiten de redactie gaan zoeken.’

‘Want er binnen, dat ligt moeilijk.’

‘Hoezo,’ vroeg de voorzitter van ons redactiecomite.

‘Ik had al verwacht dat uitgerekend jij die vraag zou stellen,’ repliceerde de algemene bestuurder gepikeerd.

‘Laat ons zeggen vanwege de onderlinge gevoeligheden.’

Hij bedoelde dat hij niemand van ons de kans gunde. En dan zeker niet de voorzitter

van ons redactiecomité, met wie hij al te vaak in de clinch had gelegen. Het broze evenwicht binnen de groep en de relatieve rust zouden daardoor volgens hem al te zeer verstoord worden. Vooral wou hij duidelijk maken dat hij niemand op onze redactie vertrouwde.

‘Als we die man of vrouw gevonden hebben, komt er een totaal open beleid.’

‘Want het mag tussen haakjes ook een vrouw zijn.’

‘We zijn ook in dat opzicht niet blind voor nieuwe trend.’

‘We zijn vrouwvriendelijk.’

Vrouwvriendelijk. Met meer inspraak. Een betere band tussen de redactie en het bestuur. Het regende journalistiek correcte doodoeners.

‘Pluralisme, Charlie ? Luistert hier jongen, ik heb heel mijn leven voor de roomsen gestemd. ‘t Is mij gelijk wie er op de kop staat en zelfs al weet ik dat het er een is die de poll op zijn hand heeft gezet. Pappen, plakken, meerijden in de karavaan. Erop kloppen als het moet.’

‘Erop kloppen, grootvader ?’

‘Ons Heer heeft ook zijn zweep gebezigd. Er zijn momenten geweest dat ik bekoord ben door de duivel en wat heeft er mij gered, Charlie? Heel hard denken aan Christus. Veertig dagen in de woestijn pietje bloot, sprinkhanen en sap van cactussen. Maar toch weerstaan aan de lokroep van de duivel. De paster mag komen met zijn potje olie, mijn pakske is gereed. Pluralisme, mijn god. Nooit geef ik mijn gedacht op, zeker nu niet in het aanschijn van mijn dood.’

‘Grootvader maar...’

‘Ze moeten niet alles door elkaar smijten. Een rooie is een rooie. Een blauwe is een blauwe. En een katholiek is een, wat zegt ge Charlie ?’

‘Een tscheef ?’

‘Spreek dat woord nooit meer uit, Charlie ! Wij, Puisen, zijn geen tscheven maar

soldaten van Christus, kom hier dat ik u mijn kruiske geef.'

'Maar al die andere mensen dan, grootvader...'

'Wij hebben samen betoogd want we kregen niet alles in de schoot gesmeten door op ons gat te zitten. Alleen in de koningskwesitie stonden we tegenover mekaar. Hebben we er goed aan gedaan? Het heeft ons geen stap vooruit geholpen. De Saksen-Coburgs kunnen nog altijd geen treffelijk woord Vlaams als ze ons toespreken op kerstdag. Wat heeft het ons opgeleverd?'

'Een nest dure prinsen en salonprinsesjes.'

'En we blijven dat maar allemaal betalen. Pluralisme, het is een woord van uw tijd, Charlie. Mij gaan ze voor dat gat niet vangen.'

'Het gelijk is nu versplinterd in kleine brokjes.'

'Brokken gelijk, wat komt ge mij hier toch allemaal vertellen, Charlie? Ge hebt gelijk, of ge hebt ongelijk. Iets ten halven, dat is mossel noch vis. Ik ga mijn gedacht nu niet in stukken kappen. Wat voor mij telt, is dat ge eerlijk zijt met uw eigen en met gelijk wie. Zelfrespect en respect voor alle andere levende wezens. Voor uw duiven, uw kat en de hele natuur. De waarheid zit in uw herte, hebben ze mij mijn Temesta al gegeven?'

'Slaap nu, grootvader. Als ge wat nodig hebt, bel hen.'

'Bellen, Charlie? Binnenkort hoor ik de grote bellen van Rome.'

*

De algemeen bestuurder van Embargo zorgde zo te horen voor een ware doorbraak in het Vlaamse perswezen. Samen met de volgende hoofdredacteur zou hij maandelijks een afgevaardigde van onze redactie rond de bestuurderstafel ontvangen. Om de permanente dialoog te bevorderen.

‘Om samen de lijn van de redactie te bespreken.’

Nu stonden we pas helemaal onder toezicht. Dat iemand van de redactie met hem bij de hoofdredacteur meemocht, was puur gezichtsbedrog.

‘Jullie zullen nooit kunnen beweren dat jullie niet wisten wat we verwachtten.’

Gestuurde vrijgevochten journalistiek. Indien zoiets nog niet bestond, dan hadden zij het nu voor ons bedacht. We zouden gauw merken hoe het werkte. Naar buitenuit openheid, binnenin : Big Brother. Ze schermde met goed klinkende termen maar ze konden de schijnopenheid niet aan. Ze waren er lichtjaren van verwijderd. Ze wisten het, we wisten het. Wat volgen zou, was schijnopenheid. Lezers redden. De kool en de geit sparen. Halfslachtig tussen twee tijden voortploeteren. Het blad dat ze gemaakt hadden, was prehistorie. Het blad dat ze voor ogen hielden, was nep. Ze hielden ons in de houdgreep van een illusie.

‘Binnenkort maken jullie kennis met de nieuwe hoofdredacteur.’

‘Van een totaal nieuw pluralistisch blad.’

‘Van Embargo, we behouden onze naam.’

Mits wat gunstige voortekenen had Leonard Notelaar met die zilveren krullenkop van hem best keizer van Rome kunnen zijn. Een keizer op de retour dat wel. Cleopatra had er haar reukorgaan niet voor opgehaald. Maar toch. Alles aan hem straalde klasse uit. Zijn verschijning werd omgeven door fijntjes verstoven wolkjes Yves Saint-Laurent. After shave, lotion, toiletwater : de hele bodyshop voor mannen die verlangen naar meer. Notelaar haatte verwaarlozing van het lichaam. Mensen die hun lijf lieten uitdeinen, waren randdebielen of bewoners van kartonnen dozen achter het Noordstation. Zelf tooide hij zijn pezig lichaam met hemden van de fijnste zijde. Het liefst droeg hij puntschoenen van soepel Italiaans leder die hij kocht hij aan de Piazza Bra in Verona. Nooit verscheen hij op de redactie zonder zijn glimmend lederen portfolio dat hij nonchalant onder de arm balanceerde.

‘In zwart Afrika snijden ze je dat zo voor je uit een buffel.’

Zijn eigen stuk buffel stak vol internationale kranten. Wall Street Journal, Financial Times, Frankfurter Allgemeine, Herald Tribune, Le Monde, Le Figaro. Plus een vracht dure gespecialiseerde bladen waaruit Notelaar de mosterd pulkte voor stukken die hij meteen in Embargo uitgewerkt wou zien. De ene helft van de pers schreef af van de andere. Zo was het en niet anders, zei hij. Je kon van halve waarheden gaandeweg ook hele maken, Voltaire indachtig.

‘Mentez, mentez. Toujours il en restera quelque chose.’

Een informatie die fout in de krant belandde, bleef steken in het archief en begon van daaruit een fout bestaan te leiden. Roddel zou aldus gaandeweg het statuut van waar verhaal verwerven.

‘Si non e vero e ben trovato, als het verhaal maar goed zit.’

Hier en daar stipte hij in zijn leesvoer een titel aan die hem aansprak. Uit een zwart lederen etui diepte hij daartoe zijn pronkstukken : de Meisterstück van Mont Blanc in de vulpenuitvoering én als balpen. Voor de vulpen bewaarde hij de inkt in een ‘Füllfederhalter’ uit de twinties. Er stonden twee skiërs op met de boodschap : ‘Schreiben Sie Ihre Grüsse vom Wintersport mit dem Montblanc.’ Het leek erop alsof hij alle binnenwegen in de poedersneeuw van Chamonix zelf had ontdekt. Geen twijfel, hij had de Aiguille du Midi beklommen lang voor dat een must voor managers

werd. Hij was de Mer des Glaces en de Vallée Blanche helemaal door geschied, toen dat nog echt gevaarlijk was. Helemaal bovenop de berg, dicht bij het licht van de ultieme werkelijkheid, stond Notelaar. Beneden, in het bergdorp, zaten wij, zijn loonslaven. Nog dieper in de dal ijverde de rest van de planeet : het te verwaarlozen gepeupel.

‘Klootjesvolk.’

Het was zijn lievelingsterm om ‘het klein grut’ te benoemen. Om te bewijzen hoe waardeloos het gepeupel was, overdonderde hij ons met zijn voorraad voorbeelden.

‘Benidorm, nepvakantie voor klootjesvolk.’

‘Talbot Simca, blikdozen voor klootjesvolk.’

‘Tom Simpson, Tourdramatiek voor klootjesvolk.’

‘Zeeuwse Mosselen, bacteriën voor klootjesvolk.’

‘Dobbiaco, glad ijs voor klootjesvolk.’

‘Burano, glasbellen voor klootjesvolk.’

‘Sissi in Korfoe, pseudoromantiek voor klootjesvolk.’

‘Alpe Dhuez, boerenkermis voor klompenklootjesvolk.’

Alleen al met zijn schrijffarsenaal, toonde hij dat hij eenieders meerdere was. Behalve zijn Meisterstücks was hij de trotse bezitter van een zeldzame gevlekte Sheaffer, een naamgemerkte Parker, een exclusieve Cartier met dop van ivoor.

‘Van bij Caron in Gent, waar ook Buysse zijn schrijfgerief haalde.’

Hij haatte bescheidenheid. Het was valse trots en gemaakte nederigheid.

‘Wie bescheiden is, heeft daar meestal goede redenen voor.’

In alles wat hij zei, bouwde hij dubbele bodems in. Aan ons om de diepere betekenissen te vatten. Terwijl hij sprak, lag hij al op vinkenslag. Vanuit de ooghoeken spiedend of we hem volgden in zijn woordenspel. Constant testte hij onze parate kennis, vaak zonder dat we het zelf in de gaten hadden. En altijd om zijn definitieve mening te ventileren. Altijd keek hij uit naar ons reactievermogen, als een spurter achteromziend of we nog in zijn wiel zaten.

‘Daniel Ellsberg, wie heeft hij verlinkt ? Zijn land, zijn volk.’

Volgens hem had Ellsberg die geheime Pentagon Papers beter niet doorgegeven aan The New York Times en The Washington Post.

‘Kissinger en Nixon wisten waar ze mee bezig waren, nee toch ? Ze hadden die Vietnamoorlog gewonnen. Wat krijgen we daar nu? Klootjesvolk.’

‘Wanneer schrijf je moest je, wanneer mocht je?’

Na lange schrijfdagen vol hindernissen en rennen tegen de deadline, kon het ons doorgaans geen zak meer schelen. Tussen zijn taalwenken en aanwijzingen door over een krachtiger titel, een betere inleiding, mikte Leonard Notelaar zijn gebruiksaanwijzingen voor ons ‘ellendig hondenbestaan’, zoals hij het journalistenleven omschreef.

‘Alle goede dingen zijn slecht, alle slechte dingen zijn lekker.’

Wij beseften dat we het nooit konden halen van zijn ervaring.

‘Blijven oefenen, Boelie.’

Af en toe noemde hij me Boelie, naar een personage van Cees Nooteboom.

‘Ze moeten hem niet in Holland, Cees omdat liever op zijn berg zit in Spanje.’

Nooteboom verdiende het gelezen te worden. Behalve Willem Elsschot kende niemand anders genade in zijn Republiek der Letteren.

‘Vriendenclubs. Mandarijnen. Geneuzel in de marge.’

De ene woordenstrijd speelde zich af op de grenzen van de vorm, De andere moest vooral de inhoudelijke discussie voeden.

‘Een goed stuk is een stuk dat je als lezer zelf had willen schrijven.’

Knap vermoeiend. Hij haalde al je zekerheden onderuit, deed niks liever dan je eigen woorden tegen je in te zetten, debiteerde kwinkslagen aan de lopende band. Bezoekers keken toe hoe genadeloos het er aan toe ging. De angst sloeg hen om het lijf toen ze zagen hoe Notelaar een pas aangeboden stuk van ons fijntjes bleef vermalen tot snippers voor de prullenmand. Ze kwamen net nog wel hun nieuwste meesterstuk aandragen.

‘Ga die rommel elders slijten.’

Alleen de dapperste medewerkers durfden het aan zich te moeien in discussies. Pater Van Wijnen deed het. Van Wijnen was een vinnig kereltje, gehard door de Societas Jesu. Hij was medewerker van Wereldwijd, correspondent voor Jeune Afrique en tipgever voor La Croix. Van Wijnen kwam altijd aandragen met verhalen over de onderdrukte volkeren van Bolivia, Guatemala en Nicaragua. Hij had het graag over de dageraad van de bevrijding waarbij iconen als Che en Allende nooit veraf waren. Volksoptstanden wisselden er af met orkanen en aardbevingen. Terwijl de Belgen drukte maakten over de nieuwe Volkswagen Golf werd de mensen ginder geen eten gegund. Van Wijnen vond de prijs voor een Ferrari die De Autogids publiceerde ronduit decadent.

‘Daarmee kan je een heel stuk Mauretanië irrigeren.’

Notelaar zag zijn kans schoon.

‘Mauretanië, daar veegt Enzo Ferrari compleet zijn reet aan.’

Van Wijnen wou ook altijd rekeningnummers onderaan zijn verhalen. Er kon gestort worden. Voor een waterput, een Toyota Land Cruiser.

‘Zal ik er ‘s mijn eigen nummer onder zetten? Ik wil best wel ‘s naar de Markiezen.’

Eén keer heeft Van Wijnen het geprobeerd zich te moeien in een geschil tussen Notelaar en de redactie.

‘Van Wijnen, dat elk zich moeit met de zijnen. Ga El Salvador bevrijden met uw wijwaterkanon.’

‘Grof. Nobele journalistiek is anders.’

‘Van uw nobele dialectiek krijg ik sciatick.’

Pater Johannes Bergmans die de filmfestivals van Berlijn, Venetië en Cannes had gevolgd, dweept met Jean-Luc Godard en Louis Bunuel. De lezer diende volgens hem te worden opgevoed tot het smaken van de betere auteursfilm. Niet zo voor Leonard Notelaar.

‘Een goeie film, dat is af en toe een lekker wijf zien pakken.’

Pater Van Gent volgde Vaticaanse zaken. Op een dag wachtte hij op Notelaar met een verhaal over de Osservatore Romano. In afwachting zou hij ons eens vaderlijk troosten.

‘Heb vertrouwen, de tijd van gaan komt ook voor Leonard Notelaar.’

Notelaar haatte hem.

‘Die lakei van Caritas Calotica komt hier achter mijn gat in mijn rapen schijten, terwijl ik verse hopscheuten nuttig met mijn lief.’

Op een dag vroeg pater Van Gent Notelaar of hij onze redactie op Goede Vrijdag om drie uur mocht toespreken. Notelaar zei dat hij op dat moment een rijkelijk besprenkelde receptie schikte te geven voor zijn zestigste verjaardag.

‘Elke vader die zijn zoon aan het kruis laat nagelen voor de stoten van anderen verdient onmiddellijke internering.’

Pater Van Gent zei het jammer te vinden dat de heilige opdracht van Jezus, aan Notelaar voorbijging. De toespraak op Goede Vrijdag was traditie. Embargo was ooit mee opgericht door geestelijken ter verheffing van het volk. Tot de komst van Notelaar werd het medewerkerstand nog druk bevolkt door allerlei geestelijken van ordes die buiten mochten. Na de raafzwarte soutane en de muisgrijze clergyman waren de meeste geestelijken in Vlaanderen overgestapt op de viltgroene jagersjas met chapka van zwart astrakan. Notelaar zei dat Van Gent het voortaan beter elders kon gaan schudden.

‘Zoals pater Damiaan.’

Leonard Notelaar sprak over God alsof hij gisteravond nog met hem de inval op Santo Domingo had besproken in Le Bilboquet, de pub om de hoek waar we na sluitingstijd neerstreken om er de wereld te redden. Je kreeg er hopen pindanoetjes bij de Watneys. Er stond een Wurlitzer van zilver en lila met erin No milk today van Herman Hermits en Crimson and Clover van Tommy James & The Shondells. Op donkere avonden werd er geflirt in het dieprode fluweel en al eens een profijtig pasje gedanst. God was zo te horen een oude borrelmaat van Notelaar. Hij ging hem als het ware wekelijks met een korfje fruit en galetjes opzoeken in het oudmannekenshuis.

‘Jezus Kristus.’

‘De Maagd van Orleans.’

‘Martelaar Luther King.’

‘De zo katholieke Kennedy’s.’

‘De kardinaalsrode Romero.’

‘God laat al zijn maatjes graag afslachten.’

‘Martelaren.’

‘Vrijheidsstrijders.’

‘Rechtenbepleiters.’

‘Klootjevolk.’

Hij was graag brutaal, al ging het hem om het woordenspel. Hij wou dat we op het scherp van de snee bleven. In dat woordenspel relativeerde hij constant zichzelf helemaal. Zichzelf wel, zijn ideeën nooit.

‘Jullie hebben het recht het met mij eens te zijn.’

‘Dit zeg ik op grond van mijn grote ervaring.’

‘De ervaring leert me dat de ervaring me niks leert.’

Het wende, al lag dat voor de buitenwereld moeilijker. Wie hem niet kende, was na een paar krasse uitspraken al totaal van streek.

‘Keelkanker?’

‘Je hebt geluk, interessante kanker.’
‘Veel verwickelingen.’
‘Niet zomaar ‘n kortstondig pancreasgedoe.’
‘Ach, we krijgen het allemaal.’

Niemand van buitenaf slaagde er ooit in met Notelaar één ernstig telefoongesprek te voeren. Nog het minst onze algemene bestuurder.

‘Désirré Mobutu Seseko à l’apparrreil.’
‘Mossieu l’ administrrrratui jénérral !’
‘Je vous fais grrand bonzjoe !’

Hij had altijd alles gelezen, gezien, gehoord. Hij las tal van verschijnselen die ons verbaasden. Extreme bladen, ledenbladen van obscure verenigingen. Hij pakte uit met auteurs van wie we nog nooit gehoord hadden.

‘Esther Vilar, verplichte lectuur.’
‘De lust tot onvrijheid.’
‘Als bange wezel heeft de mens niks liever dan dat alles voor hem beslist wordt.’
‘Dat geeft hem de illusie van zekerheid en duurzaamheid.’

Eerst kwam hij binnenwaaien als een lentebries, straalde hij lichtbundeltjes van kennis op onze desk na de donkere jaren. Hij was een aristocraat van de eruditie, een meester in de verbale veldslag. Met zijn pretoogjes kreeg hij iedereen plat. Hij werd onze schrijfheer. Spelenderwijs bracht hij ons zijn eindeloze liefde voor de taal over. Hij tilde onze schrijfarbeid tot een niveau waarop zwoegen genoeg werd en puur schrijfgenot verwerkte.

‘Leesplezier is het vermoeden van schrijfplezier.’

Notelaar duidde mij aan als vertegenwoordiger van zijn redactie op de maandelijkse bijeenkomsten van de raad van Bestuur. Hij liet me geen keus. Hij wou dat ik met hem totaal nieuwe wegen zou inslaan. Gauw zou me duidelijk worden dewelke. Zijn vader had fout gezeten. Heel het denken van Leonard Notelaar werd er door verkleurd. De kleur zwart. Een keer je dat in de gaten kreeg, zag je dat zijn hele zoektocht er een was naar het postume gelijk van de vader. Zijn familie had zwaar

geleden onder de keuzes van de vaderfiguur. Zijn vader had gedweept met de groot-Germaanse gedachte. Volgens Leonard Notelaar volkomen terecht. Vader had alleen wat pech gehad. De besten zouden het in het Vierde Rijk tenslotte toch halen. Zij zouden het klootjesvolk finaal bezigen, tot meerdere eer en glorie van de beteren die tenslotte De Ideale Staat zouden beheren.

‘Meesters en knechten.’

‘Heersers en slaven.’

‘Herrenvolk, klootjesvolk.’

Wat komen moest, zou komen. Ik moest daaraan meewerken. Ik moest deel worden van dat grote geheel.

Ik, Charlie Puis. Zijn koelie, zijn Boelie.

‘Onze Romain is er beetje bij beetje in meegesleurd,’ zegt mama.

We zitten naast de gloeiende Surdiac in de veranda. Ik mag kolen bijscheppen uit de geblutste koperen ketel. Vooral niks morsen, mama heeft met Emilie net het visgraatparket geboend. De plek ruikt heerlijk naar Teintécire. Gisteren hebben ze het zilverwerk afgewerkt met Silvo, morgen doen ze de kopers met Sidol. De grote lenteschoonmaak. Matrassen worden op de binnenkoer grondig uitgeklopt, dan omgekeerd weer op de bedden gelegd. Er wordt met emmers water gesmeten, geboend, afgestoft, genaaid, hersteld, gebreid, gesproeid, gewassen, geschrobt. Het huis zit vol leven. Mijn broers wrijven de Kapitän onder de Simonis, mijn zus bakt Guiche Lorraine. Grootvader herstelt tafelpoten en behandelt de ijzeren terrastafel met Rumine. Het duivenhuisje van steen geeft hij een nieuw laagje. Het dak bloedrood, het geveltje vanille. Grootvader heeft goud in zijn handen. Hij herstelt de schommels, oliet de roulementen van mijn pedaalkar, dicht gaten in mijn luchtmatras, lapt de Alpino-scoutstent op, herstelt de Jokari en trekt een telelift van het platform naar de rotspartij beneden. Hij leert me hoe ik een fietsband moet herstellen. De binnenband eruit met speciale sleutels die ik achter de buitenband pits en zo geklemd het wiel rond draai. Lekke binnenband oppompen, in een emmer vol water plonzen en zien waar de bubbels zitten. Binnenband rond het gaatje zorgvuldig afwrijven met licht schuurpapier dan lichte druk op de solutie van bij Velos Boulaert, een Rustientje hard ertegen en ik win morgen de Tour de France.

Binnenkort is het Drievuldigheidszondag. Dan komt de hele familie. Tante Zulma, tante H  l  ne, tante Gabrielle, tante Rachel, tante Emma en nonkel Oscar die meer dan honderd is. Ze zijn allemaal familie maar van voor mijn tijd, zegt mama. Ik mag dus vooral geen zakgeld verwachten. Dat zou die mensen ruineren. Zoveel achterneefjes en nichtjes. Ze aaien graag over mijn haar,   la brosse.

‘Gaaf hij pater worden, gelijk onze Leon in Silver Plata ?.

‘Hij heeft van onze Marcel.’

‘De kin vooruit. Een echte Puis.’

‘Dat gebogen rugske. Onze Oscar.’

In de veranda kijken ze samen naar oude familiefilms, alle jaren dezelfde. Doopfeesten, communievieringen, trouwpartijen. De reis naar het Vierwoudstedenmeer. De processie van Palmzondag. Mijn zus zwaait met een palmtak. Mijn broers zijn apostelen van Jezus. Scoutsuniformen. De remonstrans op de Steenbrugge. Grootvader draait reuzefilmrollen af.

‘Familie Puis aan Zee.’

‘Familie Puis in Zwitserland.’

‘Familie Puis in Blankenberge.’

‘Familie Puis op de Mont-Blanc.’

De filmbanden schieten om de tien minuten van de rol. Dan sakkert hij. De anderen lachen en schreeuwen. Als de film weer draait, geven ze allemaal tegelijk commentaar. De mannen drinken Bols uit bruine aarden flessen. De vrouwen nippen Mandarine Napoleon, de rechterpink richting hemel. De oudsten maken klikgeluiden met hun mond, ik wil nooit oud worden. Nonkel Gerard haalt zijn tanden uit de mond en zet ze in een bierglas op de schouw. Elk jaar doet hij dat en elk jaar vlucht tante Leonie daarop naar de keuken, zien we ze niet terug, tot ze door haar zusters weer naar de veranda wordt gesleurd. Nonkel Marcel ‘explikeert heel simpel’ aan wie het horen wil de vele vertakkingen van de stamboom Puis.

‘Van de Deriemaeckers naar de Vandenhouckes , zo langs de Baekelandts naar de Van Coppenolles, via de Van Overtveldts en de Wymeelsen, de Van Ongevalles , de Verbruggens en de Lauwereynsen, de Desmijteres en de Donckerwolckes zo in rechte

lijn naar Puis.’

Alleen tante Louise die het nog horen wil. Nonkel Marcel zit nu al in de jaren veertienhonderd, hij wil doorstoten naar dertienhonderd. Om te zien of de Puizzen mogelijks een beslissende rol gespeeld hebben in de Guldensporenslag.

‘Een baljuw. Een buffetarius van het Kapittel, we zijn van goed volk.’

Hij vertelt tante Louise hoe buffetarius Jacobus Puis in 1520 een reprimande kreeg van het Kapittel van Sint-Hermes.

‘Louise luister, volgens mijn recherches in de Rijksarchieven verkocht Jacobus armreliëkhouders die hij de vrouwen aanpaste.’

‘Et après, Marcel?’

‘Hij bepotelde de jonge deernen.’

‘Tu me racontes des bêtises.’

‘C’est officiel, Louise.’

‘Gelezen in de Kronijken van het Kapittel.’

‘Hoe kan hij onze voorvader zijn, als hij pater was.’

‘Justement, hij piest naast de pot enfin.’

‘Langs die lijn

‘Alles met goeie boter.

‘Er zal niemand ziek zijn zo licht.’

Mama heeft gevraagd dat mijn zus en broers voor muziek zorgen, op de nieuwe pick-up van Grundig. Mijn zus draait platen van Peter Paul & Mary voor de compagnie, zelf houdt ze meer van Paul Anka. Oh sweet Diana. Mijn broers draaien Louis Prima.

I’m just a gigolo

And everywhere I go

Wedabedoebiedoebadie

De anderen moeten er maar van houden, vinden mijn broers.

‘We draaien geen schijtmuziek.’

Emilie heeft een nieuw lief, een vlasboer uit Desselgem. Mama zegt dat hij een wil heeft van ijzer. Elke zondag komt hij Emilie halen op zijn lichtgroene Vespa. Hij heeft twee helmen van Oviator, een voor hem, een voor Emilie. Ik mag een rondje mee.

‘Ik moet toch essence pakken aan de Castrol.’

We rijden de Hotond boven, dan de Kwaremont weer af. In de afdaling wijst hij naar de vitessemeter. Hij draagt lederen handschoenen met gaatjes, zijn handen trillen aan het stuur. Bijna honderd. Als Emilie daarna met hem wegrijdt op de Vespa en naar mij wuift, kriebelt het in mijn onderbuik en in mijn keel. Ik denk dat ik verliefd ben op Emilie maar ik kan haar nog geen toekomst bieden. Ik heb mijn jeugd mee maar nog geen positie. Haar lief heeft haar een salon gekocht en een wasmachine van Constructa. Daar kan ik niet tegenop. Bij de Algemene Spaar & Lijrentekas heb ik tweeduizend frank staan. Ik vind hem sympathiek, voor een jongen uit de West-Vlaanders. Ofschoon grootvader zegt dat ik moet oppassen met West-Vlamingen.

‘Als ik door het Kortrijkse rij, hou ik één hand op mijn portefeuille,’

Voorzichtig schudt mama cokes van Spiers Charbons Belgacine in de Surdiac.

‘Idealisme wat koopt ge ermee, geen kolen.’

Zoals elke avond heeft ze mij ondervraagd, deze keer tot Karel Martel.

‘Wie heeft hij tegengehouden, Charlie?’

‘De Irokezen?’

‘Ge speelt met mijn zere voeten.’

Ze heeft een hielspoor in de rechtervoet, loopt er het land mee af op zoek naar soelaas. Ze wil geen operatie vanwege haar suiker. Overal sturen ze haar wandelen, met haar zere voet.

‘Uw meester gaat morgen zoveel patiëntie niet hebben.’

Meester Kilo. Hij verkoopt patatten van zijn land op de Kwaremont. Hij laat ze leveren door Lucien, de bierafzetter van de Roman, in een bruine Bedford vol Romy Pils, Dubbelen Bruinen en Almudler. Net een Dinky Toy in het groot met houten latten aan de zijwanden. Lucien stottert. Hij vindt Vaaannitsssen een ssssupersssssprinter.

‘Wie hield hij tegen in Poitiers, denk aan onze fluitketel, Charlie.’

‘De moor?’

‘In welk jaar?’

‘In 1732?’

‘Duizend mis.’

Ze zingt het lied voor dat ik moeten leren voor de prijskamp zang.

‘Ge moet vocaliseren, Charlie.’

Ze laat haar stem op en neer glijden, legt de handen op de heupen, wiebelt beurtelings met de linker-en rechterschouder naar voren, zet een stap naar mij toe, draait zich dan weer om zoals die van Volksdansgroep ‘t Haasken doen in hun Tirolerkleren op Rerum Novarum in de wei naast de Kapel van Wittentak. Ze klapt twee keer in de handen, keert zich lachend naar mij om, zakt door de rechter knie.

Haar hielspoor is volledig vergeten, de magie van de zang. Geen twijfel ze is de vrolijkste en de liefste, ze ruikt naar Eau de Cologne 411 . Het flesje staat op de toilettafel in haar kamer. Ze probeert dansspasjes op het glimmend parket van de veranda, grijpt me vast. Als volleerde actrice van Theater Voor Taal en Volk wil ze me leren voordragen.

De krekel sjirpte dag en nacht
zo lang het zomer was
komma diep ademen
wijn buurvrouw mien
bedrijvig op en neer kroop
hier het ritme opdrijven
zie ze lopen door 't gras
ik vrolijk je wat op zei hij
glimlachen altijd glimlachen
kom luister naar mijn lied
en die handen uit uw broek
een fabel van Jean de la Fontaine
hoe ge wilt niet buigen
wie voordraagt die buigt

Ze tekent mijn klasagenda zonder te lezen wat er staat :

‘Charlie is een droomkop, een vliegske en hij vliegt ermee mee’.

‘Ermee mee.’ Het klinkt als een kreet uit het Afrikaans lied dat we zingen als de paters van Kongo komen en de turnzaal vol hutjes staat en olifantentanden van ivoor en de missiepater vertelt hoe ge op een doodgewone dag geroepen wordt door God en de Kongoboot neemt naar Coquilhatstad. Ze geeft mij geld voor de choco en kauft mijn boek gewijde geschiedenis.

‘Ze hebben hem erin gerold onze Germain. Steek alles weg in uw boekentas. Ik ga het u vertellen. Ge zijt nu groot genoeg.’

'Na de geboorte van uw zus in Paimpol zijn we teruggekeerd naar België. Uw nonkel Romain is daarop in het verzet gedoken.'

Ik wist het ongeveer al van mijn broers. We zaten onder de duiventil van grootvader, zagen hoe Emilie de was aan de draad hing tussen de rotsenpartij en de garage.

'Ze loopt weer heet.'

'Haar bok komt zondag.'

'Voor 't groot onderhoud.'

Emilie woonde bij ons in en was al oud, wel zeventien. We gooiden keitjes naar de vers gesteven was. Emilie schrok, zwaaide met de wasklopper. We trokken naar de kamer van mijn broers, de deur op slot. Vanaf ons vijftien mocht de kamerdeur op slot, om ongestoord te studeren. Van dan af studeerden mijn oudere broers dag en nacht.

'Waarom zijn ze niet in Bretagne gebleven?'

'Geen avance de Duitsers zaten tot in Bizerta.'

'Daarbij, ze waren die Bretonse oesters strontbeu.'

'De Duitsers hebben nonkel Romain doodgemarteld.'

'Gevierendeeld, in brandende olie gedompeld.'

'Ze hebben zijn pietje...en zijn tong.'

'Ge zijt mij aan het beliegen.'

Mama smeert vet op mijn boekentas, poetst ze dan op.

'Helemaal uitgeteerd, was hij. In een kamp van de Duitsers. Achttien jaar. Om de hoek woonde zijn schoolkameraad Scherpereel. Vos was zijn codenaam in het verzet.'

Mama krijgt de krop in de keel, het kost haar moeite.

'We wisten niet dat Scherpereel in het verzet zat. Ze waren altijd bijeen die twee. Toen de Duitsers het land bezetten, draaiden ze tracten tegen hun leraar Duits die verkondigde dat Vlaanderen eindelijk zou ontluiken in het Groot-Germaanse Rijk.'

'Was dat slecht nieuws?'

‘Vlaanderen ligt al in België. Dat is meer dan genoeg.’

Ze vertelt me de dingen stukje bij brokje.

‘Heel onze familie is erdoor verscheurd. Witten. Zwarten. Flaminganten en Belgicisten. ‘t Is een grote pot pourri.’

Ze begrijpt maar al te goed dat ik het niet begrijp.

‘Een oorlog vervalst alles en iedereen. Scherpereel wist dat onze Romain ervan droomde fotograaf te worden. Ze hebben samen een clandestiene donkere kamer geïnstalleerd. Wat?’

‘Clandestien?’

‘In den duik. Ze hebben een ontwikkelaar ineengeflanst met recuperatiemateriaal van bij loodgieter Jamart. Scherpereel zorgde voor documenten. Die moest Romain fotograferen. Zo zijn die twee begonnen met heel gevaarlijke dingen. Ze konden op elk moment gefouilleerd worden. Wat, Charlie?’

‘Gefouilleerd?’

‘Kijken of er landkaarten tussen uw billen zitten of codenamen in uw achterste. Vos of iets anders. Altijd hadden Scherpereel en onze Romain wel een of ander gevaarlijk stuk op zak. Dat gaven ze door aan koeriers naar Londen. Onze Romain zei dat de Engelsen ‘t water zouden oversteken om de Belgische democratie te herstellen, wat?’

‘Democratie?’

‘Dat iedereen zijn gedacht mag zeggen. Wie ‘t meest van ‘t zelfde gedacht is, mag zijn gedacht doen.’

Ik moet haar niet teveel meer onderbreken.

‘Toen de Duitsers alle mannelijke Belgen voor verplichte arbeid naar Duitsland stuurden, zijn onze Romain, Scherpereel en hun vrienden van ‘t verzet ondergedoken.’

Ze overleefden met het geld van de overval op de Nationale Bank. Twee weerstanders uit Wallonië pakten in de Peperstraat de malet met de pree voor de stadsbedienden. Scherpereel en onze Romain stonden op de uitkijk. Ze brachten de overvallers weg langs de Steenweg op Doornik. Het geld is verdeeld onder het verzet. Ze zorgden ook voor valse voedingsbonnen en fietsten samen nu en dan naar de radar van de Duitsers in Wortegem. Helemaal langs de hoeve van Baeskens en Demedts rond. Ze telden er de pedaalstoten. Zo berekenden ze de afstand tussen de installaties. Eerst met regenjas, dan zonder, zodat het de Duitsers niet opviel. Aan het gehucht Francquart stonden er wachttorens met kanonnen. Ze speelden met vuur. Alles wat ze wisten over de Duitsers en over gevallen piloten werd naar Engeland gesmokkeld. Ze saboteerden treinsporen. Op 24 april 1944 is er gebeurd, wat moest gebeuren.'

Ze aarzelt. Ze is de droevigste mama van de wereld nu. Ze moet niet verder vertellen, als het haar nog zo'n pijn doet. Ik wil wachten. Liever dat, dan mijn lieve mama zo droevig te zien.

'Anders werden we altijd vooraf getipt door het verzet. Maar nu zat de Gestapo overal tegelijk. Met tien anderen hebben ze Scherpereel en Romain opgesloten. Eerst in de trouwzaal van het stadhuis. Van daar naar Gent, dan Buchenwald, dan Dora, dan Harzungen, dan naar Ellrich.'

Ze schreit. Stop mama. Ik wil het niet meer weten.

'Tenslotte naar Bergen-Belsen. Scherpereel heeft het gehaald. Hij heeft mij achteraf verteld hoe het allemaal gegaan is. Hij is bevrijd op 15 april 1945. Veertien dagen later is hij gerepatrieerd. Veertig kilo woog hij nog. Nonkel Romain was al te ziek om nog terug te keren. Hij is gestorven van de tyfus in Bergen-Belsen, na de bevrijding van het kamp. Op 6 mei '45, de dag van zijn eenentwingste verjaardag.'

Ze pakt mij vast, we zijn samen voor altijd.

'De nacht dat ze hem vasthielden op het stadhuis waakten uw vader en ik in het appartement van tante Louise op de markt. Bij dageraad hebben de Duitsers Romain, Scherpereel en de anderen weggebracht naar Gent. Onze Romain moet het geraden hebben dat we bij tante Louise op de loer lagen. Hij heeft nog naar ons raam

gezwaaid. Dat was het laatste wat we van hem gezien hebben.’

Ze haalt mijn klasagenda weer uit mijn boekentas, leest de opmerking van meester Kilo over mijn dromerijen, zegt niks, stopt de agenda weer in de boekentas en glimlacht. Ze is zachter dan Brio, zachter dan Bonux God wat zie ik ze graag.

‘Wat moeten we ermee dat ze hem een held van het vaderland noemen? Alle jaren leggen de verzetshelden bloemen aan de voeten van de Onbekende Soldaat. Nu en dan sterft er een.’

Scherpereel stierf in zijn auto, een veertiende juli, op de weg van Parijs naar Doornik. Hij zag de camion van de Laiterie du Clipet te laat. Rond het altaar stonden ze met al hun vlaggen. Na de mis speelden ze de Brabançonne. Ik mocht met mama mee naar de dienst.

‘Het leven zit raar ineen, Charlie. Scherpereel overleeft de kampen. Dan zomaar dood in zijn auto.’

*

‘Het wijfje van de bidsprinkhaan peuzelt het mannetje op.’

Notelaar keek zijdelings of ik volgde. Ik schreef voort aan een verhaal over de Hongaar Victor Vasarely die ik was gaan opzoeken in Annet-sur-Marne.

‘Na de paringsdaad. En dat is ook wat er gebeurt, als je toegeeft aan dat gauchistisch gespuis.’

Leonard Notelaar had het niet begrepen op al wat zich progressief noemde. Vasarely was dat al lang niet meer, sedert zijn optical art was doorgedrongen tot in de supermarkt. Notelaar zei dat we veel konden leren van het lot der mannelijke bidsprinkhanen.

‘Eerst worden ook wij opgevrijd door verhalen over broederlijkheid. Trappen we in de val van de solidariteit. Verliezen we onze identiteit. Vreten ze ons op.’

Ik vroeg hem wie hij bedoelde met ze. Ik zag maar ons tweeën. Het zinde hem niet.

‘Klooi jij maar voort aan je linkse oostblokker.’

Om de haverklap haalde hij uit naar al wie opkwam voor meer rechten. Er waren geen rechten. Alleen plichten. Er waren meesters met rechten, knechten met plichten. De meesters mochten geen duimbreed toegeven. Nooit. Aan niemand.

‘Vrouwenrechten? Denk aan de bidsprinkhanen, Charlie.’

Elke onderwijsvernieuwing luidde de ondergang in van het avondland.

‘Nivellering naar omlaag. Voor het klootjesvolk.’

Er zat één lijn in zijn opstelling. Vroeger was alles beter. Op een dag vroeg hij me om de lezersbrieven voortaan te ‘zuiveren van het klootjesvolk’.

‘Alle brieven tegen het vernieuwd secundair onderwijs erin.’

Een leraar pleitte voor.

‘Gooi die linkse leraar zijn geëmmer eruit, Charlie. Linkse leraar, pleonasme.’

We hadden een schitterende cartoonist. Op een dag tekende hij een prent die Notelaar niet zinde. De verfijnde schrijfheer schreeuwde zich schor, liet Embargo over zijn desk glijden.

‘Die Zak moet eruit. Meteen.’

We beraamden verzet. Het was niet meer nodig want hij kondigde aan dat hij elders een nieuw blad ging maken. Een jaar later gooide hij Wodan op de markt. Zes maanden duurde het avontuur. Na het faillissement, hoorden we nooit nog wat van hem. Volgens de geruchten kwam hij aan zijn eind in Costa Rica. Land tussen twee oceanen. Land van meesters en knechten.

Roger Vanderweyden liet zijn bretels tegen zijn overhemd kletsen. Foute kleurencombinatie zoals steeds. Ultramarijn op turkoois. Oker op karmijn. Pistache op Pruisisch blauw. Geel van Napels op vermiljoen. Psychedelic per vergissing. Sergeant Pepper die het niet meer weten zou. Paul McCartney in zijn vierenzestigste levensjaar, getergd door flarden herinneringen aan de Maharashi. Vanderweyden dompelde je met zijn outfit in de wufte sfeer van Caraïbische bodega's vol betaalbrunettes. Ik zag hem al de calypso verknallen in onzekere pasjes onder plasticpalmen met weelderige danseressen in pareo. Meisjes van onduidelijke herkomst, zonnebloemen in het haar en waar al niet. Private dancers die onder maskers van mascara oogden als afgedankte schikgodinnen. Hij had bretels met zonnebloemen, vreemde vlinders, uitheems gevogelte. In de zomer droeg hij er met seizoenvruchten, een filiaal van Joke's Fruitkorf.

Vandaag ging hij voor Snoopy. Van onder zijn

maskegt eemezi ib Ezhsktel FT -

‘God, het geld en het gat. Dat is waarover de mensen willen lezen.’

We kregen er een snelcursus omtrent die Drie G’s bovenop.

‘Het rollebollen in suites, bij wie ze kindjes maken. God en het mysterie. Buitenaards leven. Gasten die ze zien vliegen. Vliegende schotels. Nostradamus. Close encounters of the third kind. Paranormale verschijnselen. Uri Geller die soeplepels plooit vanop afstand. Bernadette Soubirous. Mi-ra-ku-leu-ze genezingen. Geheime geschriften in het Vaticaan over ‘t Laatste Oordeel, de vier ridders van de Apocalyps. Het fortuin van Howard Hughes, John Rockefeller, Stavros Niarchos, Aristoteles Onassis.’

Hij wou foto’s van ex voto’s, het hele gedoe rond Scherpenheuvel, het paterke van Hasselt, Leonie van Onkerzele, de Witte Dame van Fausto Coppi. De raadsels der wereld. De onmacht van de wetenschap, de alternatieve boetiek. Hij wou dat we op redactievergaderingen de nieuwste technieken, behandelingen, fitnessprogramma’s uitvoerig zouden bespreken.

‘Homeopathie. Helpt het tegen kanker?’

‘Osteopathie. Een ferme draai en de pijn is weg.’

‘Krakers, de magiërs van uw lichaam’.

‘Marabouts kijken dwars door je ziel.’

‘Aromatherapie : het nieuwe nirvana.’

‘Gun jezelf een stevige beurt.’

‘Het genot van Turkse baden.’

‘Calanatics, revolutie in uw lichaam.’

‘Gymtonic, dansen en sport tegelijk.’

‘Als de dokter niet luistert en de liefde verslapt.’

Hij heeft het maar hij gaat er tegen vechten. Ik moet me geen zorgen maken. Waar is het voor nodig? Ze zijn er vroeg genoeg bij. Er zijn therapieën tegenwoordig. Heel doeltreffend. Weet ik dat heel wat kankers genezen? De meeste. Daar spreken de mensen dan nooit over. Genezingen zijn oninteressant. Veel heeft te maken met wilskracht. Vooral met mentaliteit. Hem zullen ze niet klein krijgen. Nog niet. Hij heeft drie kinderen. Ik heb het aan het rechte om eind altijd vrijgezel te willen blijven.

Nu zit hij daar ziek, met zijn verantwoordelijkheid voor vier mensen, zijn vrouw, zijn kinderen. Anders was hij alleen geweest. Had hij nu geen probleem.

‘Gij zijt aan niets of niemand gebonden, Charlie. Dat is wijs.’

Hij zit er mee voor de kinderen.

‘Als ik genees zullen ze het nooit weten.’

We wandelen veel. We praten. Dingen die hij voor de rest aan niemand kwijt wil. Wat mij te doen staat als hij het niet haalt. Hij idealiseert mijn bestaan, kijkt op naar mijn ivoren toren. Hij onderschat mijn rusteloosheid als eenzame jager. Hij wil met mij naar Australië. Weg van de kernraketten. Karel Van Miert heeft gelijk. Europa wordt het nucleair theater van de volgende oorlog. Inpakken en wegwezen. Ze gaan hun raketten hier toch zetten. We mogen nog met een miljoen op die Brusselse boulevards staan schreeuwen. Het helpt allemaal niks. Hij wil alles verkopen. Hij wil een zeilboot. Toeristen rondvaren op de Canarische eilanden. Hij wil naar Afrika. Hij wil zich nuttig maken. Hij wil leed lenigen. Ander leed.

‘Ze kunnen mijn kloten kussen met hun vijf fases naar de dood. Ik ga niet dood, Charlie. Dat ze daar maar niet op rekenen. Als ze denken dat het afgelopen is met mij, zitten ze er compleet naast.’

Zeven maanden later is hij onherkenbaar, is zijn stem nauwelijks nog hoorbaar.

‘Schenk me nog een choco in, Charlie. Gelijk vroeger.’

Ik geef hem een kwart glas, met een pijpje. Hij slikt niet meer door. Alles is geregeld, zegt hij. Hij toont naar de lade van de nachtkast. Laatste wilbeschikkingen. Lezen. Hij wil geen gedoe, geen melo, geen zachtgevooisde muziek. Geen Pachelbel, geen Ave Maria, geen Ne me quitte pas. Asverbranding, geen gepreek. Ik heb gelijk gehad om geen zekerheden te zoeken in het leven, zegt hij. Het laat hem niet los. Zekerheden, er zijn er geen. Zo doorgaan, Charlie. Ik moet mij niet binden. Nooit. Aan niets of niemand. Hij heeft haar graag gezien. En zij hem. Maar nu laat hij haar in de steek, met hun drie kinderen. Hij moet wel. Er komt dan toch geen alternatieve redding. Er is alleen pijn en angst. De onomkeerbaar hoge dosis morfine brengt hem in de war.

‘Charlie is ons vader nu dood, de kloot ? Waar blijft hij ?’

Jij moet doorgaan, Charlie zegt hij. Altijd. Je nooit binden. Er is niets of niemand.
Mijn broer, mijn zielevriend, mijn fotograaf. Zijn laatste donkere kamer. Zijn laatste
flash. Niet doen zeg ik hem. Niet doodgaan godverdomme. Niet doodgaan.

Vanderweyden wou in Embargo voortaan beautybladzijden vol jonge lijven.

‘Mascara, de ogen als veluxen van de ziel.’

‘Lipstick.’

Hij zei : moascoraa. Hij zei : li-jep-sti-jek.

Hij wou wintermode in de zomer, zomermode in de winter. De cat walk van Milaan
en Parijs. Hij zei kot wolk. Hij wou sexy lingerie.

‘Tangats, rekkers door de bilspleet.’

Hij wou toiletwaters, parfums.

‘Italiaanse flacons voor op de vrouwen hun mus.’

Zijn redactioneel systeem was simpel.

‘Cultuur en literatuureluur eruit.’

In de eerste maanden na zijn komst overstelpde hij ons met knipsels uit de
buitenlandse sensatiepers. Tabloïds. Boekskes. Blaadjes. Gossip. De hele
roddelmolen. Eindeloos voortdraaiend op de reuzenwieken van het niets.

The Daily Mail.

‘Elton John zijn duizend glamourbrillen.’

Elton Dzon zei hij. Glaamoer.

Daily Express

‘Britt Ekland weg van Rod Stewart.’

Stjoewaard zei hij. Briet Eikland.

Ici-Paris.

‘Mireille Mathieu en Johnny Stark. Doen ze het?’

Dzonnie Stork zei hij. Hij knipte overal stukken uit bladen. Soms minuscule hoekjes.

‘Puis, pis mij hierover een dubbele bladzijde. De mensen willen magie.’

Mazie, zei hij.

‘Prins Karel Graaf van Vlaanderen : gevangene van Nederlandse secretaresse.’

Roddel. Gekwebbel. Gedoe. Gewriemel. Oude verhalen. Nieuwe verhalen. Nepverhalen. Aan zekerheid grenzende onwaarschijnlijkheid. Aan onzekerheid grenzende waarschijnlijkheid. Bijna nieuws. Net geen scoops. Ei zo na primeurs. ‘Ol’ blue eyes Sinatra piest alweer naast de pot.’ Twee bladzijden. Zijn banden met de maffia. ‘Priscilla Presley is malheureus in de liefde.’ Een halve bladzijde op de laatste. ‘FBI- boss Edgar Hoover huppelt rond in vrouwenkleren.’ Ef Bie Aai boss Edgaar Hoever. ‘Edith Piaf en Marcel Cerdan.’ ‘De merel en het monster.’ ‘Lisa Minelli zit aan de Champagne.’ Laaiza Minellie. Sampanje. Met als kaderstuk een overzicht van al haar gewezen minnaars. ‘Edith Piaf en Théo Zarapo.’ ‘De oude nachtegaal en haar jonge poenpakker.’ Haar jonge poeper, versprak hij zich. Of toch niet. ‘Barbra Streisand. Ze zal nooit meer zingen.’ Maar beter ook, zei hij. ‘Johnny Hallyday rollebolt met stripteaseuse.’ Richard Burton en Liz Taylor. ‘Het duivelskoppel. Kleed dat aan. Kleed dat uit.’ De roverdeling van het verhaal gaf hij ons ook mee. Burton als onstilbare bok met tomeloze seksuele appetijt. Taylor als ongetemde feeks. ‘De bits van Beverly Giels.’ Hij moest zich inhouden, zei hij. Of hij schreef het allemaal zelf. Want we kenden er niks van.

‘A-ma-teurst !’

Onze hoofdredacteur Vanderweyden vond dat we al veel te lang niks meer hadden gebracht over prinses Margret.

‘Ze vogelt met heel Londen. Nu ook nog met dat snotneusje Roddy Lellewyn. Allez vooruit, schrijf mij daar vier verhalen over.’

Roddy peigert prinses af. Roddy, gigolo van Nothing Hill. Roddy zet Margret horens. Roddy is Margret beu. Het was niet moeilijk, alles stak toch in de archiefmappen? Haar voorkeur voor gin and tonic. Haar twee pakskes Kent per dag. We hoefden ze maar aan mekaar te naaien. Oude verhalen door de keukenrobot. Nieuw verhaal. Doet Margret het met Mick op Mustique?

‘Allez vooruit, vijf verhalen.’

Mick & Margret : een schouder om op te huilen. Mick & Margret: een zomerpaleis om in te schuilen. Wordt Mick sir Mick ? De duivel en de ouwe doos. Mick: geen satisfactie bij Margret. En Monaco? Grace in de Zonnetempel. Ira von Fürstenberg, een hete prinses voor Rainier. Caroline kan Guillermo Villas niet vergeten. Albert van Monaco, dartele beach boy aan de leiband van Isabella Rossellini. En vooral niet vergeten jongens: het Belgische koningshuis.

‘WANT-ON-ZE–LEZER-HOUDT-VAN-HET-KO-NINGS-HUIS.’

‘Paola is Alberts motorgeweld moe.’

‘Prinsjes leren Nederlands bij paters van Loppem.’

‘Hofmaarschalk ontfermt zich over Filip.’

‘Laurent een geval apart.’

‘Boudewijn & Philip : vader-zoonrelatie.’

‘Fabiola : verliefd op Bach’.

Drama wou hij. Veel leed. Màr : gebracht als amusement.

‘Steve McQueen bestraald tijdens opnames.’

‘De lijdensweg van Steve.’

‘Een bullit door zijn lichaam.’

Boellit, zei hij. Oude onopgeloste raadsels wou hij.

‘Marilyn vermoord door de Kennedy’s?’

En Emo.

‘Kardinaal Suenens tweede papa voor Boudewijn.’

‘Boudewijn kan mama niet vergeten.’

Herrie wou hij in zijn blad. Spanningen alom.

‘Koningin Fabiola zet prinses Lilian buiten in Laken.’

‘Is er meer tussen Boudewijn en Lilian?’

‘Paola en Albert : aparte vertrekken?’

We moesten jetsetverhalen brengen. Don Jaime de Mora y Aragon. De zot van Marbella. Morbella, zei hij. En die roze balletten in Brussel? Nog niets van gebracht? En al die ontvoeringen? Vandenboeynants, Fred Heineken, Baron Empain, Baron Bracht. Niks mee gedaan?

‘Amateurst!’

Het liefst van al zag Vanderweyden ‘een goeie mix’ van dat alles.

‘Lee Harvey Oswald was niet alleen.’

‘Wie troost Paola op het Belvédère?’

‘Telly Savalas : kale mannen betere minnaars.’

‘Xaviera Hollander kan het weten.’

‘Onassis : vrijen op vaste dagen met Jacky.’

‘Prins Alexander aan de grond in Brazilië.’

‘Dolce Paola, de liefde van Salvatore Adamo.’

‘Dallas : JR zuipt zich te pletter.’

‘Eddy Merckx : een miljard velo’s voor China.’
‘Boudewijn wil naar het klooster.’
‘Fabiola wil naar de hemel.’
‘Albert wil naar de Caraïben.’
‘Paola wil naar Capri.’
‘Filip wil naar Cape Kennedy.’
‘Laurent wil naar de dolfijnen.’
‘Astrid wil niet.’

Moord en passie wou hij. Het werk van de duivel op aarde.

‘Sidmarbaas kogelt minnares neer in Fort Raepschot.’
‘Hoe zou het zijn met Guy Jaspers ?’
‘De waarheid volgens Luc De Craemer.’
‘Ghislaine Clyncke opent café om te overleven.’
‘Hoe zou het zijn met Sylvain Tack?’
‘Tijl van Limburg : Pikken met stijl.’
‘Ronnie Biggs bankroet in Copacabana.’
‘Albert Spaggiari grootste dief allertijden.’

Kenden we Spaggiari niet ?

‘Amateurst!’

De nieuwe koers van hoofdredacteur Vanderweyden ontketende hevige regens boze brieven. Hele stoeten abonnees haakten af. Bij de post stak gebruikt toiletpapier onder de envelop. De lezers van Embargo schakelden massaal over op andere bladen. Belden ons woedend op. Dit was hun blad niet meer. De oplage stortte ineen. Betere adverteerders bleven weg. Megabudgetten werden geschrapt. Er kwamen bizarre zoekertjes voor in de plaats. Tante Tina en haar tieten : kom er volop van genieten. Diana’s Exclusieve WOB-Club : wippen, ontbijten en buiten. Oplagecijfers werden niet meer vrijgegeven. Vanderweyden vond plots dat we met onze verhalen dichterbij huis moesten blijven. In Aalst was een huilende Madonna gesignaleerd. Nog niets van gehoord ? Amateurs !

‘Charlie, daarop af.’

Met een vies plastic lepeltje smeed de man van Aalst scheuten Nescafé in vergeelde koppen. Hij pompte water op, vulde de fluitketel op de Butagasbrander en wachtte tot het pruttelde. Zijn haar zat behoorlijk vet in een paardestaart. Rick Parfitt, Status Quo. De staart werd samengehouden door een speld met erop het gezicht van een Cogetama-Indiaan. Op zijn rechterarm : I love Rock ‘n Roll. Gary Glitter.

‘Ja goe were godverdomme mijn winkel trekt.’

Overdag sliep zijn vrouw, maar ‘s nachts zat ze voor de schouw haar paternoster te lezen in het donker. Dan verscheen voor haar de Heilige Maagd Maria.

‘Volgens mijn wijf houdt Maria niet van rockers. Ik verdien nochtans eerlijk mijn boterham op travaux, zodus daaraan kan het niet liggen. Ik ben wel nen heten bok, misschien is het daarmee.’

Goed dat hij nu vriesvakantie had. Zo kon hij de toestromende gelovigen opvangen. Ze moesten wel met hun poten van zijn hond afblijven, want die zou hun ballen eraf bijten. Lucifer, een Mechelse schaper kermde compleet ingemuild achter tralies op het koertje. Maria had zijn vrouw verteld dat Jezus alle miserie van de wereld op zijn eigen gepakt had, maar dat het geen avance was geweest.

‘Uw eigen gast aan het kruis voor de kloten van de paus ge zoudt voor minder bleiten.’

Hij durfde Suzy Quatro niet meer draaien.

‘Ziet dat ze in die muur iets hangt te fezelen en ik sta met Quattro op max en ik hoor het niet.’

Hij was vader van zeven van wie vier geplaatst waarom moesten we niet vragen of we vlogen sebiet buiten. De man zei dat hij een cassette met kerstliedjes zou proberen om de Maagd in stemming te brengen we moesten dan wel ons muil houden. De herderkes lagen bij nachte. Suzanina. Oh dennenboom oh dennenboom wat zijn uw ballekens toch zo schoon. Er gebeurde niks. Er belde een televisieploeg aan. De

schaarse meubelstukken werden aan één kant van de plek gesleurd. Plaats voor de camera. Het licht. Het geluid. De man van Aalst duwde de hele televisieploeg weer buiten. De televisiejournalist vroeg in gebroken Nederlands of hij wel wist met wie hij te maken had. Hij werkte voor het journaal. Helemaal van in Luik kwamen ze, hun tijd was beperkt, ze moesten alles nog verknippen en monteren. De zender zou betalen voor het ongemak, voor wanneer was de volgende verschijning gepland? De man van Aalst wees naar de vochtvlekken op de muur.

‘Hier zie. Hier. En daar. En hier ook. Dat is allemaal nat van haar tranen. Filmeert gij dat maar. Waarom zou mijn wijf daarvoor liegen?’

De televisieman zei dat het evengoed van het opstijgend grondvocht kon zijn.

‘Godverdomse walenkloot! Gaat ge hier komen lachen met de properteit van mijn huis? Het zijn wij die de Walen recht houden, weet ge het? Mijn wijf ze kan niet liegen.’

We drongen aan om zijn vrouw te zien. De man zei dat ze overdag niet wakker te krijgen was.

‘Ze neemt Valium, Ceresta, Lexotan en Temesta tegen haar zenuwen. Sedert dat Maria hier op onze schouw komt zitten is ze doodsbang voor malheuren. Maria spreekt haar van een nieuwe catastrofe gelijk de beving van Agadir en de dijken van Holland. Maria zegt ook tegen mijn wijf dat ze stillekesaan al genoeg verschenen is overal. In Oostakker en Scherpenheuvel, in Boraing en Bonsecours. Schoon verdeeld in de Vlaanders en de Walen. Nu is ze het echt beu. Ze wil zij terug naar haar jonge tijd toen dat ze nog verliefd was op Jozef en toen ze slaping zochten in Bethlehem, het was haar schoonste voyage. Kent gij iemand die armen en benen maakt van plastic. Zodat de mensen dat hier dan kunnen kopen om haar te bedanken? Met reclame op voor mijn baas. Bastiaens & Zoon. Alle wegenwerken.’

Tegen de zomer wou hij Affligemsem schenken met pannenkoeken. Hij wou ook geneeskrachtig pompwater verkopen.

‘Ik heb een pendelaar laten komen. Hij zegt dat er een bron onder de koer zit. In Lourdes zijn ze ook klein begonnen.’

De fotograaf had behalve die natte muur maar weinig beeldmateriaal. We zouden het redden met archieffoto's. Lourdes. Fatima. Volkstoelopen in Brazilië, op de Filippijnen. Vanderweyden wou vier verhalen. Een muur vol tranen. Maagd is verschijningen zelf beu. Maria hield oprecht van Jozef. Hij wou een bijkomend verhaal over de voorspellingen van Nostradamus.

‘Rampen en plagen. Dat werkt altijd, de mensen zijn onzeker. Het klimaat verandert dat het niet normaal is. Een ideaal moment voor verschijningen.’

Dit moesten we dan wel afwisselen met goed nieuws. Muziek. Gezang. Vrolijkheid. Deuntjes. In Dendermonde woonde een coiffeur die een hele liedjesfabriek uit zijn orgelke toverde. Kappersnaam Albert Casaer, artiestennaam Al Casar. Als het ware de Vlaamse Johnny Hoes. Dzonny Goes, zei Vanderweyden. Waar wachtte ik nog op ?

Al Casar werkte zijn laatste klanten hun kop af. Hij zeepte ze in met diverse kleurspoelingen. Zelf had hij een purperen piekhoofd vol roze mèchekes. In de achterplaats van zijn kapsalon stond een orgeltje. Aan de muur posters van Engelbert Humperdinck, Tom Jones, Mike Brant en Ivan Rebrof. Overal lagen singles van onbekende zangeressen en zangers die hij had gelanceerd zogezegd. Bovenaan in elke kamerhoek hingen reuzeboxen van Telefunken. Ze spuiden ‘Concerto voor jou Natscha’ van Johan Stollz.

Hij schonk ons kirr in met Loirewijn en Crème de Cassis de Dijon, ging dan aan zijn orgeltje zitten. Gegrepen als hij was door een creatief moment. Hij wou ons Summer Memories laten horen. Dat was zijn nieuwste creatie voor Tony Savonalola, het nieuwe zangwonder uit Overboelare. Hij had het de ochtend zelf gecomponeerd. Tussen brushing en mise-en-plis.

Hij toetste wat klanken in. Onmiskkenbaar plagiaat van Wintermemories van Yvan Guilini. Al Casar beoogde niks minder dan de volmaakte harmonie tussen melodie en woord, zei hij. Zon in je ogen. Zomer in mijn hart. Zon zee het mulle zand. Jij en ik hand in hand. Goed gevoel. Dat was de sleutel tot zijn succes. ‘Zal ik jullie wat voorzingen ?’

'Hoe hoeoeoe

Hoe zeg ik dat ik van je hou

Hoe hoeoeoe..
Hoe zeg ik wat ik voel voor jou
Geef mij een doel om te leven
ti amo ti amo
piu forte piu forte.'

Het afgewerkt product gaf hij aan de beginnende zanger. Die betaalde dan zelf de opnamestudio. En het persen van het plaatje. En de promotie. En de distributie. Vaak met het geld van mama die haar oogappel beter vond dan Roy Orbison. Van nul tot duizend platen nam hij niks. Boven het miljoen werd alles herbekeken. Een miljoen platen had hij nog nooit gehad. Maar wat niet was, kon altijd nog komen.

'Djiezus! Lieve mensen allemaal! Dit is Vlaanderen. Djiezus.'

Hadden we al werk gehoord van Dana Vlinder ?

'Een zingend engelke. Die trillende lippen. Dat wipneusje. Een uit-zon-der-lijk-e voice. Radio 2 Hasselt is geïnteresseerd.'

De fotograaf zette de Vlaamse Johnny Hoes eerst achter zijn kaptafel, dan achter zijn orgeltje. Al Casar lachte de tanden bloot, een dozijn singles in de schoot. Dikke human intrest, zei Vanderweyden. Dubbele pagina midden. De muziekdoos van Al Casar. De goudmijn van Dendermonde. Golfdinger Al Casar ontdekt Vlinder met trillip. Tussen salon en chanson.

Doch er was nood aan meer sport in het blad, vond Vanderweyden nu. Wist ik wel dat Paul Van Himst en Eddy Merckx boezemvrienden waren geworden ? Wist ik dat niet ? Amateur. Erop af, Charlie.

Paul Van Himst als koffiebaron
Met Merckx en Van Himst naar de Tour
Roger De Vlaeminck : een zolder vol bekers
Lucien Van Impe droomt nog van Alpe Dhuez
Jacky Ickx : mijn dochter Vanina en ik
Jean-Marie Pfaff : Carmen is mijn doel
Raymond Goethals : savon de Marseille
Michel Pollentier : Die peer bezig ik nog altijd

Vanderweyden stuurde me naar Louis Leroy, de erfgenaam van Lodewijk XIV. De Franse monarch woonde zeven hoog achter de dijk van Oostende met zijn oude moeder. Hij toonde me dozen vol verhalen uit De Post, Ons Land en Panorama die zijn gelijk moesten bewijzen. In afwachting kwam hij aan de kost als garçon, in de Versailles.

De maanden daarop zag ik alle kindsterren, wonderkinderen, sportsterren, gevallen goden, gewezen idolen van Vlaanderen. Geen geflipte charmezanger, geen zot gedopeerde coureur, geen halve gare goeroe, geen v

Rilke in Trieste. Hemingway in Stresa. Agatha Christie in Istanbul. Hotel Pera Palace. Jean Cocteau in Villefranche-sur-Mer. Hotel Welcome. Lawrence of Arabia in de Golf van Aqaba. Stendhal in Rusland. Céline in New York. Bernanos in Brazilië. Baudelaire in Mauritius. Honoré de Balzac in de Oekraïne bij zijn prinses Eva Hanska. Scott Fitzgerald met zijn Zelda in de Golf Juan. Bertus Aafjes op zijn voettocht naar Rome. Kuifje op de maan.

‘Als niemand het wil doen, trek ik zelf naar Borneo. Amateurs !’

Hij kreeg er de kans niet toe. De directie liet ons weten dat er met Vanderweyden een regeling was getroffen. We zouden hem niet meer terugzien. In afwachting werden we geacht Embargo naar best vermogen op de markt te houden. Er werd gerekend op ons vakmanschap. Ze hadden er het volste vertrouwen in dat we het zouden redden. We waren toch geen amateurs ?

Onze nieuwe hoofdredacteur Lou De Cauwer gaf zichzelf één jaar om Embargo op te krikken.

‘De redactionele mix moet beter.’

Redactionele mix. Hutsepot. Van alles en nog wat. Brede publiekstrekker.

‘Niemand afstoten.’

‘Populair dat wel.’

‘Doch nooit vulgair.’

Dansen op de slappe koord tussen informatie en entertainment. Een fijn blad. Een onmisbare huisvriend.

‘Geen dure woorden voor de elite.’

‘Ons marktsegment loopt van hier tot ginder.’

Op het wit glimmend bord achter zijn desk, krabbelde hij met afwasbaar vilt een gigantische cirkel : de Vlaamse pers. Al onze concurrenten als punten van dezelfde taart. Gretig kruiste hij brutaal alle happen concurrentie door.

‘Nà ! En nà ! En nà !’ ‘En weg gij’ ‘Eruit ! Van de markt !’

Nu waren wij misschien nog het kleinste hapje. Geplet tussen onze concurrenten. De moeite niet om je tanden in te zetten als taartpunt. Hooguit een hoop kruimels. Maar hola ons doel was groots. We zouden de nieuwe marktleider worden. Er waren gunstige tekenen, zei hij.

‘De concurrentie wordt vadsig.’

‘Ze laat zich wiegen door haar machtspositie.’

‘Wie stagneert, gaat achteruit.’

‘We gaan toeslaan.’

Al te lang was er door zijn voorgangers geknoeid met Embargo. Hij had het allemaal zien gebeuren. Hij was toch dé media-watcher van Vlaanderen? Waarom hadden ze hem anders gevraagd ?

‘Het perswezen is mijn passie, ik heb er drie vrouwen voor laten staan.’

Hij kon best niksen in de zon doch zolang hij de kick voelde, bleef hij doorgaan. Hij hield van quasi onmogelijke opdrachten.

‘Want ergens staan we nergens.’

Wanhopen was totaal not done.

‘Wie wanhoopt, mag mijn voittuur gaan opblinken.’

Een donkerblauwe Lotus Elise. Hij kwam er tot voor de glazen schuifdeur mee geschoven als flitsende wonderboy.

‘Als het moet, smijt ik iedereen buiten.’

Voor de rest had hij goed nieuws.

‘De achteruitgang van de oplage voor het jongste kwartaal is maar de helft van de verwachte halvering.’

De papieropslag was minder hoog dan gevreesd.

‘We kopen stocks op in Finland.’

‘Met lichtere grammage.’

‘Geen lezer die het merkt.’

Embargo zou aantrekkelijker worden.

‘Meer bladzijden, overal kleur, betere druk.’

‘Theater, ballet, klassieke muziek, cultuur, Panamarenko.’

‘Breedbeeld denken, interdisciplinair schrijven.’

‘Leonard Nolens voor Valentijn.’

‘Feuilletons. Donna Tart. Dan Brown.’

‘Sport. Een motorkampioen in een karreke.’

‘Politiek. De babes van de Wetstraat.’

‘Gastronomie. Het Hof van Cleve. De Karmeliet.’

De sterren zou hij zelf wel geven.

Lou De Cauwer zei ons dat zijn grote ervaring hem ertoe bracht zijn kennis over te dragen aan nieuwe generaties journalisten.

‘Ik ben een gepassioneerd bladenmaker.’

‘Ik ben er zo in gerold als hoofdredacteur.’

‘Ik ben uitgever geworden omdat ik alles zelf wou controleren.’

‘Ik als uitgeefdirecteur.’

‘Ik als hoofdaandeelhouder.’

‘Ik heb.’

‘Ik wil.’

‘Ik zal.’

‘Ik.’

‘Ik.’

‘Ik.’

Maar eigenlijk, zei hij, was hij schatplichtig aan Godfried Bomans.

‘Hij heeft me de drive gegeven. Met zijn Kopstukken. Wou ik ook kunnen.’

‘Selfmade ben ik. All by myself.’

‘Wat ik zelf doe, doe ik beter.’

‘De grammage van het papier?’

‘Ik voel dat.’

‘De inkt?’

‘Ik ruik ze.’

‘Het formaat?’

‘Zit in mijn brein.’

‘De bladindeling?’

‘Een spel.’

‘Deadlines?’

‘Ik ken ze allemaal uit het hoofd.’

Hij had al meer dan driehonderd journalisten aangeworven.

‘En ze allemaal weer buitengekegeld. Sans pardon.’

Hij was uniek. Hij had de marketing van alle bladen bedacht. Hij. Hij. Hij.

‘Sparbonnekes.’

‘Geschenkabonnementen.’

‘Ik ben de uitvinder ervan.’

Van hele persconcerns had hij het personeelsbeleid bepaald. Hij. Hij. Hij.

‘Ze noemen me de specialist van de zware fout.’

‘Ik pak ze waar ze het nooit verwachten.’

‘Ik bestudeer hun onkostennota’s.’

‘Ik onderschep hun e-mails.’

‘Ik.’

‘Ik.’

‘Ik.’

Hij beheerste systemen om mensen tot robots te kneden.

‘Ideologie is prehistorie. Journalistiek correcte motteballen.’

Journalisten dienden voortaan uitsluitend te werken voor de winst van de aandeelhouders en voor het marktaandeel van het medium. Punt gedaan en niet gezeverd. Doch nu daagde alweer een nieuw spook op.

‘Me-di-a-con-cen-tra-tie.’

Waren we stom of stekeblind, of wat ?

‘Uitgevers kopen zich overal in bij audiovisuele media.’

‘Televisiezenders en bladen zijn lief voor elkaar.’

‘Sterren van het scherm houden hun exclusiviteit voor allemaal bladen van hetzelfde grote mediaconcern.’

‘Raden van bestuur overlappen elkaar.’

‘Ons kent ons.’

Crossownership, kenden we tenminste dat woord ?

‘Cross-ow-ner-ship.’

‘Murdoch? Berlusconi?’

Met hun mediaconcerns waren zij de nieuwe keizers. En overal kregen ze navolging. Weldra zouden alleen nog een paar grote mediareuzen overeind blijven. Drie, vier families bepaalden onze nieuwe wereld.

‘Halve waarheden worden opgeklopt.’

‘Harde feiten worden verdoezeld.’

‘Perception wordt reality.’

‘Het moet niet langer kloppen.’

‘Het moet alleen nog maar juist lijken.’

‘Door de uitvergroting die er bewust wordt aan gegeven.’

‘De pers als waakhond van de democratie bestaat niet langer.’

De lezers en kijkers verwachtten dat niet eens meer. De scheiding tussen redactie en commercie was weg. We werkten allemaal voor hetzelfde. De lezersmarkt, de advertentiemarkt. In afwachting dienden we ons als journalisten van Embargo geen zorgen te maken. Hij zou ons allemaal optillen boven ons eigen talent. We zouden verstomd staan van hetgeen we zoal konden. In de weken daarop volgde het ene conclaaf na het andere.

‘Violen stemmen.’

‘Ploeggeest kweken.’

‘De neuzen in dezelfde richting.’

‘Rancunes opbergen.’

We zaten weekends lang opgesloten en afgezonderd van de buitenwereld.

‘Bezinning.’
‘Brainstorming.’
‘Herbronning.’
‘Functiebeschrijving.’

Luxe-hotels. Zonneparken. Pretparken. Wandelingen aan zee. Vlieguren.
Boottochten. Om de groepsgeest te bevorderen, moesten we elkaar bekladden met
verf. We werden geacht in touwen te hangen. Hoogtevrees diende te worden
overwonnen.

‘De sterken maken de zwakken sterk.’

We doken in donkere grotten.

‘Angst overwinnen.’
‘Task force.’
‘Demonen killen.’
‘Grenzen verleggen.’

Parachute. Benji. Quad. Ijsberen in koud water. We werden geacht elkaar te redden
van de verdrinking op raftingtochten. We reden mekaar in het stro op go-kart-
circuits. Over vuren springen. Dansen in het donker.

‘Hekel overstijgen.’
‘Vooroordelen vergeten.’
‘Bedrijfscultuur kweken.’
‘De ploeg, de ploeg, de ploeg.’

Ze leerden ons hoe we zonder verpinken collega’s dienden te ontslaan.

‘Emo is uit den boze.’
‘Persoonlijke relatie vermijden.’
‘Rechtsreekse blikken negeren.’
‘

Griezels in maatpak kwamen ons met powerpresentaties vertellen hoe we

werkmakers van jaren dienden te verklikken, te evalueren, te betrappen, te pakken, te ontslaan.

‘Hardsteen worden vanbinnen.’

‘Survival of the strongest and the fittest.’

We dienden onze laatste greintjes emotie te laten wegsmelten in het grote groepsgeheel. Koele ratio zou voortaan onze houding bepalen. Als robots dienden we exact dat soort bladen te maken die marktonderzoekers ons voorhielden. Dagenlang werden we in donkere ruimtes overstelpt met cijfers.

‘Profielen’.

‘Doelgroepen’.

‘Budgetmarges’.

‘Prognoses’.

Het schrijfgenoegen van weleer werd finaal vervangen door haastig maakwerk. We maakten bijlagen aan de lopende band. Nieuws werd een verkoopsartikel. We lagen in de rekken naast chocopasta en de chips. Never forget.

Dood van Boudewijn.

‘Een unieke kans.’

‘We kunnen scoren.’

‘Present zijn op zondag.’

‘Naar onze doelgroep toe.’

Dood van Diana.

‘Opportunititeit.’

‘Formidabele opsteker.’

‘Buitengewone meevaller.’

‘Piek in de verkoop.’

Geheime dochter voor Albert II.

‘We lossen het op een vrijdag.’
‘Kan de concurrentie het mooi schudden.’
‘Exclusief in the picture.’
‘Een weekend lang.’

Collega’s gingen weg. Gingen ten onder. Verdwenen uit het vak. Zochten redding in het onderwijs. Verhuisden naar het bedrijfsleven. Werden politiek adviseur. Zochten hun heil in de betere uitgeverij. Gingen met vervroegd pensioen. Begonnen eenmansbedrijfjes. Werden researcher. Vluchtten weg van de waanzin.

*

‘Charlie’, vroeg De Cauwer me op een ochtend, ‘wat zijn je plannen bij ons?’

Bij ons. Hij zat zelf welgeteld een maand bij Embargo.

‘Misschien word ik maar weer eens journalist.’

Hij begreep het. Zelf was hij ook journalist, zei hij. Mijn laatste schrijfheer was hij in elk geval. Of wat daarvoor wou doorgaan.

Einde.